

UCHWAŁA NR XIV/88/08
RADY GMINY TRZEBIESZÓW
z dnia 23.04.2008 r.

w sprawie „**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebieszów**”.

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.) Rada Gminy Trzebieszów postanawia, co następuje:

§ 1

1. Uchwala się „**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebieszów**”, zwane dalej „**Studium**”.
2. „**Studium**” stanowi:
 - 1) Część opisowa:
 - a) Załącznik Nr 1: „**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebieszów – uwarunkowania**”,
 - b) Załącznik Nr 2: „**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebieszów – kierunki rozwoju**”,
 - c) Załącznik Nr 3: „**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebieszów – synteza studium**”,
 - 2) Część graficzna – rysunki w skali 1:20 000:
 - a) Załącznik Nr 4: „**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebieszów – uwarunkowania**”,
 - b) Załącznik Nr 5: „**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebieszów – kierunki rozwoju**”,
3. „**Studium**” określa wymagania długookresowej polityki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy, obejmujące:
 - 1) uwarunkowania rozwoju zrównoważonego,
 - 2) kierunki pożądanych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym,
 - 3) zasady ochrony środowiska przyrodniczego kulturowego oraz kształtowanie ładu przestrzennego.

§ 2

„Studium” stanowi podstawę prowadzenia polityki przestrzennej i działań, szczególnie w zakresie:

- 1) opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 2) realizacji celów publicznych,
- 3) realizacji strategii oraz promocji rozwoju gminy w zakresie obejmującym realizację programów rozwoju, programów zorganizowanej działalności inwestycyjnej oraz budowy i rozbudowy infrastruktury.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Trzebieszów.

§ 4

„Studium” jest przechowywane w Urzędzie Gminy Trzebieszów, który jest obowiązany do udostępnienia go w ramach obowiązujących przepisów prawa.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY TRZEBIESZÓW
Wiesław Sulej

**WÓJT GMINY
TRZEBIESZÓW**

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZEBIESZÓW**

UWARUNKOWANIA

21 - 500 Biała Podlaska
Plac Szkolny Dwór 28
tel. [0-83] 342-00-36, fax 342-00-38

BIAŁA PODLASKA, 2008 r.

**WÓJT GMINY
TRZEBIESZÓW
BIURO PROJEKTOWE
„arch – dom”
W BIAŁEJ PODLASKIEJ**

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZEBIESZÓW**

UWARUNKOWANIA

ZAŁĄCZNIK NR 1
Do Uchwały Nr
Rady Gminy Trzebieszów
z dnia

SPIS TREŚCI

1.Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy Trzebieszów.	7
2.Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju gminy Trzebieszów– analiza SWOT.	8
3.Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju.	9
3.1.Położenie fizjograficzne gminy.	9
3.2.Struktura przyrodnicza gminy.	10
3.3.Zasoby i walory środowiska przyrodniczego.	10
A) Budowa geologiczna.	10
B) Rzeźba terenu.	11
C) Warunki wodne.	11
Wody powierzchniowe.	11
Wody podziemne.	12
D) Surowce budowlane.	12
E) Warunki glebowe i szata roślinna.	13
Dane ogólne.	13
Tereny rolnicze.	14
F) Tereny leśne.	15
3.4.Biosfera.	15
A) Flora.	15
B) Fauna.	16
C) Warunki klimatyczne.	16
Temperatura powietrza.	17
Wilgotność względna.	17
Mgły.	18
Opad atmosferyczny.	18
Wiatry.	18
3.5.Ochrona prawna środowiska	18
A) Obszary objęte ochroną prawną.	18
B) Radzyński Obszar Chronionego Krajobrazu.	19
C) Rezerwat przyrody „Kania”	19
4. Zagrożenia środowiska	19
4.1. Zagrożenia naturalne	19
4.2. Zagrożenia antropogeniczne	20
5. Zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska	21
5.1. Zanieczyszczenie powietrza	21
5.2. Zanieczyszczenie wód	21
A) Zanieczyszczenie wód powierzchniowych	21
B) Zanieczyszczenie wód podziemnych.	22
6. Elementy rozwojowe gminy – uwarunkowania.	23
6.1. Baza ekonomiczna.	23
6.2. Warunki życia.	23
A) Mieszkalnictwo.	23
B) Usługi.	24
Administracja.	24
Kultura.	24
Szkolnictwo.	24
Usługi i handel.	25
6.3. Demografia.	27
A) Stan istniejący.	27

B) Przyrost naturalny.....	28
D) Zatrudnienie.....	29
6.4. Rolnictwo.....	30
A) Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju rolnictwa.....	30
6.5. Infrastruktura techniczna	31
A) Komunikacja.....	31
Komunikacja drogowa.....	31
Komunikacja kolejowa.....	32
B) Gospodarka wodno-ściekowa.....	32
Zaopatrzenie w wodę.....	32
Odprowadzenie ścieków.....	32
Usuwanie nieczystości stałych.....	33
C) Elektroenergetyka.....	33
D) Gazyfikacja.....	33
E) Telekomunikacja.....	33
F) Ciepłownictwo.....	33
7. Uwarunkowania kulturowe.....	34
7.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków.....	34
7.2. Obiekty ujęte w ewidencji dóbr kultury woj. lubelskiego.....	34
7.3. Stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenie gminy Trzebieszów.....	39
7.4. Cmentarze.....	45

Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dn. 27 marca 2003r.
o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz. U. Nr 80, poz. 717 z 2003 r.
sporządzającym „Studium” jest Wójt Gminy.

Wójt Gminy Trzebieszów:

Studium zostało opracowane przez:

**BIURO PROJEKTOWE „arch – dom” Sp.j.
PLAC SZKOLNY DWÓR 28
21 – 500 BIAŁA PODLASKA
tel. (083) – 342 – 00 – 36, fax. (083) 342 – 00 – 38**

w składzie:

◆ generalny projektant:

- mgr inż. arch. Henryk Dołęgowski - upr. urb. 812/89

◆ zespół generalnego projektanta:

- inż. Ryszard Suchora
- mgr inż. arch. Agnieszka Cajgner
- mgr inż. arch. Anna Dawidziuk

1. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy Trzebieszów.

Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju wynikają z warunków otoczenia gminy. Tworzą one zestaw szans i zagrożeń gminy rozpatrywanych w sferze gospodarczej i społecznej, a także w uwarunkowaniach geograficzno – przyrodniczych wraz z istniejącym zagospodarowaniem i infrastrukturą techniczną.

Zestawienie obrazuje poniższa tabela:

Tabela nr 1.

Czynnik rozwojowy	
Szanse	Zagrożenia
Położenie	
- przy drodze wojewódzkiej nr 806 Łuków – Międzyrzec Podlaski	
Rolnictwo	
- przystąpienie do UE	- brak polityki rolnej Państwa - ograniczona możliwość sprzedaży produktów rolnych - brak rynku pracy na obszarach wiejskich (instytucji i usług około rolnych)
Przedsiębiorczość	
- dobre tempo wzrostu gospodarczego - dynamiczny rozwój małych i średnich przedsiębiorstw - wzrastające zainteresowanie inwestorów krajowych i zagranicznych obszarami atrakcyjnymi pod względem jakości środowiska i turystyki	- realne zagrożenie obniżenia dochodów ludności i ich siły nabywczej słabo rozwinięte otoczenie instytucji pracujących na rzecz przedsiębiorców
Infrastruktura techniczna	
- dostęp do funduszy strukturalnych	- niedobór środków finansowych na modernizację dróg -skomplikowana procedura pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych
Potencjał ludzki	
- znaczne zasoby siły roboczej - wzrastające zapotrzebowanie na wykwalifikowaną kadrę -aktywność i przedsiębiorczość znacznej liczby społeczeństwa	- ujemne saldo migracyjne - brak powiązania systemu edukacji z rynkiem pracy - proces starzenia się ludności
Finanse	
- możliwość korzystania z funduszy z UE	- zbyt dużo zadań nałożonych na samorząd w stosunku przekazywanych środków finansowych - skomplikowane procedury pozyskania środków z funduszy celowych (strukturalnych) - niski udział gminy w dochodach budżetu państwa

2. Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju gminy Trzebieszów– analiza SWOT.

Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju wynikają z zasobów, zjawisk, zdarzeń i procesów tkwiących w samej gminie. Tworzą one zestaw mocnych i słabych stron gminy rozpatrywanych w sferze gospodarczej, ekologicznej, technicznej i społecznej.

Zestawienie obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 2.

Czynnik rozwojowy	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobre warunki do produkcji zdrowej żywności • dobre warunki do hodowli bydła mlecznego • duża produkcja żywności • aktywność rolników i ich następców w poszukiwaniu pozarolniczych źródeł dochodów • możliwość przekazywania gospodarstw następcom • kreatywność i pracowitość rolników • stałe powiększanie gospodarstw rolnych • zakłady mięsne „Wierzejki” jako jeden z krajowych producentów wędlin 	<ul style="list-style-type: none"> • ukryte bezrobocie na wsi • dekapitalizacja sprzętu rolniczego • brak możliwości zbytu wyprodukowanych produktów rolnych • niskie dochody rolników • rozdrobnienie gospodarstw rolnych • niewystarczająca infrastruktura techniczna w sołectwach • niewystarczająca ilość instytucji wspierających rolnictwo
Turystyka i rekreacja	
<ul style="list-style-type: none"> • korzystne warunki środowiska przyrodniczego i kulturowego („Obszar Radzyńskiego Chronionego Krajobrazu” - rezerwat „Kania”, charakterystyczna regionalna, zabudowa drewniana • dogodnie połączenie komunikacyjne gminy • coraz częstsza dbałość o ładne i estetyczne zagospodarowanie siedlisk 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zagospodarowania pod względem rekreacyjnym • niewystarczająca promocja turystyki gminy • niska świadomość ekologiczna mieszkańców • brak jednostek gastronomicznych • nieestetyczne zagospodarowanie siedlisk i ogródków przydomowych • brak wyznaczenia w planie zagospodarowania przestrzennego terenów pod zabudowę letniskową • brak gminnego punktu Informacji Turystycznej
Zabudowa mieszkaniowa	
<ul style="list-style-type: none"> • jednolity charakter istniejącej zabudowy • znaczny procent nowopowstałej zabudowy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak środków na modernizację istniejącej starej regionalnej zabudowy drewnianej
Infrastruktura techniczna	
<ul style="list-style-type: none"> • wysoki stopień zwodociągowania gminy • wysoki stopień telefonizacji gminy • powstawanie nowej oczyszczalni gminy poza istniejącą • prowadzone prace przy budowie chodnika (wzdłuż drogi wojewódzkiej na odcinku Trzebieszowa) 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca sieć kanalizacyjna (tylko tereny Trzebieszowa posiadają kanalizację) • brak kanalizacji na terenach wiejskich, (oczyszczalnie przyzagrodowe) • niewystarczająca ilość dróg utwardzonych • zła nawierzchnia istniejących dróg utwardzonych • brak wysypiska śmieci

	<ul style="list-style-type: none"> • brak selektywnej zbiórki odpadów stałych • nieprawidłowa gospodarka ściekowa na terenach wiejskich (nieszczelne szamba) • niewystarczająca liczba kotłowni olejowych i brak gazyfikacji
Komunikacja	
<ul style="list-style-type: none"> • układ gminy wzdłuż drogi wojewódzkiej Łuków – Międzyrzec Podlaski • wystarczająca sieć dróg publicznych • działalność linii podmiejskiej PKS- u oraz prywatnych busów umożliwiających przemieszczanie się po gminie oraz komunikację z większymi ośrodkami (Łuków) 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom bezpieczeństwa ruchu(brak chodników, ścieżek rowerowych, słaba widoczność, niewystarczające oznakowanie dróg) • zbyt mało nawierzchni ulepszonych dróg publicznych
Infrastruktura społeczna	
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze zarządzony dowóz dzieci do szkół • wystarczająca opieka przedszkolna • wystarczająca sieć szkół • wykwalifikowana kadra nauczycielska • dobry techniczny stan szkół • duża aktywność organów gminy w poszukiwaniu źródeł finansowania inwestycji infrastrukturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona możliwość aktywności zawodowej na terenie gminy • brak miejsc pracy dla bezrobotnych • znaczne zubożenie społeczeństwa • niewystarczające przystosowanie obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych (bariery architektoniczne) • niewystarczające dostosowanie kierunków kształcenia dla potrzeb lokalnego rynku pracy • niewystarczająca świadomość ekologiczna wśród dzieci i młodzieży • niewystarczające działania profilaktyczne w zwalczaniu patologii społecznych(głównie alkoholizmu) • brak środków finansowych na prowadzenie działalności kulturalnej GOK

3. Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju.

3.1. Położenie fizjograficzne gminy.

Gmina Trzebieszów, wg Kondrackiego (1978) położona jest na wschodnim krańcu Niziny Środkowoeuropejskiej, we wschodniej części Podprovincji Niziny Środkowopolskiej, w Makroregionie Nizina Południowopodlaska. Północna, nadbużańska część gminy, znajduje się w granicach mezoregionu Podlaski Przełom Bugu, natomiast część środkowa i południowa przynależy do mezoregionu Równina Łukowska.

Podlaski Przełom Bugu stanowi dolina rzek, która począwszy od ujścia Krzyny w kierunku północnym wciną się w podnoszący się teren. Dolina Bugu stosunkowo szeroka przy ujściu Krzyny, zwęża się znacznie w odcinku przełomowym.

Równina Łukowska położona w widłach rzek Bugu i Krzyny wznosi się na wysokość 170-190 m. n.p.m. i charakteryzuje się stosunkowo urozmaiconą rzeźbą. Sieć wodna zaznacza się tu dość wyraźnie. Doliny cieków są szerokie, podmokłe, a krawędzie dolin są wyraźnie wcięte w terenie.

3.2. Struktura przyrodnicza gminy.

Strukturę przyrodniczą gminy przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 3.

Lp.	Wyszczególnienie	Użytkowanie gruntów wg granic administracyjnych	
		Na koniec roku 2002-giego	
		Ogółem w ha	Zestawienie procentowe w stosunku do ogółu pow. gminy
1.	Grunty orne	8.307	59,14%
2.	Łąki	1.808	12,87%
3.	Pastwiska	1.053	7,49%
4.	Sady	43	0,3%
5.	Razem użytki rolne	11.211	79,82%
6.	Lasy i zadrzewienia	1.952	13,89%
7.	Wody	882	6,27%
8.	Nieużytki		
9.	Drogi i zabudowania		
10.	Powierzchnia ogółem	14.045	100%

3.3. Zasoby i walory środowiska przyrodniczego.

A) Budowa geologiczna.

Obszar gminy Trzebieszów leży w całości w obrębie platformy wschodnioeuropejskiej, w strefie wyniesienia zrębowego podlasko- lubelskiego. Strop podłoża krystalicznego występuje tu stosunkowo płytko, bo na głębokości 420 m. Tektonika zrębu podlasko- lubelskiego jest bardzo skomplikowana, przez istniejące w jego obrębie uskoki. Pokrywa osadowa nie jest kompletnie rozwinięta (brak osadów

dewonu, redukcja osadów karbonu, permu i mezozoiku). Bezpośrednio pod utworami czwartorzędowymi występują osady pliocenu (głównie ility).

Zdecydowaną część powierzchni terenu pokrywają gliny zwałowe stadiau maksymalnego zlodowacenia środkowopolskiego. Występują tu prawdopodobnie dwa poziomy glin zwałowych. Jedynie w okolicach miejscowości Celiny na dolnym poziomie gliny leży płat piasków fluwioglacjalnych odsłaniających się na powierzchni. W dolinie rzeki Krzna Północna odsłaniają się utwory młodsze - piaski i żwiry rzeczne zlodowacenia bałtyckiego oraz młodsze od nich - holocenijskie- korytowe utwory rzeczne (piaski i żwiry). Budowa geologiczna strefy przypowierzchniowej jest b. monotonna i mało skomplikowana, co ma swoje odbicie w morfologii terenu.

B) Rzeźba terenu.

Współczesna rzeźba terenu gminy jest wynikiem działalności czynników rzeźbotwórczych z okresu zlodowacenia środkowopolskiego oraz procesów denudacyjnych z okresu zlodowacenia bałtyckiego. Rzeźba terenu jest słabo zróżnicowana. Urozmaiceniem wysoczyzny są: dolina Krzyny Północnej, dolinki erozyjno-denudacyjne, zagłębienia bezodpływowe, pola piasków przewianych.

Wysokości bezwzględne na terenie gminy Trzebieszów wahają się w granicach od 150 m n.p.m. do 166 m n.p.m.. Najniższy punkt zanotowano w dolinie Krzyny Północnej na południowy zachód od miejscowości Leszczanka. Najwyższy punkt 165,9 m n.p.m. zanotowano w okolicach Wólki Konopnej. Pod względem typu krajobrazu na terenie gminy Trzebieszów dominuje krajobraz kulturowy. Są to tereny całkowicie objęte gospodarką człowieka, tereny wykorzystane pod uprawy.

C) Warunki wodne.

Wody powierzchniowe.

Zgodnie z podziałem hydrograficznym kraju całe województwo lubelskie leży w dorzeczu Wisły w dwóch regionach wodnych: Wisły Górnej i Wisły Środkowej. Powiat Łuków w całości należy do regionu Wisły Środkowej. Region ten (dla celów programowo- pianistycznych) został podzielony na zlewnie; z -II Wisła, z -III Wieprz, z-IV Bug. Gmina Trzebieszów w całości należy do zlewni Bugu. Przez gminę przepływa rzeka Krzna Północna, która poza granicami gminy łączy się z Krzną Południową. Jej zlewnia ma charakter nizinny o zmiennym ukształtowaniu terenu i zagospodarowana jest rolniczo. Długość Krzyny na obszarze gminy wynosi 25,97 km (od km 11+300 do km 25+975) powierzchnia zlewni rzeki Krzyny wynosi 3353, 2 km², w tym Krzyny Północnej - 456,7km².

Tabela nr 4.

Lp.	Nazwa ciek (ciek, rzeka, potok)	Długość (km)		Odcinek ciek	
		Na terenie GT Łuków	Ureg.	kilometraż	Długość (km)
1.	Kanał Maciejowicki	5.290	5.290	8+400 ~ 190	5.290
2.	Krzna Północna	27.520	27.520	11 +200 ~ 38-+820	27.520

Tabela nr 5.

Lp.	Nazwa ciek (ciek, rzeka, potok)	Gmina		Odbiornik
		kilometraż	nazwa	nazwa
1.	Kanał Maciejowicki	8+400 ~ 190	Trzebieszów	Krzymoszyca
2.	Krzna Północna	11+300 ~ 25-t975	Trzebieszów	Krzna Południowa

Wody podziemne.

Pod względem hydrologicznym gmina Trzebieszów leży w obrębie Niecki mazowieckiej zbudowanej z utworów kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu. Użytkowy poziom wodonośny w obrębie gminy Trzebieszów związany jest głównie z utworami czwartorzędowymi a także trzeciorzędowymi. Czwartorzędowy poziom wody występuje w piskach rzecznych i wodnolodowcowych, w dolinach rzecznych i obniżeniach oraz niższy poziom o zwierciadle napiętym związany z piaskami śródglinowymi. W gminnej części podregionu hydrogeologicznego Wschodnio-mazowieckiego pierwszy użytkowany poziom wodonośny występuje w pełnej izolacji od powierzchni w utworach czwartorzędu. Poziom ten charakteryzuje się zwierciadłem swobodnym. Na obszarze gminy są trzy studnie w ujęciu wodnym dla wodociągu wiejskiego. Maksymalne wydajności wahają się od 30 m³/h przy depresji 35 m do 114,41 m³/h przy 5,2.

D) Surowce budowlane.

Gmina Trzebieszów obfituje w drobne kruszywo naturalne (piaski, tylko w jednym z wyrobisk zanotowano występowanie piasków ze żwirem).

Piaski ze żwirem- eksploatowane są w niewielkich ilościach w miejscowości Płudy. Są to piaski kwarcowo - skaleniowe z niewielką domieszką grubego żwiru skał magmowych, osadowych i kwarcu, genezy wolnolodowcowej. W terenie tworzą one niewielkie wzgórza zbudowane głównie z piasków różnoziarnistych przechodzących obecnie w piaski ze żwirem. Spoczywają pod niewielkim (0.05 m)

nadkładem gleby piaszczystej. Szacunkowe ich zasoby wynoszą 96000 m³, brak jest jednakże możliwości na rozszerzenie eksploatacji, z uwagi na występujące w rejonie wyrobiska gleby podlegające ochronie. Piaski drobnolodowcowe stanowią główną kopalinę tego obszaru. Wyrobiska rozłożone są równomiernie na terenie całej gminy. Są to różnoziarniste piaski kwarcowo - skaleniowe częstokroć zapyłone barwy żółto-białej, zazwyczaj pod nadkładem gleby (0.10-0.35 m). Zasoby ich są niewielkie (szacunkowo 300-500 m³), a większość wyrobisk z uwagi na stopień wyeksploatowania, kwalifikuje się do rekultywacji.

Piaski wydymowe - eksploatowane są w rejonie miejscowości Zembry. Reprezentowane są przez piaski kwarcowe drobnoziarniste, barwy jasno- żółtej, suche (do głębokości eksploatacji 4 m). Wyrobisko kwalifikuje się do rekultywacji.

Piaski eoliczne - tworzą niewielkie płyty w okolicy Popław i Szaniaw-Poniatów. Są to piaski kwarcowe zapyłone, barwy białej spoczywają bezpośrednio na powierzchni lub pod niewielkim nadkładem gleby (0.30 m). Miąższości ich są niewielkie, rzędu 1-2m. Wyrobisko w rejonie Szaniaw Poniatów jest od dawna nie eksploatowane i kwalifikuje się do rekultywacji.

Piaski pochodzenia rzecznoego - tworzą niewielkie wystąpienia w dolinie Krzyny Północnej i były do niedawna eksploatowane w okolicy Karwacza. Są to piaski kwarcowo-skaleniowe, drobnoziarniste, barwy ciemnożółtej występujące pod niewielkim nadkładem gleby (0.3 m). W chwili obecnej nie są eksploatowane, a wyrobisko zalane jest wodą.

Na obszarze objętym gminą Trzebieszów wstępują głównie piaski o zróżnicowanej genezie. W jednym tylko przypadku zanotowano występowanie piasków z niewielką domieszką żwiru. Na terenie gminy wykazano również obecność surowca ilastego, występującego jednakże pod znacznym nadkładem. Najważniejsze znaczenie jako surowiec mają do tej pory piaski o genezie wodnolodowcowej. Zasoby kruszywa naturalnego na terenie gminy Trzebieszów są niewielkie i praktycznie już wyczerpane (dziesięć na czternaście wyrobisk kwalifikuje się do rekultywacji z uwagi na stopień wyeksploatowania surowca i ogólny ich stan). Południowo - wschodnia część gminy włączona została w strefę Radzyńskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar gminy Trzebieszów nie jest szczególnie zasobny w surowce budowlane i w chwili obecnej ceramiczne. Brak jest także perspektyw na znalezienie kolejnych złóż.

E) Warunki glebowe i szata roślinna.

Dane ogólne.

Skalą macierzystą gleb są utwory lodowcowe i wodnolodowcowe głównie piaski oraz utwory współczesne (mady, torfy, mursze). Pod względem typologicznym gleby gminy Trzebieszów są mało

zróznicowane występują tu gleby bielcowe i pseudobielcowe wytworzone z piasków gliniastych (głównie w środkowej i zachodniej części gminy), gleby płowe w kompleksie z brunatnymi i odgórnie oklejonymi (głównie w południowo-zachodniej i południowej części gminy) oraz gleby hydrogeniczne wytworzone z torfów niskich (w dolinie rzek i cieków).

Gleby te rozmieszczone są w sposób mozaikowy na terenie całej gminy. Centralna część gminy pokrywają gleby murszowo-mineralne w sąsiedztwie doliny Krzyny Północnej występują lokalne czarne ziemie zdegradowane i mady.

Użytki rolne w gminie Trzebieszów zajmują powierzchnię 9995 ha (co stanowi 71,2 % pow. Gminy) z czego 6700 ha (47,7 %) stanowią grunty orne, 29 ha (0,2 %) sady, łąki 2482 ha (17,7 %), zaś pastwiska zajmują powierzchnię 784 ha (5,6 %). Na terenie gminy przeważają gleby dobrej i średniej jakości (III i IV klasa bonitacyjna).

Wśród gruntów ornych gminy występują gleby następujących kompleksów przydatności rolniczej: najczęściej występujący kompleks żytni słaby, a także pszeniczny wadliwy i żytni bardzo dobry. Trwale użytki zielone w tej gminie występują w dolinie rzeki Krzyny Południowej i zajmują 22,6 % powierzchni gminy Trzebieszów.

Tereny rolnicze.

Udział procentowy klas bonitacyjnych w gruntach ornych i użytkach zielonych wg stanu na 31.12.2002 r.

Przedstawia się następująco:

Tabela nr 6.

Lp.	Klasa	Powierzchnia ha	Udział procentowy %
1.	III	1 320	11,7
2.	IV	5 285	47,1
3.	V	2 762	24,7
4.	VI	1 844	16,5
5.	III+IV+V+VI	11 211	100,0

Wielkość gospodarstw w stosunku do powierzchni użytków rolnych obrazuje poniższe zestawienie:

Tabela nr 7.

	działki rolne	wielkość gospodarstw						Pow. 20 ha	ogółem
		1-2 ha	2-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15-20 ha			
ilość gospodarstw	250	120	350	520	340	120	50	1 750	

Powierzchnia użytków rolnych w ha	100	161	1 050	2 600	3 400	2 400	1 500	11 211
--	-----	-----	-------	-------	-------	-------	-------	--------

F) Tereny leśne.

Tereny gminy Trzebieszów w podziale geobotanicznym Matuszkiewicza (1993) należą do Działu Mazowiecko- Poleskiego- Poddział Mazowiecki, Krainy Południowo- Mazowiecko- Podlaskiej, Okręgu Żelechowsko- Łukowskiego. Na szatę roślinną gminy Trzebieszów wpłynęły takie czynniki jak: zróżnicowanie siedlisk, migracja wielu gatunków roślin, klimat a także rozwój osadnictwa, rolnictwa, leśnictwa, komunikacji. Gmina wykazuje bardzo niski wskaźnik zalesienia. Lasy na terenie gminy Trzebieszów zajmują powierzchnię 1950 ha, co stanowi zaledwie 13,88 % powierzchni gminy. Lasy występują głównie w małych kompleksach na terenie całej gminy, charakteryzują się b. Dużym rozdrobnieniem, a także młodym wiekiem drzewostanów, co wpływa niekorzystnie na stabilność zbiorowisk leśnych. Najbardziej zwarty kompleks leśny, o powierzchni 1,080 ha położony na południe od Trzebieszowa, objęty został Radzyńskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Charakterystyczną cechą jest występowanie jodły, a brak naturalnych stanowisk buka i modrzewia a także występowanie zbiorowisk lasów liściastych w tym rzadkiego na terenie Polski zbiorowiska dębniaka turzycowego. Z pośród typów siedliskowych w lasach gminy Trzebieszów największy udział stanowi bór świeży oraz bór mieszany świeży. W lasach gminy udział powierzchniowy lasów z sosną jako gatunkiem dominującym jest b. Wysoki (ponad 90 %), pozostałe to drzewostany olszowe, grabowe, dębowe i brzożowe.

Należy także podkreślić, że obszary leśne pełnią funkcję ekologiczną, klimatyczną i ochronną. Z uwagi na powyższe znaczenie lasów należy dążyć do utrzymania istniejącego stanu – nie zmniejszać powierzchni leśnej i nie wprowadzać na tereny leśne innego zagospodarowania.

3.4. Biosfera.

A) Flora.

Gmina wykazuje niski wskaźnik zalesienia(lasy stanowią 13,88% powierzchni gminy). Występują w małych kompleksach na terenie całej gminy w sposób rozproszony. W północnej i wschodniej części gminy przeważają fitocenozy pól uprawnych. Występuje tu zespół wyki czteronasiennej *Vivietum tetraspermae*. W uprawach okopowych przeważa zespół chwastnicy jednostronnej *Echinochloa-Setarietum*.

Zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe występują głównie w centralnej części gminy w dolinie rzeki Krzny oraz w postaci wąskich pasów wzdłuż większych rowów melioracyjnych. Są to głównie wilgotne łąki zaliczane do rzędu Molinietalia. Niewielkie tylko powierzchnie wśród pól uprawnych zajmują łąki świeże (rząd Arrhenatheretalia).

Z gatunków objętych ochroną całkowitą na terenie gminy występują takie gatunki jak: wawrzynek wilczelyko, kruszczyk błotny, szerokolistny, litera jajowata, widłak torfowy, widłak jałowcowaty, widłak goździsty, lilia złotogłów, orlik pospolity. Z gatunków objętych ochroną częściową na terenie gminy Trzebieszów występują takie gatunki jak: kopytnik pospolity, kruszyna pospolita, kalina koralowa, konwalia majowa.

Spośród typów siedliskowych w lasach gminy Trzebieszów największy udział stanowi bór świeży oraz bór mieszany świeży. W lasach gminy udział powierzchniowy lasów z sosną jako gatunkiem dominującym jest b. wysoki(ponad 90%), pozostałe to drzewostany olszowe, grabowe, dębowe i brzożowe

B) Fauna.

Ze względu na charakter typowo rolniczy gminy faunę cechują gatunki związane z krajobrazem rolniczym ale także terenami wodnymi. Z płazów na terenie gminy (głównie jej południowej i północno-wschodniej części) występują takie gatunki jak: traszka zwyczajna, kumak nizinny, ropucha szara, rzekotka drzewna.

Z gadów na terenie gminy występuje jedynie jaszczurka zwinka. Najliczniej reprezentowaną grupą fauny jest gromada ptaków. Do gatunków ptaków występujących na tym terenie należą: czajka, krzyżówka, cyranka, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, perkozem, łabędź niemy, czernica, błotniak stawowy, błotniak łąkowy. Znaczącym terenem lęgowym dla ptaków są łąki położone wzdłuż cieków wodnych. Gniazduje tam derkacz oraz świergotek łąkowy, świerszczak. Z gatunków leśnych występują takie gatunki jak: dzięcioł średni, turkawka. Rozległe pola są zasiedlane przez przepiórkę, srokosza. Przeważającą większość ssaków stanowią zwierzęta drobne, obejmujące przedstawicieli rządów owadożerne i gryzonie. Są to na ogół zwierzęta szeroko rozpowszechnione w całej Polsce. Występuje tu kuna leśna, wiewiórka, jeż wschodni, sarna, dzik, zając szarak, ryjówka aksamitna, nornik zwyczajny. W rzece Krzna występują następujące gatunki ryb: ciernik, okoń, słonecznika, szczupak, ukleja.

C) Warunki klimatyczne.

Zgodnie z podziałem województwa lubelskiego Zinkiewiczów (1973) gmina Trzebieszów należy do Bialsko-Lukowskiej dziedziny klimatycznej.

Poniższą charakterystykę klimatu oraz diagnozę stanu środowiska gminy Trzebieszów oparto głównie o dane w Programie Ochrony środowiska dla gminy Trzebieszów na lata 2004-2014 wykonany przez Lubelską Fundację Ochrony Środowiska naturalnego.

Na teren gminy docierają wpływy ostrego klimatu kontynentalnego, co wyraża się dużą rozpiętością skrajnych temperatur rocznych (od +30 do -30° C) i niezbyt wysoką sumą opadów. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 7-8° C. Suma rocznych opadów około 550-560 mm. Podstawowe dane klimatyczne dla gminy Trzebieszów podano poniżej:

- średnia roczna temperatura - +7,1° C;
- okres wegetacji roślin - 205-210 dni;
- początek okresu wegetacyjnego - 5-7 kwietnia;
- koniec okresu wegetacyjnego - koniec października;
- początek prac polowych - pierwsza dekada kwietnia;
- średni czas trwania zimy - 108-110 dni;
- średnia liczba dni w roku z temperaturą ujemną - 50-55;
- średni czas zalegania pokrywy śnieżnej - 55-60 dni;

Temperatura powietrza.

Z hydrologicznego punktu widzenia temperatura powietrza jest bardzo ważnym elementem klimatycznym, gdyż limituje w głównej mierze wartość wskaźnika parowania terenowego. Ogólnie region ten charakteryzuje się średnią roczną temperaturą stycznia – 4,1 °C, średnią temperaturą lipca 18,2 °C.

Okres bez przymrozków wynosi 160 dni. Jedynie czerwiec, lipiec i sierpień są wolne od przymrozków. Ostatnie przymrozki występują w kwietniu, bardzo rzadko w maju. Pierwsze pojawiają się w październiku, rzadko we wrześniu. Omówiona wyżej sytuacja termiczna ma charakter ogólny, gdyż ulega ona pewnym modyfikacjom w zależności od warunków lokalnych jak: rzeźba terenu, głębokość zalegania wód gruntowych, rodzaj podłoża, szaty roślinnej.

Najkorzystniejsze warunki termiczne i wietrzne posiadają obszary wysoczyzny. Obszary te pokryte są głównie utworami piaszczystymi charakteryzującymi się małą pojemnością cieplną, znacznymi dobowymi amplitudami temperatur w warstwie przygruntowej. Takie skoki temperatur są niekorzystne dla niektórych odmian roślin, nie mają natomiast znaczenia dla budownictwa mieszkaniowego. Najmniej korzystnymi warunkami termicznymi i wietrznymi charakteryzują się doliny rzek i obniżenia terenu. Narażone są one na występowanie wysokich dobowych amplitud temperatury w okresie lata oraz znacznych spadków temperatury zimą. Na terenach tych obserwowane są przymrozki i mgły.

Kompleksy leśne posiadają specyficzne warunki klimatyczne, wpływają także w znacznym stopniu korzystnie na warunki klimatyczne terenów bezpośrednio do nich przyległych.

Wilgotność względna.

Wilgotność względna powietrza jest elementem meteorologicznym, który z jednej strony wykazuje dużą zależność od temperatury powietrza z drugiej zaś warunkuje odczuwalność temperatury przez organizmy żywe. Z bioklimatycznego punktu widzenia nie są korzystne zbyt duże wartości wilgotności względnej zarówno przy temperaturach wysokich jak i przy niskich (uczucie duszności).

Wilgotność względna ma charakter zbliżony do optymalnej w naszych szerokościach geograficznych i wynosi ok. 80 %. Wahania wynoszą ok. 20 %. Największe wilgotności przypadają na okres zimy (XII – II) najniższe na okres lata (IV – VIII).

Mgły.

Mgły są zjawiskiem ściśle związanym z temperaturą i wilgotnością powietrza. Są zjawiskiem wybitnie niekorzystnym ze zdrowotno – wypoczynkowego punktu widzenia. Sprzyjają utrzymywaniu się w powietrzu ewentualnych zanieczyszczeń mechanicznych i chemicznych. Z analizy danych meteorologicznych wynika, że największa liczba mgieł występuje w chłodnej połowie roku w okresie od września do marca.

Opad atmosferyczny.

Średnia roczna suma opadów wynosi ok. 500 mm. Największe miesięczne sumy opadu występują latem z maksimum w lipcu (80 mm), zaś najmniejsze w miesiącach od stycznia do kwietnia (średnio miesięcznie 30 mm). Można zauważyć bardzo duże zróżnicowanie między opadami letnimi a zimowymi (zdecydowana przewaga opadów letnich). Opady letnie charakteryzują się dużym natężeniem. Szczególnie duże natężenie opadów następuje w czasie przejścia frontu chłodnego. Opady zimowe są krótkotrwałe i charakteryzują się niewielkim natężeniem.

Wiatry.

Na obszarze gminy przeważają wiatry zachodnie. Często występują wiatry południowo-zachodnie i północno-zachodnie. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi około 3 m/s.

3.5. Ochrona prawna środowiska

A) Obszary objęte ochroną prawną.

Na obszarze gminy Trzebieszów ochronie prawnej podlegają:

- południowe tereny Trzebieszowa Pierwszego, Szaniaw – Powiat oraz w niewielkiej ilości Szaniaw – Metysów stanowiące Obszar Chronionego Radzyńskiego Krajobrazu

- na terenie Trzebieszowa Pierwszego w Obszarze Chronionego Radzyńskiego Krajobrazu znajduje się Rezerwat Przyrody „Kania”.

B) Radzyński Obszar Chronionego Krajobrazu.

Radzyński Obszar Chronionego Krajobrazu jest objęty ochroną Rozporządzeniem Nr 48 Wojewody Lubelskiego z dnia 23 lutego 2006 r. w sprawie Radzyńskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar ten jest chroniony ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Najbardziej zwarty kompleks leśny o powierzchni 1080 ha położony na południe od Trzebieszowa objęty został Radzyńskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Charakterystyczną cechą jest występowanie jodły a brak naturalnych stanowisk buka i modrzewia a także występowania zbiorowisk lasów liściastych w tym rzadkiego na terenie Polski zbiorowiska dębniaka turzycowego.

C) Rezerwat przyrody „Kania”.

Rezerwat przyrody „Kania” został uznany Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 grudnia 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. (M.P. z dnia 23 stycznia 1996 r.)

Obszar lasu o powierzchni 28,86 ha z rzadkim na terenie Polski zbiorowiskiem dębniaka turzycowego, położony w granicach Radzyńskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu na terenie sołectwa Trzebieszów Drugi. Celem ochrony są dobrze zachowane zbiorowiska lasów liściastych. W skład rezerwatu przyrody wchodzi obszar oznaczony w planie urządzenia gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa Radzyń, według stanu na dzień 1 stycznia 1986 r., jako oddział lasu nr 44a, b, c, d, f, g.

4. Zagrożenia środowiska

4.1. Zagrożenia naturalne

Zagrożenia poszczególnych elementów środowiska można podzielić na czynniki naturalne oraz związane z działalnością człowieka.

Zagrożenia naturalne związane są z wpływem czynników środowiskowych i klimatycznych na kształt poszczególnych komponentów przyrodniczych. Procesy przekształcające środowisko zachodzą często w sposób ciągły, na przestrzeni wielu lat, a ich efekty mogą wydawać się początkowo niewielkie. Jednak po pewnym czasie mogą doprowadzić do powstania poważnych zmian w środowisku.

Na terenie gminy Trzebieszów do najczęstszych zagrożeń naturalnych należą:

- **erozja brzegowa** – polega na wymywaniu wyerodowanego materiału brzegowego przez wody płynące. W największym stopniu dotyczy to brzegów na wypukłych łukach zakoli rzecznych. Erozja powoduje zjawisko cofania brzegów. Największe nasilenie tego procesu ma miejsce podczas wysokich stanów wody.
- **powodzie** – są one związane z wylewami Krzyny i mają najczęściej charakter roztopowy, co wiąże się z topnieniem pokrywy śnieżnej w okresie wiosennym. Proces ten występuje sporadycznie.

4.2. Zagrożenia antropogeniczne

Do głównych zagrożeń antropogenicznych należy zaliczyć:

- **rolnictwo** - ponieważ gmina ma charakter rolniczy, stąd jest to jedno z ważniejszych źródeł zagrożenia dla środowiska. Źródło to ma postać obszarową. Działalność rolnicza w największym stopniu oddziałuje na glebę i krajobraz, a w dalszej kolejności na czystość wód powierzchniowych i podziemnych oraz jakość powietrza atmosferycznego. Szczegółową charakterystykę rolnictwa i jego wpływ na stan środowiska zawiera następujący rozdział niniejszego programu.
- **melioracje** – prowadzone na szeroką skalę miały głównie charakter odwadniający. Niestety w wielu przypadkach były one prowadzone w sposób niewłaściwy i po krótkiej zwyzce plonów nastąpiło znaczne zubożenie w produkcji biomasy.
- **przemysł** – z reguły produkcja przemysłowa wiąże się z dużym zagrożeniem dla środowiska. Ze względu jednak na niski stopień uprzemysłowienia gminy nie jest ona czynnikiem decydującym o zanieczyszczeniu środowiska.

Badając ogólny stopień skażenia terenu na obszarze gminy stwierdza się, że stan środowiska naturalnego i jego poszczególnych elementów jest dobry. Działalność przemysłowa nie powoduje przekroczenia dopuszczalnych norm zanieczyszczenia.

- **transport** – uciążliwość ruchu drogowego dla środowiska wiąże się głównie z dwoma aspektami: emisją spalin i hałasem. Znaczna większość samochodów to auta na benzynę ołowiową. Powstaje więc zagrożenie akumulacji metali ciężkich (ołowiu, kadmu) w pobliżu dróg o największym natężeniu ruchu. Natomiast natężenie hałasu jest największe w centrum gminy przy trasie drogi wojewódzkiej nr 806
- **eksploatacja surowców naturalnych** – na obszarze gminy brak jest dużych złóż kopalin, stąd działalność wydobywcza ma charakter lokalny. Surowcami pozyskiwanymi w ten sposób są: piasek, żwir.
- **turystyka i rekreacja** – na terenie gminy ruch turystyczny jest niewielki, pomimo atrakcyjnych warunków przyrodniczych.

5. Zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska

5.1. Zanieczyszczenie powietrza

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego na terenie gminy jest niewielkie z uwagi na niskie uprzemysłowienie i brak większych źródeł emisji. Stan czystości powietrza w ostatnich latach poprawiły działania zmierzające do zamknięcia lub modernizacji lokalnych kotłowni, które nie posiadały urządzeń odpylających.

- gazowe w tym dwutlenek węgla, dwutlenek siarki tlenki azotu, tlenki węgla
- pyłowe

Podstawowym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest ruch komunikacyjny. W skład spalin, które wydzielają pojazdy mechaniczne wchodzi tlenki niemetali. Spaliny niekorzystnie oddziałują na środowisko w sposób pośredni i bezpośredni stąd wynika dążenie do ograniczenia wielkości ich emisji. Zanieczyszczenie powietrza można zmniejszyć poprzez modernizację istniejących dróg gminnych, co ma wpływ na poprawę płynności ruchu a co za tym idzie mniejsze wydzielanie spalin.

Wielkości emisji w roku 2002 (na podstawie wniesionych opłat) przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela nr 8.

Lp.	Nazwa substancji	Suma emisji (kg)
1.	Benzo/a/piren	1,14
2.	Dwutlenek siarki	1 042,52
3.	Dwutlenek węgla	268 594,0
4.	Ketony i pochodne	3 274,58
5.	Kwasy organiczne i pochodne	156,0
6.	Pył węgl-graf. Sadza	32,58
7.	Pył ze spalania paliw	2 021,91
8.	Tlenek węgla	4 669,26
9.	Tlenek azotu (NO ₂)	134,30
10.	Węglowodory alifat.	290,40
11.	Węglowodory aromat.	90,00
12.	Suma gazów (kg)	278 252,20
13.	Suma pyłów (kg)	2 054,49
14.	Ogółem	280 305,69

5.2. Zanieczyszczenie wód

A) Zanieczyszczenie wód powierzchniowych

Rzeka Krzna Północna była w latach 1999-2002 monitorowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w miejscowości Międzyrzec Podlaski (powiat bialski). Klasyfikacja za rok 2002, przeprowadzona metodą CUGW, wykazała że wody rzeki Krzyny odpowiadały normom w zakresie III klasy czystości. Stwierdzona klasa wynika z przekroczeń zanieczyszczeń z grupy fizykochemicznej (fosfor ogólny). Na przestrzeni poszczególnych lat (1999-2002) stan czystości wód rzeki Krzna Północna w/w punkcie pomiarowo kontrolnym przedstawiał się następująco:

Tabela nr 9.

Rok badań	Stwierdzona klasa czystości				Wskaźnik degradujący
	Fizyk.- chemicz.	bakteriologiczna	Saprobowość	Ogólnie	
1999	III	III	II	III	Fosforany, fosfor ogólny, miano Coli
2000	II	III	II	III	Miano Coli
2001	III	III	II	III	Mangan, miano Coli
2002	III	II	II	III	Fosfor ogólny

Jak widać na przedstawionej tabeli stan czystości wód rzeki Krzyny Północnej na przestrzeni lat 1999-2002 utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Czynnikiem degradującym, które mają najistotniejszy wpływ na stan czystości wód były wskaźniki z grupy fizykochemicznej (fosforany fosfor ogólny) oraz z grupy bakteriologicznej (miano Coli).

Według aktualnych badań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie czynnikiem degradującym stan czystości rzeki Krzyny Północnej w 2005 r. były wskaźniki z grupy bakteriologicznej (miano Coli). Wody rzeki Krzyny odpowiadały normom w zakresie IV klasy czystości.

B) Zanieczyszczenie wód podziemnych

Wody podziemne na terenie gminy charakteryzują się na ogół dobrą jakością. Jedynie podwyższona zawartość związków żelaza i manganu wpływa negatywnie na ich czystość. W tej sytuacji, aby woda była przydatna do spożycia wystarczy proste uzdatnianie

Zagrożenie zanieczyszczenia wód podziemnych jest mała, gdyż główny poziom wodonośny jest izolowany przez warstwy nieprzepuszczalne.

Głównymi zagrożeniami dla czystości wód zarówno podziemnych jak i powierzchniowych są:

- rolnictwo- spływ powierzchniowy i podziemny stosowanych nawozów sztucznych i środków ochrony roślin
- zrzut ścieków z oczyszczalni do rzeki Krzyny oraz zły stan techniczny samej oczyszczalni
- brak sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich
- niewłaściwe gospodarowanie odpadami płynnymi, w tym nieszczelne szamba przydomowe
- niekontrolowane grzebowiska padłych zwierząt
- zagrożenie przenikania do gleby i wód związków ropopochodnych (jest ono niewielkie i wiąże się głównie z przypadkowym rozlaniem paliw).

6. Elementy rozwojowe gminy – uwarunkowania.

6.1. Baza ekonomiczna.

Gmina Trzebieszów ma charakter rolniczy. Produkcja przemysłowa jest znikoma i jest funkcją uzupełniającą.

Produkcja rolna dominuje jako miejsce zatrudnienia i źródło dochodów.

Na terenie gminy jest zarejestrowanych 268 podmiotów gospodarczych, stan ilościowy zarejestrowanych jednostek na tle sekcji EKD przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 10.

Pl.	Sekcja EKD	Ilość zarejestrowanych jednostek
1.	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	14
2.	Rybołówstwo i rybactwo	-
3.	Działalność produkcyjna	10
4.	Budownictwo	54
5.	Handel i naprawy	44
6.	Transport składowanie i łączność	40
7.	Pośrednictwo finansowe	-
8.	Obsługa nieruchomości i firm	2
9.	Administracja publiczna i obrona narodowa	-
10.	Edukacja	1
11.	Ochrona zdrowia i opieka socjalna	8
12.	Pozostała działalność usług, komunalna, socjalna, indywidualna	57

Najbardziej rozwinięta jest działalność w zakresie handlu, związane jest to z małym nakładem środków finansowych na jej prowadzenie. Brakuje średniej wielkości zakładów przemysłowych, powoduje to wysoki stopień bezrobocia i mały dynamizm rozwojowy.

Jedną z możliwości wzrostu dochodów mieszkańców i rozwoju gminy jest rozwój agroturystyki. Sprzyjają temu walory krajobrazowe, przyrodnicze oraz kulturowe.

6.2. Warunki życia.

A) Mieszkalnictwo.

W roku 1992 gmina Trzebieszów posiadała 1970 mieszkań. Na przeciętne mieszkanie składały się 3,3 izby o powierzchni użytkowej 68 m kw. W stosunku do roku 1978 przybyło 166 mieszkań o przeciętnej powierzchni użytkowej 116 m kw, stanowiły one 9,2% ogólnych zasobów mieszkalnych z 1978 r. Bardzo dużo mieszkań znajdowało się w budynkach wybudowanych przed 1945 r. Stanowiły one w 1988 r. 27,1% ogólnych zasobów mieszkalnych. W większości, bo aż 5,2% wykonane zostały z materiałów palnych. Należy nadmienić, że drewno dominowało także w budownictwie powojennym. Budynki wykonane z tego materiału stanowiły 54,3% budynków zbudowanych w latach 1945 – 1970. Najstarsze zasoby mieszkaniowe o ścianach drewnianych posiadały: Trzebieszów Pierwszy, Świercze, Trzebieszów Czwarty, najnowsze – Wylany, Dębowca, Mikłusy, Zaolszynie.

B) Usługi.

Administracja.

Funkcję ośrodka administracyjno – usługowego gminy pełni Trzebieszów Drugi, gdzie znajduje się:

- Urząd Gminy
- Ośrodek Zdrowia
- Komisariat Policji
- Bank Spółdzielczy
- Urząd Pocztowy

Kultura.

Działalność w zakresie kultury prowadzi w gminie Trzebieszów:

- Gminny Ośrodek Kultury w Trzebieszowie
- Gminna Biblioteka Publiczna w Trzebieszowie

Szkolnictwo.

Tabela nr 11.

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli w osobach/ śr. Godziny robocze w przeliczeniu na pełne etaty	Pracownicy obsługi
1.	Szkoła Podstawowa w Celinach	111	7	13/10,89	2
2.	Szkoła Podstawowa w Dębownicy	198	11	17/14,22	4
3.	Szkoła Podstawowa w Jakuszach	66	7	9/8,88	3
4.	Szkoła Podstawowa w Leszczance	51	4	7/5,55	1
5.	Szkoła Podstawowa w Mikłusach	97	7	12/10,15	2
6.	Szkoła Podstawowa w Szaniawach	133	7	12/11,19	6
7.	Szkoła Podstawowa w Trzebieszowie (Popławy)	208+27=235	11+2=13	21/21,73	12
8.	Szkoła Podstawowa w Wólce Konopnej	74	7	11/9,81	1
9.	Publiczne Gimnazjum w Dębownicy	180	8	17/13,3	6
10.	Publiczne Gimnazjum w Trzebieszowie	245	12	25/20,49	6
11.	Gminne przedszkole	51	2	3/3	5
12.	Razem	1441	85	147/129,21	53

Powyższe zastawienie tabelaryczne obrazuje ilość szkół na terenie gminy Trzebieszów

Usługi i handel.

Na terenie gminy działa ok. 36 punktów sprzedaży detalicznej (2003r).

Poziom zaspokajania potrzeb ludności gminy w usługi handlu jest dostateczny pod względem ilościowym. Zastrzeżenia budzą jedynie wartość techniczna obiektów handlowych standardu wyposażenia tych obiektów.

Na terenie gminy jest zarejestrowanych 268 podmiotów gospodarczych, stan ilościowy zarejestrowanych jednostek na tle sekcji EKD przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 12.

Pl.	Sekcja EKD	Ilość zarejestrowanych jednostek
1.	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	14
2.	Rybołówstwo i rybactwo	-

3.	Działalność produkcyjna	10
4.	Budownictwo	54
5.	Handel i naprawy	44
6.	Transport składowanie i łączność	40
7.	Pośrednictwo finansowe	-
8.	Obsługa nieruchomości i firm	2
9.	Administracja publiczna i obrona narodowa	-
10.	Edukacja	1
11.	Ochrona zdrowia i opieka socjalna	8
12.	Pozostała działalność usług, komunalna, socjalna, indywidualna	57

Ważniejsze firmy na terenie gminy:

1. Zakład mięsny J.M. Zdanowskich
2. Zakład produkcji obuwia NIK
3. Produkcja pieczarek –J. Kłopotem
4. Transport Ciężarowy – ok. 40-tu przewoźników
5. Gminna Spółdzielnia w Trzebieszowie.

Ochrona zdrowia i opieka socjalna

Na terenie gminy funkcjonują następujące ośrodki zdrowia

Tabela nr 13.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łukowie Gminny Ośrodek Zdrowia w Trzebieszowie	Lekarz	1
	Stomatolog	1
	Pielęgniarka	2
	Recepcja	1
	Pielęgniarka	1
	środowiskowa	
	Sprzątaczką	1
	Pracownik gosp.	1

Tabela nr 14.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Zembrach	Lekarz	2
	Pielęgniarka	2

Tabela nr 15.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Zembrach Filia w Trzebieszowie	Lekarz	2
	Pielęgniarka	2

Tabela nr 16.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łukowie Wiejski Ośrodek Zdrowia w Celinach	Technik medycyny	1
	Sprzątaczką	1

Niski poziom dochodów społeczeństwa sprawia, że wielu mieszkańców gminy korzysta z różnych form pomocy społecznej. Od 1990 r. notuje się wzrost liczby osób, które z przyczyn niezawinionych utraciły podstawę egzystencji i w związku z tym zmuszone zostały do korzystania z różnych form pomocy społecznej. Istotnymi czynnikami wpływającym na obniżenie poziomu dochodów mieszkańców są: wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym, otrzymującej niskie świadczenia emerytalne oraz silne rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

Edukacja

Tabela nr 17.

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli w osobach/ śr. Godziny robocze w przeliczeniu na pełne etaty	Pracownicy obsługi
1.	Szkoła Podstawowa w Celinach	111	7	13/10,89	2
2.	Szkoła Podstawowa w Dębowicy	198	11	17/14,22	4
3.	Szkoła Podstawowa w Jakuszach	66	7	9/8,88	3
4.	Szkoła Podstawowa w Leszczance	51	4	7/5,55	1
5.	Szkoła Podstawowa w Mikłusach	97	7	12/10,15	2
6.	Szkoła Podstawowa w Szaniawach	133	7	12/11,19	6
7.	Szkoła Podstawowa w Trzebieszowie (Popławy)	208+27=235	11+2=13	21/21,73	12
8.	Szkoła Podstawowa w Wólce Konopnej	74	7	11/9,81	1
9.	Publiczne Gimnazjum w Dębowicy	180	8	17/13,3	6
10.	Publiczne Gimnazjum w Trzebieszowie	245	12	25/20,49	6
11.	Gminne przedszkole	51	2	3/3	5
12.	Razem	1441	85	147/129,21	53

Powyższe zastawienie tabelaryczne obrazuje ilość szkół na terenie gminy Trzebieszów.

6.3. Demografia.

A) Stan istniejący.

Ludność gminy Trzebieszów wg danych Urzędu Gminy w styczniu 2003 r. liczyła ogółem 7909 osób, zaś w rozbiciu na poszczególne sołectwa przedstawia się następująco:

Tabela nr 18.

Lp.	Nazwa sołectwa	Ilość mieszkańców	Lp.	Nazwa sołectwa	Ilość mieszkańców
1.	Celiny	708	13.	Szaniawy Matysy	507
2.	Dębowica	441	14.	Szaniawy Poniaty	699
3.	Dębowierzchy	211	15.	Świerzawa	75
4.	Gołówierzchy	319	16.	Trzebieszów Pierwszy	248
5.	Jakusze	214	17.	Trzebieszów Drugi	490
6.	Karwów	430	18.	Trzebieszów Trzeci	590
7.	Kurów	210	19.	Trzebieszów Czwarty	360
8.	Leszczanka	303	20.	Wierzejki	238
9.	Mikłusy	194	21.	Wylany	155
10.	Nurzyna	401	22.	Wólka Konopna	156
11.	Popławy-Rogale	323	23.	Zaolszynie	251
12.	Płudy	66	24.	Zembry	320

Ludność gminy Trzebieszów w latach 1997-2003.

Ogólna liczba ludności w minionych latach przedstawia się następująco:

- Rok 2006 – 7839
- Rok 2002 – 7927
- Rok 2000 – 7951
- Rok 1999 – 7953
- Rok 1998 – 7955
- Rok 1997 – 8010

W ciągu ostatnich 9-ciu lat liczba ludności gminy zmniejszyła się o 171 osób.

B) Przyrost naturalny.

Urodzenia i zgony w ciągu 3-ch ostatnich lat tj.

- Rok 2002 – 93 urodzeń, zgony 80, tj. saldo dodatnie: 13 osób
- Rok 2001 – 99 urodzeń, zgony 83, tj. saldo dodatnie: 16 osób
- Rok 2000 – 107 urodzeń, zgony 81, tj. saldo dodatnie: 26 osób
- Rok 1999 – 127 urodzeń, zgony 94, tj. saldo dodatnie: 33 osób
- Rok 1998 – 97 urodzeń, zgony 93, tj. saldo dodatnie: 4 osoby
- Rok 1997 – 135 urodzeń, zgony 109, tj. saldo dodatnie: 26 osób

Statystyka stałych mieszkańców gminy Trzebieszów wg wieku i płci na dzień 28.07.2006 r. przedstawia się następująco wg tabeli nr 19 i nr 20.

Tabela nr 19.

Wiek	0-2		3		4-5		6		7		8-12	
Płeć	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
Liczba	116	114	52	40	93	97	48	55	56	55	325	300

Tabela nr 20.

Wiek	13-15		16-17		18		19-65	19-60	pow. 65	pow. 60
Płeć	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
Liczba	221	201	145	140	75	64	2335	1981	490	836

Z czego wynika, że w gminie liczba kobiet stanowi – 3883, a mężczyzn – 3956, co w sumie daje – 7839 osób. Powyższe zestawienia świadczą o tendencji spadkowej i starzeniu się ludności gminy Trzebieszów.

D) Zatrudnienie.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie, stany na koniec roku

Tabela nr 21.

	2000 rok	2001 rok	2002 rok
Liczba bezrobotnych ogółem	468	501	511
W tym – kobiety	240	239	235
- absolwenci szkół ponad podstawowych	44	41	41
- zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	31	35	8
- bez prawa do zasiłku	345	436	463
- pozostający bez pracy powyżej 1 roku	180	267	252

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie, pod względem wykształcenia i wieku, stan na koniec roku 2002 przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne

Tabela nr 22.

	wyszczególnienie	liczba bezrobotnych
wykształcenie	Wyższe	18
	Policealne i średnie zawodowe	104
	Średnie ogólnokształcące	24
	Zasadnicze zawodowe	203
	Podstawowe	162

Tabela nr 23.

Wiek (rozbiecie w latach)	Ilość osób
15-17	0
18-24	227
25-34	147
35-44	89
45-54	44
55-59	3
60 i więcej	1

Bezrobotni w wieku produkcyjnym to 463 osoby.

Liczba bezrobotnych, którzy pracowali poprzednio w następujących działach gospodarki, utracili pracę i na koniec 2002 r. znajdowali się w ewidencji bezrobotnych

- Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo
- Działalność produkcyjna – 150
- Budownictwo – 56
- Handel – 51
- Transport – 20
- Pośrednictwo finansowe – 1
- Obsługa nieruchomości – 0
- administracja – 29
- edukacja – 3

- ochrona zdrowia – 4
- pozostali – 2

Ogółem 341 osób poprzednio pracujących w ww. działach gospodarki narodowej.

6.4. Rolnictwo

A) Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju rolnictwa.

Gmina Trzebieszów posiada dość dobre warunki glebowe i klimatyczne dla rozwoju rolnictwa. Na terenie gminy przeważają gleby dobrej jakości łatwe do uprawy mechanicznej.

Udział procentowy klas bonitacyjnych w gruntach ornych i użytkach zielonych wg stanu na 31.12.2002 r. Przedstawia się następująco:

Tabela nr 24.

Lp.	Klasa	Powierzchnia ha	Udział procentowy %
1.	III	1 320	11,7
2.	IV	5 285	47,1
3.	V	2 762	24,7
4.	VI	1 844	16,5
5.	III+IV+V+VI	11 211	100,0

Rozmieszczenie gleb o wysokich klasach bonitacyjnych (IV,III) jest dość rozproszony jednakże zdecydowanie przeważa na terenie gminy. Gleby o wysokich wartościach bonitacyjnych są zlokalizowane na terenie wszystkich sołectw z wyjątkiem sołectw: Leszczanka, Kurów pł. część sołectwa Jakusze, Celiny, Wólka Konopna, oraz w dużej części sołectwo Gołowierzchy.

Obszary położone w sąsiedztwie Krzyny są zasilane głównie przez wody tej rzeki. W pozostałej części tej gminy głównym źródłem zasilania w wodę zarówno cieków jak i wód gruntowych są opady atmosferyczne. Rozkład opadów w okresie wegetacyjnym jest nierównomierny i nie zabezpiecza zapotrzebowania miesięcznego na wodę.

6.5. Infrastruktura techniczna

A) Komunikacja.

Komunikacja drogowa.

Przez teren gminy na odcinku 20 km przebiega jedna droga wojewódzka Nr 806 relacji Łuków–Międzyrzec Podlaski.

Obszar gminy pokryty jest siecią dróg będących w zarządzie powiatu Łukowskiego. Drogi te odznaczają się w większości nie najlepszym stanem powierzchni bitumicznej (koleiny, wyrwy).

Drogi gminne.

Rozmieszczenie na terenie gminy dróg wszystkich kategorii jest korzystne, pozwalające na dojazd do wszystkich atrakcyjnych miejscowości gminy. Niekorzystnie natomiast przedstawia się ich nawierzchnia lub jej brak.

Wykaz dróg gminnych przebiegających przez Gminę Trzebieszów:

Tabela nr 25.

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi
1.	001701 L	Trzebieszów – Kol. Trzebieszów - przez las - Brzozowica Duża
2.	001703 L	Kol. Karwów – Szaniawy Powiaty – Brzozowaci Duża
3.	002300 L	Dębowca – Szaniawy Mantysy
4.	002301 L	Suleje – Nurzyna
5.	002302 L	Mikłusy – Zbuczyn – (Łęcznowola)
6.	002303 L	Zaolszynie – Zbuczyn – (Pogonów)
7.	002304 L	Zembry – Zbuczyn – (maciejowie)
8.	002305 L	Janusze – Zbuczyn – (Tęczki)
9.	002306 L	Leszczanka - Zbuczyn –(Tęczki)
10.	002307 L	dr. woj. 806 – Leszczanka
11.	002308 L	dr. pow. 0316 L (Trzebieszów) – Leszczanka - dr. woj. 806 (Strzały)
12.	0023 09 L	Kurów – dr. gm.002308 L (Trzebieszów)
13.	002310 L	Kurów – dr. gm.002308 L (Leszczanka)
14.	002311 L	dr. pow. 0312 L –Popławy –Wylany - dr. pow.0315 L (Wierzejki)
15.	002312 L	dr. pow. 0316 L (Trzebieszów) – Wylany
16.	002313 L	Popławy (dr. gm.002311 L) – Płudy
17.	002314 L	Gołowierzchy – Miłrusy
18.	002315 L	Wólka Konopna – Mikłusy
19.	002316 L	dr. woj. 806 – Karwów – Świercze - dr. pow.0314 L (Nurzynz)
20.	002317 L	Popławy - Gołowierzchy
21.	002318 L	Skrzyżowanie z drogą woj.806 Kol. Karwów – Kurów
22.	002319 L	Szaniawy Mantysy – gr. Gminy Łuków (Turze Rogi)
23.	002320 L	Trzebieszów III- Dębowierzchy
24.	002321 L	Zaolszynie – gr.woj. (Plewki)
25.	002322 L	Wierzejki – Janusze (Szkoła)
26.	002323 L	Trzebieszów III - Trzebieszów IV
27.	002324 L	Szaniawy Mantysy – (zapłócie)
28.	002325 L	Zembry (do cmentarza)

29.	002326 L	Szaniawy (do cmentarza)
30.	002327 L	Janusze – Krzymoszyce
31.	002328 L	Karwów – Popławy
32.	002329 L	Janusze – Maciejowie
33.	002330 L	Kol. Nurzyna – (komarno)
34.	002331 L	Trzebieszów I – Popławy
35.	002332 L	Popławy – Zembry
36.	002333 L	Karwów –(ul. Kozia)

Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Trzebieszów przedstawia tabela:

Tabela nr 26.

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi
1.	0003 L	Obelniki – Dębowierzchy – Strzały – Pościsz
2.	0312 L	Trzebieszów – Celiny – Krynka – Kolonia Gręzówka – Łuków
3.	0314 L	(Buczyn Poduchowny) – Gołowierzchy – Nurzyna – Dębowca
4.	0315 L	Wólka Kamienna – Zembry – Wierzejki
5.	0316 L	Dr. Krajowa.2- Maciejowie – Wierzejki - Trzebieszów
6.	0317 L	(Krzesk) – Janusze – Kurów
7.	0318 L	Trzebieszów – Strzyżew - Aleksandrów

Komunikację publiczną na terenie gminy prowadzi Oddział PKS w Łukowie, a także w niewielkim stopniu transport prywatny (BUS).

Komunikacja kolejowa.

Przez teren gminy równoległe do drogi wojewódzkiej przebiega linia kolejowa Warszawa – Terespol.

B) Gospodarka wodno-ściekowa.

Zaopatrzenie w wodę.

Gmina zaopatrzona jest w wodę; z dwóch ujęć wodnych: na granicy Karwowa i Dębowicy oraz w Zembrach. Wody tych ujęć poddawane są uzdatnianiu poprzez odżelazienie. Jakość wód tłoczonych do sieci jest systematycznie kontrolowana.

Odprowadzenie ścieków.

Na terenie gminy znajduje się gminna oczyszczalnia ścieków. Jest to oczyszczalnia typu BLOWAC miejscowości Trzebieszów = 172m³/d . Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Krzna. Oczyszczalnia jest przystosowana do odbioru ścieków doprowadzanych kanalizacją grawitacyjną oraz dowożonych wozami asenizacyjnymi do punktu zlewnego oczyszczalni.

Na terenie gminy sieć kanalizacyjną posiada osada Trzebieszów Pierwszy, Trzebieszów Drugi, Trzebieszów Trzeci. W Płudach jest zlokalizowana oczyszczalnia będąca w fazie projektowania, która odbierać będzie ścieki z następujących miejscowości; Płudy , Janusze, Wierzejki – przepustowość oczyszczalni wyniesie około 60 m³/d (Qdśr);

We wsiach sołeckich nieczystości płynne są odprowadzane do tzw. szamb, które w większości nie są szczelne i są zagrożeniem dla środowiska. Zauważa się jednak zainteresowanie mieszkańców sołectw wykonaniem oczyszczalni przydomowych.

Usuwanie nieczystości stałych.

Odpady komunalne usuwane z terenu gminy są gromadzone:

- z gospodarstw domowych w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej w pojemnikach metalowych 110 l,
- z zabudowy wielorodzinnej, w pojemnikach KP-7
- z obiektów użyteczności publicznej i w różnych typach pojemników

C) Elektroenergetyka.

Dostawa energii następuje z krajowego systemu energetycznego poprzez Lubelskie Zakłady Energetyczne LUBZEL S.A liniami średniego napięcia. Przez teren gminy przebiega linia wysokiego napięcia: 110 kV.

D) Gazyfikacja.

Za celowe uznaje się gazyfikację gminy i wykorzystanie gazu jako ekologicznego źródła energii. Źródłem do gazyfikacji może być istniejąca magistrala gazowa wysokiego ciśnienia O 700 Puławy – Podlasie przebiegająca w odległości około 1 km od wschodniej granicy gminy.

E) Telekomunikacja.

Łączność na terenie gminy oparta jest na centralach automatycznych. Głównym operatorem jest Telekomunikacja Polska S.A. Ponadto w sołectwach: Dębowica, Zembry, Szaniawy Poniaty oraz Trzebieszów II są zlokalizowane wieże telekomunikacyjne.

F) Ciepłownictwo.

Aktualnie gmina Trzebieszów nie posiada sieci gazowej.

7. Uwarunkowania kulturowe.

7.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Na terenie gminy Trzebieszów występują następujące obiekty zabytkowe objęte ścisłą ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków:

TRZEBIESZÓW DRUGI

- Zespół Kościoła Parafialnego P.W. Dziesięciu Tysięcy Rycerzy Męczenników

- Kościół mur. 1863 r. z wyposażeniem w zabytki ruchome
- Dzwonnica mur. 1863 r.
- Ogrodzenie cmentarza kościelnego i drzewostan na cmentarzu

ROGALE

- Zespół dworski, wł. M. Turski

- Dwór, drewn. II poł. XIX w.
- Pozostałości parku krajobrazowego, II poł. XIX w.

JAKUSZE

- Wiatrak Koźlak z terenem wokół, wł. Florian Głuchowski, drewn. 1914 r.

7.2. Obiekty ujęte w ewidencji dóbr kultury woj. lubelskiego.

Na terenie gminy Trzebieszów występują następujące obiekty ujęte w ewidencji dóbr kultury woj. lubelskiego stanowiące przedmiot zainteresowania konserwatorskiego:

(Obiekty zostały zweryfikowane według stanu zachowania z dnia 09.03.2004.)

MIKŁUSY

1. Kapliczka drewn. 1899 r.

NURZYNA

2. Kaplica, mur. Pocz. XX w.

TRZEBIESZÓW TRZECI

3. Kuźnia w zagrodzie nr 34, wł. Wiesław Kowalczyk, drewn. Ok. 1920 r.

ZAOLSZYNIĘ

4. Kapliczka mur. 1929 r.
5. Młyn motorowy, wł. Józef Borkowski, mur. 1900 r.

ZEMBRY

6. Zespół Kościoła Parafialnego P.W.NMP Królowej Polski

- Kościół drewn. 1936 r.
- Dzwonnica drewn. 1936 r.

SZANIAWY – MATYSY

7. Szkoła mur. 1924 r.

TRZEBIESZÓW DRUGI

8. Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena, mur. II poł. XIX w.

9. Organistówka drewn. XIX/XX w.

10. Kaplica cmentarna drewn. II poł. XVIII w.

Budownictwo ludowe

CELINY

Dom nr 42, wł. Barbara Karwowska, 2 poł. XIX w.

DĘBOWICA

Dom nr 41, wł. M. Dembowski, drewn. Pocz. XX w.

Dom nr 46, wł. P. Rola, drewn. I. 30-te XX w.

Dom nr 47, wł. A. Rola, drewn. I. 30-te XX w.

Stodoła w zagrodzie nr 42, drewn. I. 30-te XX w.

Spichlerz w zagrodzie nr 50, wł. L. Izdebki, drewn. I. 30-te XX w.)

DĘBOWIERZCHY

Dom nr 3, drewn. wł. Henryk Duda, I. 20-te XX w.

Dom nr 11, drewn. pocz. XX w.

JAKUSZE

Dom nr 1, drewn. 1 poł. XIX w.

KARWÓW

Zagroda nr 14;

- Dom drewn. I. 30-te XX w.

- Stodoła drewn. I. 30-te XX w.

Zagroda nr 27, wł. Marian Izdebki;

- Dom drewn. ok. 1870 r.

- Chlew drewn. k. XIX w.

- Stodoła drewn. pocz. XX w.

Dom nr 9, drewn. I. 20-te XX w.

Dom nr 11, drewn. pocz. XX w.

Dom nr 12, drewn. I. 20-te XX w.

Dom nr 20, wł. M. Zarzycki, drewn. I. 30-te XX w.

Dom nr 31, drewn. I. 30-te XX w.

Dom nr 34, drewn. k. XIX w.

Dom nr 35, I. 30-te XX w.

Dom nr 68, drewn. I. 30-te XX w.

Dom nr 70, wł. K. Szczygielska, drew. I. 20-te XX w.

KARWÓW

Dom nr 7, wł. Franciszek Wysokiński, drew. k. XIX w.

Dom nr 12, wł. Jan i Henryk Kurowscy, drew. k. XIX w.

Dom nr 34, wł. Edward Kurowski, drew. k. XIX w.

LESZCZANKA

Zagroda nr 5

- Dom, drew. I. 20-te XX w.
- Stodoła, drew. I. 20-te XX w.

Zagroda nr 21, wł. Edward Iwanowski

- Dom drew. pocz. XX w.
- Stodoła, drew. pocz. XX w.
- Spichlerz, drew. pocz. XX w.

Zagroda nr 41, wł. Maria Izdebska

- Stodoła drew. ok. 1880 r.

Zagroda nr 44, wł. Kazimierz Karwowski

- Obora drew. ok. 1900 r.
- Spichlerz drew. ok. 1900 r.

Zagroda nr 51, wł. Stanisława Janowska

- Dom z częścią gospodarczą, drew. ok. 1880 r. (przeniesiony ze wsi Sawki)
- Stodoła drew. I. 30-te XX w.

Dom nr 8, drew. pocz. XX w.

Dom nr 16, wł. Jan Janowski, drew. ok. 1910 r.

Dom nr 19, wł. P. Brewczyński, drew. I. 20-te XX w.

Dom nr 57, wł. Bronisława Radzikowska, drew. XIX/XX w.

Dom nr 68, wł. Jan Wysokiński, drew. XIX/XX w.

Stodoła w zagrodzie nr 43, wł. Stefana Wierzejska, drew. ok. 1930 r.

MIKŁUSY

Dom nr 5, wł. J. Borkowski, drew. 1920 r.

Dom nr 27, wł. Czesław Skorupka, drew. k. XIX w.

NURZYNA

Dom nr 24, wł. Henryka Murzyńska, drew. II poł. XIX w.

Dom nr 37, wł. Feliks Celiński, drew. ok. 1900 r.

Dom nr 38, wł. Wacław Celiński, drew. ok. 1900 r.

POPLAWY ROGALE

Dom nr 25, drew. I. 20-te XX w.

Dom nr 27, drew. I. 20-te XX w.

Dom nr 27a, drew. I. 20-te XX w.

Dom nr 37, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 38, drew. I. 20-te XX w.
Dom nr 43, drew. pocz. XX w.
Spichlerz w zagrodzie nr 47, drew. I. 20-te XX w.

SZANIAWY – MATYSY

Dom nr 23, wł. Marian Izdebki, drew. ok. poł. XIX w.
Dom nr 33, drew. k. XIX w.
Dom nr 43, drew. pocz. XIX w.
Dom nr 45, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 62, drew. I. 20-te XX w.
Dom nr 63, drew. I. 20-te XX w.
Dom nr 72, drew. k. XIX w.
Dom nr 85, drew. pocz. XIX w.
Dom nr 102, drew. I. 20-te XX w.
Obora w zagrodzie nr 104, drew. I. 20-te XX w.

SZANIAWY – PONIATY

Zagroda nr 164

- Dom drew. I. 20-te XX w.
 - Obora drew. I. 30-te XX w.
 - Stodoła drew. I. 30-te XX w.
- Dom nr 9, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 10, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 15, wł. W. Jegierski, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 16, drew. pocz. XX w.
Dom nr 17, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 31, drew. k. XIX w.
Dom nr 32, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 38, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 39, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 53, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 56, drew. I. 20-te XX w.
Dom nr 60, drew. I. 20-te XX w.
Dom nr 61, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 62, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 79, drew. pocz. XX w.
Dom nr 83, drew. I. 20-te XX w.
Dom nr 84, drew. I. 30-te XX w.
Dom nr 128, wł. J. Kalina, drew. k. XIX w.

TRZEBIESZÓW CZWARTY

Zagroda nr 43

- Stajnia drewn. pocz. XX w. – b. zły stan techniczny
- Obora drewn. pocz. XX w. – b. zły stan techniczny
- Stodoła drewn. pocz. XX w. – b. zły stan techniczny

Dom nr 18, drewn. I. 20-te XX w.

Dom nr 20, drewn. I. 30-te XX w.

Dom nr 21, drewn. I. 20-te XX w.

Dom nr 22, drewn. pocz. XX w.

Dom nr 24, drewn. pocz. XX w.

Dom nr 27, drewn. pocz. XX w.

Dom nr 44, drewn. pocz. XX w.

TRZEBIESZÓW DRUGI

Zagroda nr 8, wł. Stanisław Gil

- Dom drewn. II. Poł. XIX w.
- Stodoła drewn. pocz. XX w.
 - Dom nr 2, wł. A. Czar, drewn. 1914 r.
 - Dom nr 14, wł. K. Smyk, drewn. pocz. XX w.
 - Dom nr 24, drewn. I. 20-te XX w.
 - Dom nr 76, mur. I. 20-te XX w.
 - Dom nr 77, wł. R. Śledź, drewn. pocz. XX w.
 - Dom nr 79, wł. M. Jasińska, drewn. pocz. XX w.
 - Dom nr 97, wł. W. Wierzejski, drewn. II poł. XIX w.
 - Dom nr 103, wł. Z. Śledź, drewn. XIX/XX w.

TRZEBIESZÓW PIERWSZY

Zagroda nr 7, wł. K. Kopeć

- Dom drewn. I. ćw. XX w.
 - Zagroda nr 16, wł. Z. Antonowicz
- Chlew drewn. pocz. XX w.
- Stodoła drewn. pocz. XX w.
- Spichlerz drewn. I. ćw. XX w.
 - Dom nr 8, wł. Adolf Owczarski, drewn. II. Poł. XIX w.
 - Dom. Nr 26, wł. W. Kuśnierz, drewn. pocz. XX w.
 - Dom nr 46, wł. B. Sójka, drewn. 1913 r.
 - Dom nr 50, wł. H. Chomika, drewn. ok. 1870 r.
 - Dom z częścią inwentarską nr 54, wł. W. Pojadała, drewn. ok. 1911 r.

TZREBIESZÓW TRZECI

Zagroda nr 4, wł. Tadeusz Czubaszek

- Stodoła drewn. pocz. XX w.
 - Zagroda nr 44, wł. Mieczysław Lekcy
- Dom drewn. ok. 1900 r.

- Spichlerz drewn. ok. 1920 r.
Zagroda nr 45, wł. Tadeusz Sobiech
- Dom drewn. XIX/XX w.
- Spichlerz drewn. ok. 1925 r.
Zagroda nr 63, wł. Stanisław Wierzchowski
- Dom drewn. I. 30-te XX w.
Zagroda nr 66
- Dom drewn. k. XIX w. – b. zły stan techniczny
Zagroda nr 92, wł. J. Soliński
- Obora drewn. 1926 r.
- Stodoła drewn. 1923 r.
Dom nr 5, drewn. I. 30-te XX w.
Dom z częścią inwentarską nr 27, drewn. pocz. XX w.
Dom nr 50, wł. J. Burdoń, drewn. pocz. XX w.
Dom nr 54, drewn. I. 30-te XX w.
Dom nr 64, wł. F. Wierzchowski, drewn. I. 30-te XX w.
Dom nr 69, wł. E. Izdebki, drewn. I. 20-te XX w.
Dom nr 74, wł. F. Nieboska, drewn. XIX/XX w.
Stodoła w zagrodzie nr 65, drewn. pocz. XX w.

WIERZEJKI

Dom nr 27, wł. Ryszard Wysokiński, drewn. k. XIX w.

WÓLKA KONOPNA

Dom nr 29, drewn. pocz. XX w.

Dom nr 30, drewn. pocz. XX w.

Dom nr 32, drewn. pocz. XX w.

Dom nr 33, wł. Jan Zalewski, drewn. pocz. XX w.

ZAOLSZYNIĘ

DOM NR 40, WŁ. Józef Borkowski, drewn. k. XIX w.

7.3. Stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenie gminy Trzebieszów.

Tabela nr 27.

Celiny	st. 1	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (VII-XII w.)
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 2	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (VIII – XII w.)
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 3	osada	Okres nowożytny (XVIII w.)
st. 4	ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVIII w.)	
Dębowica	st. 1	osada	Starożytność
	st. 2	ślady osadnictwa	Okres nowożytny XVII – XVIII w.)
	st. 3	ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVII w.)
	st. 4	osada	Późne średniowiecze

		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 5	ślady osadnictwa	Neolit (kultura amfor kulistych)
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
Dębowierzchy	st. 1	osada	Starożytność
		osada	Wczesna epoka brązu (kultura mierzanowicka)
		osada	Wczesna epoka brązu (kultura łużycka)
		ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 2	osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 3	osada	Okres nowożytny
Jakusze	st. 1	ślady osadnictwa	Młodszy okres przedrzymski – okres rzymski
	st. 2	ślady osadnictwa	Wczesna epoka żelaza (kultura łużycka)
		osada (?)	Starożytność
		osada (?)	Późne średniowiecze (XIV-XV w.)
		osada	XVI-XVII w. (kultura polska)
	st. 3	ślad osadnictwa	Epoka kamienia
	st. 4	ślad osadnictwa	Epoka kamienia – epoka brązu
		osada	Późne średniowiecze (XIV-XV w.)
		osada	XVI-XVIII w. kultura polska
	st. 5	ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XII-XIII w.)
		ślady osadnictwa	XVI-XVII w. kultura polska
	st. 6	ślad osadnictwa	Epoka żelaza
	st. 7	ślady osadnictwa	Epoka brązu – epoka żelaza
	st. 8	obozowisko	Epoka kamienia – epoka brązu
		ślady osadnictwa	Neolit
		osada	Epoka brązu (kultura łużycka)
		osada	Starożytność
		osada	Wczesne średniowiecze (X-XI w.)
	st. 9	ślady osadnictwa	Epoka brązu – epoka żelaza
		osada	Starożytność
		osada	XII w.
		osada	XVI-XVII w.
	st. 10	ślady osadnictwa	Epoka brązu – epoka żelaza
		ślad osadnictwa	Starożytność
	st. 11	ślad osadnictwa	Epoka brązu
		ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
	st. 12	ślad osadnictwa	Neolit (kultura amfor kulistych)
		ślad osadnictwa	Starożytność
	st. 13	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
	st. 14	obozowisko	Epoka kamienia – epoka brązu
		ślad osadnictwa	Neolit (?)
		ślady osadnictwa	Wczesna epoka żelaza (kultura łużycka)
		osada	Starożytność
osada		Młodszy okres przedrzymski kultura przeworska (?)	
osada		Wczesne średniowiecze (X-XII w.)	
	osada	XVII-XVIII w. (kultura polska)	
st. 15	ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
st. 16	ślad osadnictwa	Epoka brązu	
st. 17	ślad osadnictwa	Mezolit (kultura janisławicka)	
Karwów	st. 1	osada	Okres nowożytny (XVII w.)
	st. 2	ślady osadnictwa	Starożytność
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 3	ślady osadnictwa	Epoka brązu (kultura mierzanowicka)
		ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVII w.)
st. 4	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)	

		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 5	osada	Późne średniowiecze
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 6	osada	Wczesne średniowiecze (XII – XIII w.)
		osada	Średniowiecze (XIV – XV w.)
		osada	Okres nowożytny (XVI – XVIII w.)
	st. 7	osada	Wczesne średniowiecze (po X w.)
		ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 8	ślady osadnictwa	Neolit – epoka brązu
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVII w.)
	st. 9	ślady osadnictwa	Starożytność
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVII w.)
	st. 10	ślady osadnictwa	Starożytność
	st. 11	ślady osadnictwa	Starożytność
	st. 12	ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 13	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XII – XIII w.)
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVII w.)
	st. 14	ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
		osada	Okres nowożytny (XVIII w.)
st. 15	ślady osadnictwa	Późne średniowiecze	
	osada	Okres nowożytny (XVIII w.)	
st. 16	ślady osadnictwa	Epoka brązu	
st. 17	ślady osadnictwa	Okres nowożytny XVII w.)	
Kurów	st. 1	ślady osadnictwa	Starożytność
	st. 2	ślady osadnictwa	Epoka kamienia – epoka brązu
		ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
	st. 3	ślady osadnictwa	Epoka brązu
st. 4	ślady osadnictwa	Epoka kamienia	
Leszczanka	st. 1	osada	Wczesne średniowiecze
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 2	ślady osadnictwa	Epoka kamienia – epoka żelaza
	st. 3	ślady osadnictwa	Epoka brązu (kultura łużycka)
	st. 4	ślady osadnictwa	Starożytność
	st. 5	obozowisko	Starożytność
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny
	st. 6	osada	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 7	obozowisko	Starożytność
		ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XV w.)
		osada	Okres nowożytny (XVII w.)
	st. 8	ślady osadnictwa	Starożytność
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny
	st. 9	ślady osadnictwa	Starożytność
		osada	Późne średniowiecze
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 10	ślady osadnictwa	Starożytność
osada		Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)	
st. 11	ślady osadnictwa	Starożytność	
	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)	
	osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)	
st. 12	ślady osadnictwa	Epoka kamienia – epoka brązu	
	ślady osadnictwa	Epoka brązu	
	ślady osadnictwa	XVI-XVIII w. (kultura polska)	
st. 13	ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XIV-XV w.)	
	osada (?)	XVII-XVIII w. (kultura polska)	
st. 14	ślady osadnictwa	Epoka kamienia – epoka brązu	

		osada	XVI – XVII w. (kultura polska)
		ślad osadnictwa	
Mikłusy	st. 1	ślad osadnictwa	Okres nowożytny
Nurzyna	st. 1	osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 2	ślady osadnictwa	Starożytność
	st. 3	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (po X w.)
		osada	Późne średniowiecze
	st. 4	osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
		ślady osadnictwa	Starożytność
	st. 5	ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVIII w.)
		ślady osadnictwa	Starożytność (XIII w.)
	st. 6	ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
		ślady osadnictwa	Średniowiecze (XIII w.)
	st. 7	ślady osadnictwa	Średniowiecze (XIV w.)
		osada	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 8	ślady osadnictwa	Epoka brązu (kultura łużycka)
		ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (VIII – XII w.)
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 9	osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	St. 10	osada	Epoka brązu (kultura łużycka)
ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	
osada		Okres nowożytny (XVIII w.)	
Popławy	st. 1	ślad osadnictwa	Młodszy okres przedrzymski
		ślad osadnictwa	
	st. 2	ślady osadnictwa	Epoka Kamienia
	st. 3	ślad osadnictwa	Starożytność
		ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (X-XII w.)
	st. 4	ślady osadnictwa	Starożytność
osada (?)		XVII-XVIII w. (kultura polska)	
Rogale-Popławy	st. 1	osada	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 2	ślad osadnictwa	Starożytność
	st. 3	ślad osadnictwa	Starożytność
		osada	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 4	ślad osadnictwa	Starożytność
	st. 5	ślad osadnictwa	Epoka brązu (kultura łużycka)
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVII w.)
	st. 6	ślad osadnictwa	Średniowiecze (XIV w.)
	st. 7	ślad osadnictwa	Starożytność
		osada	Okres wpływów rzymskich (kultura Przeworska)
		ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze (do X w.)
		ślad osadnictwa	Późne średniowiecze (XV w.)
	st. 8	osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
		ślad osadnictwa	Starożytność
		osada	Okres lateński
		osada	Wczesne średniowiecze (VIII – X w.)
		osada	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)
		ślad osadnictwa	Późne średniowiecze (do XV w.)
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
st. 9	ślady osadnictwa	Starożytność	
	osada	Okres nowożytny	
st. 10	osada	Starożytność	
	ślady osadnictwa	Późne średniowiecze	
	ślady osadnictwa	Okres nowożytny	

	st. 11	osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 12	ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XV w.)
		osada	Okres nowożytny
	st. 13	osada	Okres nowożytny
Szaniawy-Matysy	st. 1	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)
	st. 2	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI w.)
	st. 3	ślady osadnictwa	Epoka kamienia – epoka brązu
	st. 4	ślady osadnictwa	Epoka kamienia – epoka żelaza
		ślady osadnictwa	Wczesna epoka brązu (kultura trzciniecka)
		ślady osadnictwa	Starożytność
	st. 5	ślady osadnictwa	Wczesna epoka brązu
st. 6	ślady osadnictwa	Średniowiecze (XIV – XV w.)	
Szaniawy-Poniaty	st. 1	osada	Okres nowożytny
	st. 2	osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 3	osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 4	osada	Okres nowożytny
	st. 5	ślad osadnictwa	Późne średniowiecze (XV w.)
		osada	Okres nowożytny
	st. 6	ślad osadnictwa	Starożytność
		osada	Późne średniowiecze (XV w.)
		osada	Okres nowożytny (XVII w.)
	st. 7	ślad osadnictwa	Starożytność
st. 8	osada	Okres nowożytny	
Świercze	st. 1	osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 2	ślady osadnictwa	Średniowiecze (XIV – XV w.)
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 3	osada	Okres nowożytny (VII – XVIII w.)
	st. 4	osada	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 5	osada	Epoka brązu (kultura mierzanowicka)
		ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (VII – VIII w.)
		ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)
	st. 6	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XII – XIII w.)
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 7	ślad osadnictwa	Starożytność
	st. 8	ślady osadnictwa	Starożytność
		osada	Późne średniowiecze
	st. 9	ślad osadnictwa	Starożytność
		ślad osadnictwa	Średniowiecze (XIV w.)
osada		Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)	
Trzebieszów Czwarty	st. 1	ślad osadnictwa	Epoka kamienia
		ślad osadnictwa	Epoka brązu – epoka żelaza
	st. 2	cmentarzysko	Okres rzymski (kultura przeworska)
		ślad osadnictwa	Starożytność
	st. 3	ślad osadnictwa	Epoka brązu
st. 4	ślad osadnictwa	Epoka kamienia – epoka brązu	
Trzebieszów Trzeci	st. 1	ślady osadnictwa	Starożytność – wczesne średniowiecze
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny
	st. 2	osada	Epoka brązu – wczesna epoka żelaza
	st. 3	ślad osadnictwa	Starożytność
st. 4	ślady osadnictwa	Wczesna epoka brązu	

		śląd osadnictwa	Epoka brązu (kultura łużycka)
	st. 5	śląd osadnictwa	Epoka brązu
		śląd osadnictwa	Późne średniowiecze (XV w.)
		ślady osadnictwa	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 6	osada	Okres nowożytny (XVI – XVIII w.)
	st. 7	śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze (do X w.)
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 8	obozowisko	Starożytność
		osada	Okres nowożytny (XVI – XVIII w.)
	st. 9	osada	Późne średniowiecze (XV w.)
		osada	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 10	osada	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 11	osada	Starożytność
		śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze
		śląd osadnictwa	Okres nowożytny
st. 12	śląd osadnictwa	Starożytność	
	śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)	
st. 13	osada	Okres nowożytny (XVIII – XIX w.)	
Trzebieszów Pierwszy	st. 1	osada	Okres nowożytny (XVIII – XIX w.)
	st. 2	śląd osadnictwa	Późne średniowiecze
		osada	Okres nowożytny (XVIII w.)
	st. 3	śląd osadnictwa	Starożytność
		śląd osadnictwa	Okres nowożytny
	st. 4	osada	Okres nowożytny (XVI – XVIII w.)
	st. 5	śląd osadnictwa	Starożytność
		śląd osadnictwa	Okres nowożytny
	st. 6	śląd osadnictwa	Wczesna epoka brązu
		osada	Młodszy okres rzymski (kultura wielbarska)
		śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)
		śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)
ślady osadnictwa		Okres nowożytny	
Trzebieszów Drugi	st. 1	ślady osadnictwa	Starożytność
		osada	Wczesne średniowiecze (IX – XI w.)
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 2	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 3	śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze (do X w.)
		osada	Późne średniowiecze
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 4	śląd osadnictwa	Starożytność
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 5	osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 6	ślady osadnictwa	Średniowiecze (XIV – XV w.)
		osada	Okres nowożytny
	st. 7	śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze (do X w.)
		ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
		osada	Okres nowożytny (XVII – XVIII w.)
	st. 8	śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze (do X w.)
st. 9	osada	Późne średniowiecze (XV w.)	
st. 10	ślady osadnictwa	Starożytność	
Trzebieszów Kolonia	st. 1	ślady osadnictwa	Starożytność
		śląd osadnictwa	Późny okres rzymski

		ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI – XII w.)	
	st. 2	osada	Wczesna epoka brązu (kultura mierzanowicka)	
	st. 3	śląd osadnictwa	Starożytność	
		ślady osadnictwa	Epoka brązu (kultura łużycka)	
	st. 4	śląd osadnictwa	Późne średniowiecze	
		osada	Okres nowożytny	
	st. 5	śląd osadnictwa	Starożytność	
Wierzejki	st. 1	śląd osadnictwa	Starożytność	
		osada (?)	Późne średniowiecze (XV w.)	
		śląd osadnictwa	XVI-XVII w. (kultura polska)	
	st. 2	ślady osadnictwa	Epoka kamienia – epoka brązu	
		ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XV w.)	
		ślady osadnictwa	XVI-XVII w. (kultura polska)	
	st. 3	ślady osadnictwa	Epoka brązu	
		ślady osadnictwa	Starożytność	
		śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
	st. 4	ślady osadnictwa	Starożytność	
		ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI-XII w.)	
		ślady osadnictwa	XVII-XVIII w. (kultura polska)	
		śląd osadnictwa		
	st. 5	śląd osadnictwa	Epoka brązu	
		śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XII w.)	
	st. 6	śląd osadnictwa	Epoka brązu	
		śląd osadnictwa	Późne średniowiecze (XIV-XV w.)	
		osada (?)	XVI-XVIII w. (kultura polska)	
	st. 7	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XII-XIII w.)	
	st. 8	obozowisko	Epoka kamienia – epoka brązu	
		ślady osadnictwa	Epoka brązu (kultura łużycka)	
		osada (?)	Starożytność	
		osada (?)	Wczesne średniowiecze (XI-XII w.)	
		osada	XVII-XVIII w. (kultura polska)	
	st. 9	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
		ślady osadnictwa	XVII-XVIII w. (kultura polska)	
	st. 10	śląd osadnictwa	Okres rzymski (?)	
	Wylany	st. 1	śląd osadnictwa	Epoka kamienia – epoka brązu
		st. 2	śląd osadnictwa	Późne średniowiecze (XIV-XV w.)
		st. 3	śląd osadnictwa	Epoka brązu
Kolonia Zaolszynie	st. 1	ślady osadnictwa	Późne średniowiecze	
Zembry	st. 1	ślady osadnictwa	Epoka kamienia – wczesna epoka brązu	
	st. 2	osada	Wczesne średniowiecze	

Do chwili obecnej nie posiadają rozpoznania dwa obszary AZP: 61-80 i 61-81, obejmujące większość północnej części gminy.

7.4. Cmentarze.

Wg „Wykazu zabytkowych cmentarzy w Polsce” opracowanego przez Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu, Narodowej Instytucji Kultury - w obszarze gminy Trzebieszów, w następujących miejscowościach znajdują się cmentarze:

1. Celiny – położony przy drodze wiejskiej, na obrzeżu wsi od strony południowej
 - administrator: Kościół Katolicki,

- cmentarz parafialny,
 - najstarszy istniejący nagrobek: 1955r
 - 2. Szaniawy Matysy – położony za wsią przy skrzyżowaniu dróg: Szaniawy Powiaty - Nurzyna
 - administrator: Urząd Gminy
 - rodzaj cmentarza: wojenny z I wojny światowej (nieczynny),
 - 3.Trzebieszów Drugi – położony przy kościele:
 - administrator: Kościół Katolicki,
 - rodzaj cmentarza: katolicki,
 - data założenia: 1418r, (nieczynny),
 - zabytki architektury: kaplica, brama, mur.
7. Zembry – położony: na wzgorku przy drodze polnej na wschód od kościoła, 2km od centrum wsi
- administrator: Kościół Katolicki,
 - rodzaj cmentarza: przykościelny katolicki.

**WÓJT GMINY
TRZEBIESZÓW**

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZEBIESZÓW**

K I E R U N K I

21 - 500 Biała Podlaska
Plac Szkolny Dwór 28
tel. [0-83] 342-00-36, fax 342-00-38

BIAŁA PODLASKA, 2008 r.

**WÓJT GMINY
TRZEBIESZÓW**

**BIURO PROJEKTOWE
„arch – dom”
W BIAŁEJ PODLASKIEJ**

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZEBIESZÓW**

K I E R U N K I –

ZAŁĄCZNIK NR 2
Do Uchwały Nr
Rady Gminy Trzebieszów
z dnia

SPIS TREŚCI

1.Cele rozwoju społeczno – gospodarczego gminy Trzebieszów.....	7
2.Priorytety rozwojowe gminy Trzebieszów.....	8
3.Funkcje gminy.	8
4.Hierarchia sieci osadniczej gminy.	8
5.Polityka przestrzenna	9
5.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.....	9
5.2. Jednostka I.....	9
5.3. Jednostka II – rolnicza.....	10
6.Ochrona środowiska	10
6.1. Ochrona środowiska w aspekcie uwarunkowań prawnych.	10
A) Obszary chronione.....	10
B) „Radzyński Obszar Chronionego Krajobrazu”	11
C) Rezerwat przyrody „Kania”.....	13
6.2. Przyrodniczy System Gminy Trzebieszów.....	14
6.2.1. Delimitacja Przyrodniczego Systemu Gminy Trzebieszów	14
A) Obszary węzłowe.	14
B) Węzły ekologiczne	15
C) Obszary łącznikowe.....	15
D) Obszary poza PSG Trzebieszów	16
7. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Przyrodniczego Systemu Gminy Trzebieszów– wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	17
7.1. Ustalenia ogólne.....	17
7.2. Ustalenia szczegółowe dla:	18
Obszarów węzłowych.....	18
Obszarów łącznikowych.....	18
Obszarów poza PSG Trzebieszów.....	19
7.3. Działania strategiczne na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego.	19
A) Gospodarka wodno - ściekowa.....	21
Zaopatrzenie w wodę.....	21
Gospodarka ściekowa	21
7.4. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego....	23
8. Kierunki i działania w strefach funkcjonalnych	25
8.1. Obszary rolnicze.....	25
8.2. Obszary terenów leśnych.....	27
8.3. Obszary terenów łąk i pastwisk	28
8.4. Obszary wód otwartych i powierzchniowych	28
8.5. Obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	29
8.6. Obszary rolniczo-osadnicze – tereny zabudowy zagrodowej z usługami...	30
9. Kierunki i zasady ochrony dóbr kultury – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	30
9.1. Ogólne wytyczne do ochrony wartości kulturowych gminy.	30
9.2. Ochrona wartości w skali urbanistycznej.....	31
9.3. Ochrona wartości w skali poszczególnych wsi i obiektów:.....	31
10. Strefy ochrony konserwatorskiej.....	32
10.1. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej.....	32
10.2. Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej.....	32
10.3. Strefa ochrony widokowej.....	33

11. Ochrona krajobrazu kulturowego.....	34
11.1. Typologia krajobrazu.	34
11.2. Cele ochrony krajobrazu.	35
11.3. Zasady konserwacji krajobrazu kulturowego.....	36
11.4. Kierunki ochrony kulturowo-krajobrazowej.	36
12. Stanowiska archeologiczne.	37
12.1. Strefa ochrony stanowisk archeologicznych.	37
12.2. Strefa obserwacji archeologicznej.	37
13. Ocena i waloryzacja poszczególnych stref obserwacji archeologicznej.	38
14. Kierunki działań w zakresie dóbr kultury.	41
15. Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury społecznej i obszarów dla tych potrzeb.....	41
15.1. Tendencje demograficzne	41
15.2. Kierunki przekształceń i rozwoju układu osadniczego	41
15.3. Kierunki przekształceń i rozwoju usług – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	43
15.4. Kierunki i zadania rozwoju ekonomicznego.....	44
16. Kierunki i zadania rozwoju komunikacji – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	44
16.1. Układ drogowy	44
16.2. Droga wojewódzka	45
16.3. Drogi powiatowe	45
16.4. Drogi gminne	45
16.5. Drogi dojazdowe.....	46
16.6. Szlaki rowerowe, piesze i kajakowe.....	46
16.7. Kierunki działania.....	46
17. Kierunki działania w dziedzinie gospodarki odpadami.....	46
17.1. Działania zapobiegania powstawaniu odpadów i minimalizacji ilości odpadów	46
17.2. Działania w zakresie zbierania i transportu poszczególnych rodzajów odpadów	47
17.3. Monitoring wdrażania planu i przewidywane działania aktualizacyjne .	49
18. Kierunki rozwoju elektroenergetyki – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	49
19. Zaopatrzenie w wodę – kierunki rozwoju – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	50
20. Odprowadzenie ścieków – kierunki – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	50
21. Kierunki rozwoju ciepłownictwa – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	50
22. Kierunki rozwoju gazownictwa – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	51
23. Kierunki rozwoju telekomunikacji – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	51
24. Obrona cywilna i przeciwpożarowa	52
24.1. Obrona cywilna – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	52
24.2. Ochrona przeciwpożarowa.....	53
25. Kierunki działań i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki	53

Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dn. 27 marca 2003r.
o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz. U. Nr 80, poz. 717 z 2003 r.
sporządzającym „Studium” jest Wójt Gminy.

Wójt Gminy Trzebieszów:

Studium zostało opracowane przez:

**BIURO PROJEKTOWE „arch – dom” Sp.j.
PLAC SZKOLNY DWÓR 28
21 – 500 BIAŁA PODLASKA
tel. (083) – 342 – 00 – 36, fax. (083) 342 – 00 – 38**

w składzie:

◆ generalny projektant:

- mgr inż. arch. Henryk Dołęgowski - upr. urb. 812/89

◆ zespół generalnego projektanta:

- inż. Ryszard Suchora
- mgr inż. arch. Agnieszka Cajgner
- mgr inż. arch. Anna Dawidziuk

1. Cele rozwoju społeczno – gospodarczego gminy Trzebieszów.

Gmina Trzebieszów winna być w przyszłości gminą

- ludzi światłych „otwartych na świat”,
- aktywną gospodarczo, włączoną w system gospodarki regionu i kraju z wykorzystaniem istniejących zasobów kulturowych,
- wygodną dla codziennego życia we wszystkich jego sferach.

Powyższą wizję należy traktować jako drogowskaz przyszłego rozwoju i działań z nim związanych.

Podstawowymi przesłankami budowy strategii gminy jest uznanie iż:

- Na terenie gminy występuje zróżnicowanie parametrów określonych poziomów życia mieszkańców.
- Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe gminy może stać się ważnym czynnikiem rozwoju gminy, przy założeniu minimalizowania zagrożeń dla środowiska przyrodniczego
- Gmina Trzebieszów ma uzasadnione powody, aby stać się ważnym ośrodkiem gospodarczym, administracyjnym, kulturowym, powiatu Łukowskiego i województwa Lubelskiego.

Analizując uwarunkowania i wymienione przesłanki, zadaniem samorządu lokalnego będzie:

- podniesienie poziomu życia mieszkańców,
- zapewnienie trwałej bezkonkurencyjności gminy Trzebieszów poprzez wykorzystywanie walorów przyrodniczych i kulturowych.

Wobec głębokich przemian społecznych i gospodarczych dokonujących się w Polsce w związku z jej przystąpieniem do Unii Europejskiej, przed gminą Trzebieszów, stoją niepowtarzalne i realne szanse rozwoju. Warunkiem jego, powodzenia musi być intensywne inwestowanie, tworzące nowe miejsca pracy. Niezbędnym stają się zatem przyciągnięcie na teren gminy zasobów finansowych, materialnych i kapitałowych pochodzących z różnych źródeł. Lokowanie tych środków powinno być tak skoncentrowane, aby osiągnąć założone równorzędne strategiczne cele rozwoju.

Cele Strategiczne rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Trzebieszów.

- Stymulowanie rozwoju gospodarczego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.
- Tworzenie technicznych warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego i poprawy stanu środowiska.
- Kształtowanie polityki społecznej zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami mieszkańców.
- Poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego.

2. Priorytety rozwojowe gminy Trzebieszów.

Nadrzędnym celem rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Trzebieszów jest tworzenie nowych miejsc pracy:

- w rolnictwie,
- w sektorze produkcyjnym,
- w usługach,
- w turystyce (w tym agroturystyce),

przez:

- wdrożenie metod produkcji rolniczej przy respektowaniu zasad ochrony środowiska oraz krajobrazu wiejskiego,
- rozwój i dywersyfikacja działalności gospodarczej zapewniającej dodatkowe zatrudnienie i alternatywne źródła dochodu,
- tworzenie grup producenckich,
- utworzenie szkolnictwa zawodowego, na bazie istniejących szkół ponadgimnazjalnych.
- rozwój budownictwa mieszkaniowego, letniskowego i agroturystyki,

3. Funkcje gminy.

Ustala się następujące funkcje gminy:

a) Funkcja podstawowa:

- rolnictwo – w oparciu o optymalne wykorzystanie walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- turystyka i agroturystyka – przy ścisłej ochronie walorów przyrodniczych,

b) Funkcja uzupełniająca:

- usługowa – zaspokajanie podstawowych potrzeb ludności,
- leśnictwo.

c) Funkcja dodatkowa: działalność gospodarcza.

4. Hierarchia sieci osadniczej gminy.

a) Na terenie gminy proponuje się wykształcenie trzystopniowej hierarchii sieci osadniczej:

- lokalny ośrodek gminny: Trzebieszów,
- ośrodek wspomagający ośrodek gminny: Celiny, Zembry, Szaniawy - Matysy
- wsie podstawowe: pozostałe.

b) Zgodnie z Rozporządzeniami Nr 22,23 i 24 Wojewody Lubelskiego z dnia 31 maja 2007 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji wyznacza się na obszarze gminy następujące aglomeracje:

- Aglomeracja Płudy z wioskami podstawowymi: Płudy, Jakusze, Wierzejki, Kurów, Zembry, Mikłusy, Gołowierzchy, Wólka Konopna, Zaolszynie.
- Aglomeracja Dębowica z wioskami podstawowymi: Dębowica, Nurzyna, Karwów, Świercze, Celiny.
- Aglomeracja Trzebieszów z wioskami podstawowymi: Trzebieszów I, II, III, IV, Popławy, Wylany

5. Polityka przestrzenna

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się dla obszarów, na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszarów wymagających scaleń i podziału nieruchomości oraz tych, na których będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz wymagających przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Nieobligatoryjne sporządzanie planów miejscowych może następować z inicjatywy Rady Gminy oraz na wniosek właścicieli gruntów innych niż gmina w terminach i na warunkach zależnych od porozumienia gminy i wnioskodawcy oraz uchwały intencyjnej Rady Gminy. Powyższe dotyczyć może terenów wyznaczonych w Studium pod zabudowę mieszkaniową, produkcyjno - usługową i rekreacyjną.

Analizując priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego gminy oraz uwarunkowania kulturowe, sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wymagają tereny położone w miejscowości: Trzebieszów Drugi

5.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.

Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze oraz istniejące zainwestowanie na obszarze gminy wydzielono jednostki strukturalne:

- Jednostka I – obszar funkcjonalny obejmujący miejscowość gminną Trzebieszów
- Jednostka II – rolnicza obejmuje obszar gminy z wyłączeniem wymienionej jednostki I.

5.2. Jednostka I

Trzebieszów Drugi.

W Trzebieszowie koncentrują się usługi z zakresu obsługi ludności i rolnictwa. Przez ośrodek przebiega droga wojewódzka.

Wytoczono do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jako główne kierunki rozwoju:

- utrwalenie jako dominującej roli Trzebieszowa Drugiego w sieci osadniczej gminy poprzez koncentrację funkcji: mieszkaniowej, administracji i usług z zakresu obsługi ludności,
- rozwój zaplecza obsługi transportu drogowego,
- rozwój drobnej wytwórczości i usług,
- rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego w oparciu o własną bazę surowcową,
- rozwój usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa,
- rozwój mieszkalnictwa oraz tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną,

5.3. Jednostka II – rolnicza

Funkcją podstawową jest gospodarka rolno i leśna. Obszar charakteryzuje się wysoką jakością przestrzeni produkcyjnej z dominacją gleb IV i III klasy bonitacyjnej.

Na całym obszarze jest prowadzona produkcja roślinna oraz hodowla bydła i trzody chlewnej. Sieć osadnicza ukształtowana jest w układzie pasmowym wzdłuż tras komunikacyjnych.

Wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jako główne kierunki rozwoju:

- rozwój rolnictwa o kierunku hodowlanym oraz uprawy roślin intensywnych,
- ochrona i poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- umiarkowany, zrównoważony rozwój funkcji osadniczej,
- rozwój usług z zakresu ludności, rolnictwa i turystyki,
- rozwój drobnej wytwórczości o małej uciążliwości dla środowiska,
- rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- kształtowanie ośrodka wspomagającego dla miejscowości gminnej z zakresu obsługi ludności w Celinach, Zembrach i Szaniawach - Matysach.

6. Ochrona środowiska

6.1. Ochrona środowiska w aspekcie uwarunkowań prawnych.

A) Obszary chronione.

Południowa część gminy jest objęta ochroną z uwagi na tereny Radzyńskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wraz z rezerwatem przyrody „Kania”. W południowo-zachodniej części gminy proponuje się powiększenie Radzyńskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Do czasu ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu tereny te obejmuje się ochroną planistyczną zakładającą:

- dbałość o estetykę krajobrazu poprzez ochronę naturalnego krajobrazu dolin rzecznych i zbiorników wodnych, ochronę naturalnych ekosystemów oraz punktów i panoram widokowych,
- dbałość o harmonię pomiędzy użytkowaniem gospodarczym a krajobrazem przyrodniczym
- zachowanie przestrzennej zwartości oraz powiązań pomiędzy obszarami o wysokiej wartości przyrodniczej i wysokiej aktywności biologicznej
- zakaz lokalizowania inwestycji szkodliwych dla środowiska oraz wymagających opracowania oceny ich oddziaływania na środowisko z wyjątkiem gazociągów.

Obszar Doliny Krzny Północnej został również uznany za ekosystem kluczowy dla dziedzictwa przyrodniczego kraju i obszar węzłowy o dużym znaczeniu w Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-PL.

Na terenie gminy znajduje się ponadto obiekt chroniony. Jest to:

- rezerwat przyrody: „Kania”

B) „Radzyński Obszar Chronionego Krajobrazu”

Na obszarze Radzyńskiego Obszar Chronionego Krajobrazu ustala się ochronę ekosystemu wg Rozporządzenia Wojewody Lubelskiego:

- 1) zachowanie oraz poprawa stosunków wodnych poprzez ograniczanie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodnoblotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochronę funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych, zachowanie lub przywracanie dobrego stanu ekologicznego wód;
- 2) zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, głównie poprzez zachowanie lub przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów;
- 3) uwzględnianie potrzeb ochrony przyrody w gospodarce człowieka, w tym w gospodarce rolnej, leśnej, wodnej, rybackiej i turystyce;
- 4) ochrona i kształtowanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień nadwodnych i śródpolnych;
- 5) ochrona specyficznych cech krajobrazu, w tym naturalnych form rzeźby terenu (ozy, wydmy, moreny czołowe i ich partie krawędziowe);
- 6) tworzenie i ochrona korytarzy ekologicznych, umożliwiających migrację gatunków;
- 7) ochrona starych odmian roślin użytkowych oraz ras zwierząt hodowlanych;

- 8) kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób umożliwiający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych w szczególności przez: ochronę otwartej przestrzeni przed nadmierną zabudową, zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych, kształtowanie zalesień w sposób optymalny dla ochrony różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych, ochronę punktów, osi i przedpola widokowych, usuwanie lub przesłanianie antropogenicznych elementów dysharmonijnych w krajobrazie;
- 9) dążenie do rewitalizacji zespołów zabudowy w tym układów zabytkowych, propagowanie tradycyjnych cech architektury;
- 10) eliminowanie lub ograniczanie źródeł zagrożeń, w szczególności powietrza, wód i gleb, poprzez usuwanie zanieczyszczeń antropogenicznych, kształtowanie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej, promowanie sposobów gospodarowania gruntami, ograniczających erozję gleb.

Na Obszarze zakazuje się:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor i legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz.627, z późn. zm.) (nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę Obszaru);
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych (nie dotyczy prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody);
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu (nie dotyczy terenów, dla których udzielono koncesji na wydobywanie kopalin przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia);
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub

- przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
 - 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
 - 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej (nie dotyczy obiektów lokalizowanych w obszarach wyznaczonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy lub w ciągach istniejącej zabudowy).

C) Rezerwat przyrody „Kania”.

Istniejący rezerwat przyrody „Kania” jest to rezerwat leśny położony w gminie Trzebieszów na gruntach Lasu Trzebieszowskiego. Na obszarze Rezerwatu przyrody „Kania” (wg Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 grudnia 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody.) zabrania się:

- 1) pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia drzew i innych roślin, z wyjątkiem przypadków uzasadnionych potrzebami gospodarstwa rezerwatowego, ujętych w planie ochrony,
- 2) zbioru wszystkich dziko rosnących roślin, a w szczególności owoców, nasion i grzybów, z wyjątkiem zbioru nasion na potrzeby hodowli lasu,
- 3) polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, zbierania poroży zwierzyny płowej, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich i wybierania jaj,
- 4) wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód i gleby oraz powietrza,
- 5) wydobywania skał, minerałów i torfu,
- 6) niszczenia gleby lub zmiany sposobu jej użytkowania,
- 7) zakłócania ciszy,
- 8) palenia ognisk,
- 9) stosowania środków chemicznych w gospodarce leśnej,
- 10) zmiany stosunków wodnych,
- 11) umieszczania napisów, tablic, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z ochroną przyrody, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa,

12) wstępu na teren rezerwatu przyrody poza miejscami wyznaczonymi przez Wojewodę, z wyjątkiem służb leśnych oraz służb ochrony przyrody,

13) ruchu pojazdów, z wyjątkiem pojazdów służb leśnych oraz służb ochrony przyrody.

Wyżej wymienione zakazy nie dotyczą:

- 1) prowadzenia badań naukowych za zgodą Wojewody,
- 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem publicznym i ochroną przeciwpożarową,
- 3) wykonywania zadań z zakresu obronności państwa,
- 4) wykonywania zabiegów ochronnych, hodowlanych i pielęgnacyjnych za zgodą Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, udzielaną w przypadku potrzeby likwidacji nagłych zagrożeń ochraniającej przyrody, nie ujętych w planie ochrony.

6.2. Przyrodniczy System Gminy Trzebieszów

Walory środowiska nieożywionego i żywego gminy Trzebieszów, tworzą mozaikę różnorodnych cennych w skali lokalnej i regionalnej obszarów i obiektów.

6.2.1. Delimitacja Przyrodniczego Systemu Gminy Trzebieszów

Dotychczasowe użytkowanie przestrzeni przyrodniczej spowodowało, że w niektórych terenach obserwuje się wyraźne zgrupowania walorów, podczas gdy znaczne połacie gminy są ich pozbawione. Ta konstatacja stanowi podstawową przesłankę do utworzenia w gminie Trzebieszów Przyrodniczego Systemu, który na skalę lokalną będzie obejmował wszystkie tereny decydujące o jakości środowiska przyrodniczego gminy oraz warunkach życia mieszkańców.

Należy starać się o przywrócenie do użytkowania terenów zgodnie z ich predyspozycjami środowiskowymi (np. las na siedliskach leśnych).

Przyrodniczy System Gminy składa się z trzech kategorii obszarów:

A) Obszary węzłowe.

A.1. W obrębie gminy proponuje się wydzielenie 4 leśnych obszarów węzłowych:

1. Leśny Obszar Węzłowy A – Rezerwat Przyrody „Kania” wraz z zespołem terenów leśnych Radzyńskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar ma charakter pasmowo- liniowy, dość rozproszony, przebiega w kierunku zachodniego na południowy wschód terenów gminy (południowa część s. Dębowca, południowy kraniec s. Karwów, północna część s. Szaniawy Matysy, oraz Szaniawy

Poniaty, północna część s. Trzebieszów I, Trzebieszów II, południowy kraniec s. Trzebieszów III oraz s. Dębowierzchy)

Tu występuje największa, powierzchnia, leśna, walory florystyczne, (stanowiska gatunków chronionych całkowicie i częściowo, walory faunistyczne. Świadczy to o stosunkowo dużej prężności ekologicznej, przeto możliwościach ekspansji gatunków i osobników na tereny sąsiednie. Jednocześnie presja wynikająca z gospodarczej funkcji lasów stanowi zagrożenie dla funkcji ekologicznej, przyrodniczej i środowiskowej. Na mapie oznaczony symbolem „A”.

2. Leśny Obszar Węzłowy B (w obrębie wschodniej części sołectwa Celiny, centralna część sołectwa Gołowierzchy,) – stanowi zwarty obszar leśny o układzie centralnym tworzącym pierścień o dużych walorach ekologicznych i faunistycznych. Obszar ten stanowi najbardziej wysunięty teren na zachód gminy Trzebieszów. Na planszy oznaczono literą „B”.

3. Leśny Obszar Węzłowy C (wschodnia część s. Wólka Konopna, północna część s. Gołowierzchy, płd. skraj sołectwa Zembry na granicy z Płudami). Obszar o charakterze dość rozproszonym, pasmowym. Na mapie oznaczono literą „C”.

4. Leśny Obszar Węzłowy D(w obrębie sołectw: Janusze, Kurów, Leszczanka) – obejmujący swoim obrębem 3 obszary leśne, (które proponuje się powiększyć przez zalesienie terenów rolnych o niskiej bonitacji). Na mapie oznaczono literą „D”.

B) Węzły ekologiczne

1. Dolinno – wodny węzeł ekologiczny, który obejmuje zespół cieków wodnych w obrębie Kanału Maciejowickiego wraz z obszarami terenów leśnych we wschodnio – północnej części gminy – Zaolszynie, Mikłusy, Zembry.

C) Obszary łącznikowe

Obszary Łącznikowe, to tereny, które w środowisku pełnią rolę różnej rangi kanałów przemieszczania się gatunków, osobników, wód, powietrza atmosferycznego; są to oczywiście tereny uprzywilejowane w komunikacji ekologicznej, przyrodniczej i środowiskowej, gdzie natężenie strumienia powiązań jest większe niż w terenach sąsiadujących, w których również odbywa się różnego typu migracja przyrodnicza.

Są to „autostrady” dzięki którym odbywa się wymiana i zasilanie pomiędzy poszczególnymi elementami PSG. Obszary te pełnią ponadto ważną rolę w kontaktowaniu się i przepływie komponentów przyrodniczych z terenami sąsiednimi (zewnętrznymi dla gminy Trzebieszów)

a) korytarze ekologiczne – w przypadku gminy Trzebieszów jest to dolina rzeki Krzyny; predyspozycje do przepływu fauny i flory oraz elementów abiotycznych w dolinach rzecznych są powszechnie znane i nie wymagają szczegółowych wyjaśnień.

Niekorzystne warunki środowiskowe dla rozwoju wielu funkcji ograniczyły korzystanie z zasobów dolinnych; doliny są więc najmniej przekształconymi elementami środowiska o dużej naturalnej prężności ekologicznej wynikającej z zasobów wodnych.

W gminie wyodrębniono:

1. Korytarz ekologiczny w dolinie rzeki Krzyny Północnej

Przebiega pasmowo w linii lekko wygiętej przez centralną część gminy, z kierunku zachodniego na wschód, zdefiniowany doliną rzeki Krzyna Północna.

Na mapie oznaczono symbolem „C1”

2. Korytarz ekologiczny w dolinie rzeki Krzymosza

Przebiega wzdłuż doliny rzeki Krzymosza po wschodniej granicy gminy do miejsca ujścia Krzymoszy tj. Krzyny Północnej. Jest przedłużeniem korytarza ekologicznego w dolinie rzeki Krzyna Północna. Na mapie oznaczono „C3”

3. Korytarz ekologiczny wzdłuż cieków wodnych

W części zachodniej doliny Krzyny Północnej (po granicy sołectw: Celiny, Nurzyna, Świercze, Karwów oraz Popławy Rogale) korytarz ekologiczny tworzy osobne ramię w kierunku wschodnim wykorzystując bogatą sieć cieków wodnych. Na rysunku oznaczono symbolem „C2”

4. **Sięgacze ekologiczne**, czyli obszary łącznikowe mniejszej rangi niż poprzednie, jednak w wielu wypadkach to jedyne uprzywilejowane trasy przemieszczania się gatunków lub osobników pomiędzy terenami o większym potencjale i zasobach przyrody. Często stanowią drogi przemieszczania się elementów środowiska nieożywionego i wówczas spełniają funkcję klimatyczną, hydrograficzną lub łączną. Wyznaczają je, pasma zagajników łąk, zarośli, niewielkich kompleksów leśnych, kęp roślinności śródleśnej. Na mapie symbolem graficznym oznaczono ich przebieg

D) Obszary poza PSG Trzebieszów

Jakkolwiek nie są to elementy wyodrębnionego systemu przyrodniczego, to stanowią ogniwo struktury przyrodniczej gminy i niejako „uzupełnienie” przestrzenne. Oznacza to, że Przyrodniczy System Gminy Trzebieszów w tych obszarach, których walory przyrodnicze są przeciętne (choć lokalnie punktowo mogą być wysokie) a stany i zasoby środowiska geograficznego mocno zróżnicowane: od słabszych, często zdegradowanych (np. gleby klasy V, VI) do istotnych w skali lokalnej (gleby chronione, oczka wodne, źródła).

Na tych. obszarach odbywa się najintensywniejsze w skali gminy wykorzystywanie walorów i zasobów środowiskowych, przeto są one narażone na największe przekształcenia

Jednocześnie nie można pominąć ich oddziaływań - w tym często – niekorzystnych na elementy PSG. W perspektywie- rozwoju gminy tereny te w dalszym ciągu będą stanowić podstawy rozwoju społeczno - gospodarczego. Aby mógł on następować w znacznym stopniu, należy je zasilić przyrodniczo, zrewaloryzować lub w miarę możliwości stopniowo przywracać utracone walory i zasoby.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego tych obszarów muszą uwzględniać rolę sąsiedztwa z PSG, jak i docelowo osiągnięcie poprawy dotychczasowego stanu. To ostatnie oznacza oddanie przyrodzie zabranych poprzednio powierzchni pod rozwój np. rolnictwa.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na możliwość pojawiania się nowych funkcji terenu, które będą wynikać ze zmian poza gminą (społeczno – gospodarczych) lub ze względu na trwałą tendencję poprawy atrakcyjności gminy dla inwestowania poprzez zmiany środowiska, krajobrazu lub zasobów przyrody.

Obszary poza PSG Trzebieszów, ze względu na obecny stan i zagrożenia przestrzeni przyrodniczej w wyniku dotychczasowego zagospodarowania nie należą do tej samej kategorii terenów.

7. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Przyrodniczego Systemu Gminy Trzebieszów– wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W ramach określania rozwoju zrównoważonego gminy sformułowano kierunki, ogólne i szczegółowe.

Pierwsze są ogólnymi wytycznymi dla samorządu lokalnego i kolejnych etapów zagospodarowania przestrzennego.

Polityka przestrzenna rozumiana jest tu jako skoordynowane działania organów, instytucji i osób posiadających stosunek władczy wobec przestrzeni planistycznej gminy lub pojedynczych aspektów zagospodarowania (np.: lasów, komunikacji, wód). Odnosi się to do całej powierzchni gminy lub jej fragmentów. Szczegółowe kierunki zagospodarowania przestrzennego odnoszą się do ograniczeń, zakazów lub preferencji w wykorzystaniu poszczególnych elementów struktury przyrodniczej gminy i służą poprawie środowiska, ochronie najcenniejszych walorów i zasobów oraz uzyskaniu możliwości rozwoju.

7.1. Ustalenia ogólne

- zwiększenie lesistości gminy, przy wykorzystaniu naturalnych warunków,
- ograniczenie (z uzasadnieniem ekonomicznym i przyrodniczym) wykorzystania eksploatacji kruszyw budowlanych,

- ograniczenie projektowania nowej, rozproszonej zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej lub letniskowej wraz z infrastrukturą, tak aby nie tworzyć fragmentacji krajobrazu terenów otwartych,
- przebieg nowych tras komunikacyjnych i infrastruktury technicznej powinien być projektowany w optymalnym kanale infrastrukturalnym.

7.2. Ustalenia szczegółowe dla:

Obszarów węzłowych

- leśnych obszarów węzłowych:

- ochrona całych kompleksów leśnych ze szczególnym uwzględnieniem funkcji ochronnej, zgodnie z ustawą o lasach a w szczególności z Zarządzeniem Nr 11A Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 11 maja 1999 r. w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych,
- zakaz melioracji odwadniających,
- zakaz eksploatacji surowców naturalnych,
- ochrona przed zrębami zupełnymi,
- ochrona starodrzewia,
- powiększenie węzła ekologicznego.

Priorytetem gospodarki leśnej winno być:

- dążenie do zgodności drzewostanów z siedliskami,
- tworzenie lasów wielowiekowych, wielopiętrowych i różnokierunkowych,
- ochrona występujących tu chronionych i zagrożonych wyginięciem gatunków awifauny,
- wyznaczenie granicy polno – leśnej, z uwzględnieniem zasad ekologicznych i ekonomicznych.

Obszarów łącznikowych

- korytarzy ekologicznych:

- odtworzenie roli i funkcji doliny w strukturze przyrodniczej,
- zakaz nowych melioracji dolinnych,
- tworzenie warunków do unaturalniania stosunków wodnych,
- retencja powierzchniowa,
- kształtowanie pasmowych struktur przyrodniczych (łąk, zadrzewień)
- restytucja użytków zielonych kosztem gruntów ornych,
- prowadzenie dróg po estakadach,
- zakaz przetamowania koryt,

- zakaz nowej zabudowy w obrębie korytarzy,
- zakaz składowania odpadów komunalnych, przemysłowych i energetycznych, lokalizacji wylewisk gnojowicy i nieczystości oraz grzebowisk zwierząt,
- zakaz eksploatacji surowców mineralnych
- zakaz tworzenia nowych barier ekologicznych w formie nasypów drogowych itp.
- nakaz likwidacji obiektów destrukcyjnych,
- nakaz poszerzania lub wykonywania przepustów w nasypach drogowych i kolejowych przecinających korytarze ekologiczne
 - **sięgaczy ekologicznych** – zachowanie dotychczasowej funkcji z ewentualnym wzbogaceniem biologicznym sięgaczy leśnych i dolinkowych.

Obszarów poza PSG Trzebieszów

- obowiązują wszystkie ustalenia ogólne,
- strefy deficytu potencjału ekologicznego należy wzmocnić przez:
 - możliwe powierzchniowo zalesienia, zakrzaczenia i wprowadzenie roślinności śródpolnej,
 - rekultywacja wodno – leśna ewentualnych wyrobisk wodno – eksploatacyjnych,
- strefy zasilania ekologicznego wskazane do wzrostu bioróżnorodności poprzez:
 - dolesienia mozaikowo występujących lasów,
 - preferowanie powstawania oczek wodnych,
 - wyłączenie z produkcji rolniczej terenów o niekorzystnych stosunkach wodno – powietrznych.

7.3. Działania strategiczne na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego.

W celu poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie gminy, niezbędne jest współdziałanie samorządu gminy Trzebieszów z samorządami sąsiednich gmin oraz z samorządami szczebla powiatowego (Łuków) i wojewódzkiego (Lublin).

Budżet gminy na cele związane z ochroną środowiska może być wspierany dotacjami Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i innych funduszy tak krajowych jak i zagranicznych.

Dla zapewnienia prawidłowego rozwoju gminy, przy uwzględnieniu wymagań zdrowotnych i sanitarnych, a zarazem potrzeby zachowania istniejących walorów środowiska, samorząd lokalny musi dążyć do realizacji podjętych już działań w zakresie ochrony środowiska. Należą do nich w szczególności: budowa sieci kanalizacyjnej, ocena czystości wód podziemnych w źródłach i poszukiwanie sposobów ich ochrony, rozwój gazyfikacji.

Zapewnienie dostępu do wody pitnej dobrej jakości, gazyfikacja, kanalizacja sanitarna wiążą się z rozwojem turystyki.

Główne zadania w zakresie związanym z ochroną środowiska:

a) dla sfery biotycznej:

- traktowanie lasów jako najważniejszego składnika równowagi ekologicznej i krajobrazu gminy,
- prowadzenie polityki zalesienia najsłabszych gruntów (zwłaszcza w strefach przyleśnych),
- przeciwdziałanie przekształceniu użytków zielonych w pola uprawne,
- ochrona drzew przydrożnych.

b) hydrosfery: (ochrona czystości rzek i stawów oraz wód podziemnych)

- budowa systemów kanalizacji sanitarnej,
- eliminacja zrzutów ścieków do wód (stawów, rzek) i gruntu,
- wyznaczenie granic ochronnych wokół stawów i rzek.

c) pedosfery:

- rygorystyczny obowiązek ochrony gruntów o najwyższych walorach agroekologicznych przed zmianą sposobu ich użytkowania (klasy bonitacyjne od I do III),
- nieużytki rolnicze, gleby najsłabsze (V i VI klasa) o ile nie są użytkowane rolniczo przeznaczyć do zalesienia,
- przy znacznym zakwaszeniu gleb uznaje się za wskazane zintensyfikowanie procesu ich wapnowania (jest to podstawowym czynnikiem przywracania walorów agroekologicznych zdegradowanym obszarom),
- eliminowanie upraw polowych i ogrodowych ze strefy wzdłuż dróg wojewódzkich – z uwagi na natężenie metali ciężkich emitowanych przez pojazdy samochodowe.

d) litosfery i gospodarki zasobami naturalnymi:

- eksploatacja złóż winna być zgodna z wymogami ochrony środowiska naturalnego, ale poza obszarami chronionymi,
- rekultywację leśną złóż wyeksploatowanych i sukcesywną rekultywację leśną złóż eksploatowanych,
- ograniczenie możliwości eksploatacji torfów,
- rygorystyczne przestrzeganie uzyskania koncesji na eksploatację wszelkich surowców mineralnych.

e) powietrza:

- dążyć do budowy systemu gazociągu, celem uzyskania gazu jako paliwa ekologicznego.

f) klimatu akustycznego:

- przestrzeganie zasad lokalizacji zabudowy mieszkaniowej wobec układów komunikacyjnych,
- lokalizacja zakładów produkcyjnych uciążliwych w odpowiedniej odległości od zabudowy mieszkaniowej,
- tworzenie stref zieleni – ochronnych wzdłuż tras komunikacyjnych.

A) Gospodarka wodno - ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

W polityce przestrzennej gminy możliwość zaopatrzenia w wodę wszystkich użytkowników, powinna stanowić jeden z głównych elementów rozwoju zrównoważonego.

Aby gospodarowanie wodą spełniało ten postulat, należy oprzeć się o nowoczesne metody wykorzystania komponentu wodnego, w skrócie nazywane systemową gospodarką wodną. Jej zasady powinny określać:

- uwzględnienie potrzeb wodnych wszystkich użytkowników hydrosfery i próba tworzenia hierarchii potrzeb wodnych,
- w bilansie wodnym gminy po stronie przychodów, należy rozpatrywać wody podziemne i powierzchniowe – ma to zasadnicze znaczenie dla ochrony jakościowej stosunków wodnych,
- dynamiczne podejście do bilansu wodnego, co oznacza dostosowanie zużycia do zasobów,

Za celowe uznaje się:

- utrzymanie w należytym stanie technicznym ujęcia wody na granicy Karwowa i Dębowicy
- wydzielenie i zagospodarowanie strefy ochronnej wokół ujęcia wody,
- dalszą rozbudowę rozdzielczej sieci wodociągowej,
- wykonanie na terenie zabudowy mieszkaniowej studni publicznych, dla potrzeb obrony cywilnej o wydajności zabezpieczającej zapotrzebowanie 7,5 dm³/d na mieszkańca,
- uwzględnienie ewentualnych połączeń wodociagowych (uzupełniających z sąsiednimi gminami).

Gospodarka ściekowa

Sieć kanalizacji sanitarnej w pierwszym etapie powinna być budowana w miejscowościach posiadających wodociąg. Z uwagi na fakt że teren gminy jest w 70% zwodociągowany, a prowadzone inwestycje pozwolą w krótkim czasie praktycznie na całkowite zwodociągowanie gminy. Posiadane zasoby wód zapewniają całkowicie zapotrzebowanie na wodę. W tej sytuacji kolejnym etapem prowadzonych inwestycji będzie realizacja całkowitego zwodociągowania terenu gminy oraz budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej.

Na terenie gminy zlokalizowanych będzie pięć oczyszczalni ścieków z czego obecnie eksploatowana jest oczyszczalnia w miejscowości Trzebieszów (oczyszczalnia typu BLOWAC miejscowości Trzebieszów = $172\text{m}^3/\text{d}$). Eksploatowane nowobudowane oczyszczalnie będą zaliczać się do oczyszczalni małej wielkości ze względu na przepustowość. Jediną eksploatowaną oczyszczalnią jest oczyszczalnia zlokalizowana w miejscowości Trzebieszów, która odbierać będzie ścieki z następujących miejscowości: Trzebieszów Pierwszy, Trzebieszów Drugi, Trzebieszów Trzeci, Trzebieszów Czwarty, Popławy Rogale, Kurów Leszczanka, Dębowierzchy – przepustowość oczyszczalni wyniesie ok. $180\text{m}^3/\text{d}$ (Qdśr). Dla pozostałego terenu gminy proponuje się następujące tereny lokalizacji oczyszczalni: Mikłusy, które odbierać będzie ścieki z następujących miejscowości: Mikłusy, Wólka Konopna, Zaolszynie; Zembry- przepustowość oczyszczalni wyniesie $110\text{m}^3/\text{d}$ (Qdśr); Płudy (w fazie projektowania, które odbierać będzie ścieki z następujących miejscowości; Płudy, Jakusze, Wierzejki, Wylany – przepustowość oczyszczalni wyniesie około $60\text{m}^3/\text{d}$ (Qdśr); Celiny które odbierać będzie ścieki z następujących miejscowości Celiny, Gołowierzchy – przepustowość oczyszczalni wyniesie około $120\text{m}^3/\text{d}$ (Qdśr), Dębowica, która odbierać będzie ścieki z następujących miejscowości Dębowica, Świercze, Karwów, Nurzyna – przepustowość oczyszczalni wyniesie około $140\text{m}^3/\text{d}$ (Qdśr).

Głównie oczyszczalnie mechaniczno – biologiczne z możliwością usuwania związków biogennych. Do obecnie eksploatowanej oczyszczalni poza ściekami dopływającymi kanalizacją sanitarną ścieki dowozi się wozami asenizacyjnymi, co ma istotny wpływ na jakość odprowadzanych z tej oczyszczalni ścieków.

Indywidualnymi systemami należy objąć następujące miejscowości: Szaniawy Poniaty, Szaniawy Matysy.

Dla zapewnienia właściwego stanu środowiska oraz standardu życia mieszkańców należy zrealizować około 5 oczyszczalni ścieków oraz kilkadziesiąt oczyszczalni ścieków przydomowych z uwagi na rozproszoną zabudowę. Wielkości oczyszczalni jak również ich stopień zautomatyzowania

oraz wyposażenia technologicznego należy uzależnić od wielkości zlewni jaka docelowo ma być obsługiwana.

W oparciu o program kanalizacji gminy należy sukcesywnie rozbudowywać system zbiorowej kanalizacji w oparciu o techniczne rozwiązania systemowe: grawitacyjne, ciśnieniowe i podciśnieniowe oraz opracować program organizacji stref uciążliwości wokół oczyszczalni i sposób ich zagospodarowania.

Za celowe uznaje się :

- budowę sieci kanalizacyjnej,
- budowę przydomowych ekologicznych oczyszczalni ścieków,
- respektowanie uregulowań prawnych dotyczących gospodarki wodno – ściekowej

7.4. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego.

Najważniejszym założeniem polityki rozwoju przestrzennego gminy Trzebieszów jest priorytetowe traktowanie funkcjonowania środowiska przyrodniczego – jako podstawy zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy. Zatem nadrzędnym celem rozwoju przestrzennego gminy jest ochrona wartości przyrodniczych oraz dążenie do przywrócenia równowagi ekologicznej, a więc kształtowanie optymalnej struktury użytkowania terenów i ładu przestrzennego gminy.

Z przeprowadzonej oceny istniejących uwarunkowań przyrodniczych wynikają następujące podstawowe kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

- zachowanie, ochrona i kształtowanie gminnego systemu obszarów chronionych,
- ekologizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ekologizacja przestrzeni osadniczej.

Ochrona i kształtowanie systemu obszarów chronionych gminy wymagają podjęcia następujących działań:

- respektowania przepisów odnoszących się do sposobu użytkowania istniejących terenów i obiektów chronionych,
- eliminację istniejących źródeł zagrożeń czystości wód powierzchniowych i podziemnych w celu doprowadzenia czystości wód powierzchniowych przynajmniej do II klasy czystości. Wymaga to: odprowadzenia większości ścieków komunalnych do systemu kanalizacyjnego i oczyszczalni ścieków, wprowadzenia zakazu likwidacji rowów melioracyjnych, bieżącej konserwacji (odczyszczania brzegów, zapewnienia drożności) rowów melioracyjnych, wprowadzenia dolesień głównie lasami mieszanymi o bogatym

podszyciu leśnym pozwalającym na magazynowaniu większej ilości wody, wprowadzenia zadrzewień o płytkim i rozległym systemie korzeniowym, co powoduje powstanie barier biogeochemicznych,

- pielęgnacji istniejących elementów zieleni oraz wprowadzenie nowych rodzimych elementów zieleni zwłaszcza zadrzewień i zakrzewień śródpolnych (pasy i szpalery drzew i krzewów) - spełniających także rolę wiatrochronną - usytuowanych równoległe do osi korytarzy i ciągów ekologicznych oraz wokół obniżen wysoczyznowych tzw. „oczek wodnych”,
- eliminacji istniejących barier ekologicznych (obszarów konfliktowych z punktu widzenia funkcjonowania środowiska (ograniczających swobodną migrację zwierząt np. budując odpowiedniej szerokości przepustów na ciekach (mostki), drogach, liniach kolejowych; w przypadku lokalizacji większych obiektów kubaturowych sytuowanie ich wzdłuż osi korytarzy i ciągów ekologicznych.

Ekologizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej wymaga podjęcia następujących działań:

- prowadzenie zabiegów przeciwozyjnych na gruntach ornych (zapobieganie przed erozją wodną i wietrzną) przede wszystkim przez wprowadzenie zadrzewień śródpolnych,
- wprowadzanie zalesień na gruntach ornych klas V i VI oraz nieużytkach (piaski lotne, nieczynne wyrobiska i wysypiska), które docelowo powiększać powinny istniejący system ciągów ekologicznych np. w postaci zadrzewień śródpolnych,
- wprowadzenie zadrzewień pełniących ważną funkcję w ochronie ekosystemów rolnych. Są to zadrzewienia przydrożne, przywodne, pasmowe, kępowe. Modyfikują one mikroklimat przyległych pól, zmieniając bilans cieplny i wodny krajobrazu, ograniczają migrację związków chemicznych na drodze erozji wodnej i wietrznej, ograniczają zanieczyszczenia wód gruntowych. Ze względu na duże znaczenie zieleni dla funkcjonowania systemu krajobrazu wiejskiego wskazane jest opracowanie kompleksowego programu zalesień, zadrzewień i zakrzewień o znaczeniu ekologicznym,
- wprowadzanie użytków zielonych na gruntach ornych z glebami murszastymi i czarnymi ziemiami. Grunty te ze względu na możliwość silnych nawodnień są predysponowane do zmian na użytki zielone,
- wprowadzanie sadów i ogrodów: ze względu na korzystne uwarunkowania glebowe na terenie gminy istnieją predyspozycje do rozwoju funkcji sadowniczo - ogrodniczych

szczególnie w obrębie istniejących jednostek osadniczych oraz funkcji warzywniczych (ogrody działkowe).

Ekologizacja przestrzeni osadniczej ma przede wszystkim na celu podniesienie standardu życia mieszkańcom wsi. Osiągnąć to można przez następujące działania:

- eliminację źródeł zagrożeń środowiska znajdujących się na terenach osadniczych:
np. wprowadzenie ekologicznych źródeł energii (gazyfikacja) eliminujących zanieczyszczenie powietrza,
- kanalizacja wszystkich terenów osadniczych o zwartej zabudowie,
- wzbogacenie krajobrazu osadniczego zielenią parki, zieleń izolacyjna), zwiększenie udziału powierzchni terenów zielonych (parki, ogrody przyzagrodowe, sady),
- ochrona i pielęgnacja istniejących parków dworskich i pałacowych, cmentarzy zabytkowych, zadrzewień itp.,

Bardzo ważną rolę dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego na terenie gminy odgrywają tereny leśne. Ze względu na fakt, że są to tereny będące w administracji państwowej oddziaływanie administracji samorządowej jest niewielkie. Można jedynie postulować, aby poszerzona została strefa masowego wypoczynku na terenach leśnych.

Z koniecznych do podjęcia działań ekologicznych na terenie gminy wymienić należy ponadto:

- rekultywację leśną terenów poeksploatacyjnych

8. Kierunki i działania w strefach funkcjonalnych

8.1. Obszary rolnicze.

Strefa rolnicza – stanowi podstawowy element struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Trzebieszów. Obejmuje ona grunty orne, sady, łąki, pastwiska, zakrzewienia śródpolne, urządzenia melioracyjne, drogi dojazdowe do gruntów itp. co stanowi około 79,82 % powierzchni gminy.

Strefa ta charakteryzuje się rozległymi obszarami użytków rolnych o dość wysokiej bonitacji gleb, małą ilością zadrzewień i zakrzewień oraz wód powierzchniowych. Minimalna lesistość na terenach rolniczych stwarza dogodne warunki do intensyfikacji produkcji rolnej.

Należy zwrócić szczególną uwagę na likwidację zrzutów ścieków i ognisk zagrożeń wynikających z technologii – zwłaszcza z miejscowościach w dolinie rzeki Krzyny Północnej.

Wysokotowarowe rolnictwo w odniesieniu do ułomnej struktury agrosystemu powoduje naruszenie równowagi biologicznej przez:

- postępujące osuszanie i stepowienie krajobrazu,
- zmianę warunków klimatycznych,

- nadmierne zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych,
- stopniowe zanikanie fauny (ssaków, owadów, ptaków i płazów) na terenie gminy.

W celu prawidłowego działania ekosystemu i eliminowania zjawisk negatywnych należy dążyć do kompleksowego przekształcenia krajobrazu rolniczego przez stopniowe wprowadzenie mozaikowej struktury wzbogacając i zwiększając system zbiorników wodnych (program małej retencji) oraz zalesienie, zadrzewianie, zakrzaczenia śródpolne, wzdłuż dróg i cieków wodnych.

Należy dążyć do:

- racjonalnej gospodarki użytkami rolnymi, między innymi przez:
 - przeznaczenie najniższych klas bonitacyjnych oraz gleby zdegradowane i nieużytki pod zalesienia lub cele ekologiczne,
 - wapnowanie gleb zakwaszonych w celu plonotwórczym i ekologicznym,
 - przeznaczenie części gruntów użytkowanych łącznie na trwałe użytki zielone w dolinach rzecznych i obniżeń terenu, co ma uzasadnienie gospodarcze, ekologiczne, klimatyczne i krajobrazowe,
 - stosowanie technologii przyjaznych środowisku – nawożenie konwencjonalne, mineralne i chemiczne środki ochrony,
 - wprowadzenie większej liczby gospodarstw specjalistycznych: produkcja kwalifikowanych zbóż, na terenach o glebach słabych i większej ilości użytków zielonych – chów zwierząt np. bydło opasowe, trzoda chlewna i drób,
 - prowadzenie upraw roślin intensywnych: jagodowych, warzyw, drzew i krzewów ozdobnych przez gospodarstwa mniejsze obszarowo,
 - opracowanie projektów zadrzewień na terenach rolnych wykazujących niedobory, w pierwszej kolejności na ekologicznych obszarach węzłowych,
 - wprowadzanie zadrzewień wzdłuż dróg, miedz i lokalnych obniżeń,
 - niewskazane jest usuwanie istniejących zadrzewień i zakrzewień,
 - stosowanie w krajobrazie rolniczym w zadrzewieniach rodzimych gatunków drzew i krzewów, zgodnie z siedliskiem.
- gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną:
 - prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem istniejących uwarunkowań przyrodniczych z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z:
 - położenia przy południowej granicy gminy Obszaru Radzyńskiego Chronionego Krajobrazu
 - ochrony występujących korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym i lokalnym.

Dla rolniczej przestrzeni produkcyjnej jako wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ustala się:

- na terenach dolin rzecznych dopuszczalne zagospodarowanie turystyczne o małym stopniu intensywności z pozostawieniem stref niezabudowanych i niewygradzonych w bezpośrednim sąsiedztwie koryt rzecznych i zbiorników wodnych (postawienie odpowiednich wymagań projektantom tych obiektów,
- na terenach wysoczyznowych pożądanym jest rozwój zagospodarowania turystycznego o przewadze małego stopnia intensywności,
- dbałość o estetykę obiektów zagospodarowania turystycznego i całego otoczenia,
- rozwój sieci szlaków turystycznych,
- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem istniejących uwarunkowań przyrodniczych z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z:
 - położenia w granicach Obszaru Radzyńskiego Chronionego Krajobrazu
 - ochrony występujących korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym i lokalnym, wg Gminnego Systemu Przyrody Trzebieszów wykorzystania istniejących urządzeń rekreacyjno – wypoczynkowych.

8.2. Obszary terenów leśnych.

Tereny zdefiniowane jako tereny leśne reprezentują biosferę: szata roślinna i świat zwierząt. Szata roślinna – element krajobrazu, czynnik ekologiczny – reprezentowana jest przez: lasy, zalesienia, zadrzewienia przydrożne, zieleń parkową i przydomową – ozdobną i użytkową.

Gmina Trzebieszów wskazuje bardzo niski wskaźnik zalesienia. Zwarty obszar lasów znajduje się w południowej części gminy. Lasy i zadrzewienia w granicach gminy zajmują 1950 ha co stanowi zaledwie 13,89 % powierzchni gminy oraz 0,34 % powierzchni województwa lubelskiego. Istnieje zatem potrzeba prowadzenia dolesienia gminy. Obszary proponowane do zalesienia znajdują się w południowo – wschodniej oraz w zachodniej części gminy i są to tereny o niskiej bonitacji glebowej, a tym samym nie nadają się do wykorzystania w produkcji rolnej.

Ustalenia realizacyjne dla terenów leśnych – jako wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- priorytetowe traktowanie lasów jako czynnika równowagi ekologicznej,
- prowadzenie polityki zalesień najsłabszych gruntów zwłaszcza w strefach przyleśnych,

- kształtowanie granicy lasów, mających na celu wyrównanie na styku las-pole, zaś na styku las-łąka kształtowanie enklaw niezalesionych i polan – zalecane jest wykonanie specjalistycznego opracowania na etapie planu zagospodarowania przestrzennego,
- ochronę:
 - drzew przydrożnych oraz zadrzewień w dolinie łąk,
 - lasów przed zmianą sposobu ich użytkowania,
 - użytków zielonych i zalesień przed przekształceniem w pola uprawne.
- lokalizacja osadnictwa na terenach leśnych tylko w wyjątkowych (ekonomicznie uzasadnionych) przypadkach z uwzględnieniem warunków przyrodniczych. Jedynie istniejącą zabudowę należy adaptować z możliwością rozbudowy,
- ponadto dla terenów leśnych zaleca się dążenie do poprawy struktury przyrodniczej lasów poprzez:
 - przyśpieszenie urządzania lasów prywatnych,
 - rozpoczęcie programu dostosowywania gatunkowego składu drzewostanów lasów prywatnych do zajmowanych żyzniejszych siedlisk,
 - w rejonach występowania siedlisk wilgotnych i bagiennych należy podjąć działania w kierunku przywrócenia zakłóconych stosunków wodnych,
 - zagospodarowanie lasów zgodnie z pełnionymi funkcjami ochronnymi,
 - zagospodarowanie brzegowych stref lasu w sposób łagodzący negatywne zjawiska ekotonowe (zagęszczanie podszytów w strefie brzegowej, pozostawianie zbiorowisk okrajkowych),
 - łagodzenie uciążliwości barier ekologicznych w lasach, zwłaszcza w większych płatach biotopów wnętrza lasu,
 - zwiększenie powierzchni lasów przez wyłączenie z produkcji rolnych terenów o niskiej wartości glebowej – te które zostały pokazane na rysunku „Studium ...” oraz aktualizowanie w miarę zgłaszanych wniosków.

8.3. Obszary terenów łąk i pastwisk

Łąki i pastwiska zajmują 20,36 % powierzchni gminy. Większe kompleksy łąk i pastwisk znajdują się w dolinie rzeki: Krzna Północna oraz w okolicach miejscowości: Celiny i Gołowierzchy. A prawie całe ich powierzchnie leżą w obszarach GSP Trzebieszów– w związku z tym obowiązują ustalenia jak dla GSP Trzebieszów.

8.4. Obszary wód otwartych i powierzchniowych

Teren gminy Trzebieszów położony jest w zlewni Bugu i odwadniany przez rzekę Krznę Północną oraz dopływające ciek i rowy.

Hydrosfera jako integralna część rolniczej przestrzeni stanowi w aspekcie problematyki zagospodarowania terenu istotny czynnik form krajobrazowych w stosunku do wód powierzchniowych zaś w stosunku do wód podziemnych stanowi wartość zasobów komunalnych.

Biorąc pod uwagę ochronę wód powierzchniowych należy zauważyć, że i odporność na zanieczyszczenia zależy od:

- wielkości przepływu w istniejących ciekach wodnych,
- możliwości natlenienia wód płynących, a więc zależne od ich powierzchni zmeandrowania.

Odporność wód podziemnych określona jest:

- zasobnością poziomów wodonośnych,
- głębokością ich posadowienia,
- stopniem przepuszczalności warstwy suchej,
- intensywnością ruchu tych wód.

Wnioskami do właściwej gospodarki wodnej gminy będzie ustalenia POSG Trzebieszów, a także poniższe zalecenia:

- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych przez eliminowanie zrzutów ścieków przez skorelowanie procesu wodociągowania z budową kanalizacji sanitarnej zbiorczej dla zwartej zabudowy i indywidualnej dla zabudowy rozproszonej,
- sukcesywne likwidowanie źródeł zagrożeń zanieczyszczenia ścieków komunalnych z układu osadniczego i z gospodarstw rolnych,
- zachowanie stosunków wodnych lecz na niektórych obszarach wskazane jest nawodnienie,
- niezabudowywanie dolin, zwłaszcza w sąsiedztwie koryt i unikanie regulacji rzek (ewentualne drobne regulacje na małych ciekach powinny być poprzedzone ekspertyzą ekologiczną), nie odcinać sztucznie starorzeczy od koryt rzek,
- niezasypywanie oczek wodnych.

8.5. Obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

-realizacja zabudowy mieszkaniowej w obrębie osady Trzebieszów

- utrzymanie, modernizacja i wymiana istniejącej zabudowy oraz uzupełnienie zabudowy mieszkaniowej w wolnych przestrzeniach między istniejącą zabudową, w stosunku do obiektów zabytkowych i o charakterze zabytkowym wymagane jest pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- rozwój systemów infrastruktury technicznej podnoszącej standard mieszkań,
- realizacja budownictwa mieszkaniowego o maksymalnej liczbie 2,5 kondygnacji,
- zaleca się stosowanie dachów wieloprzestrzennych – zakaz stosowania dachów płaskich, jak również nie zaleca się kopiowania w nowych budynkach budownictwa ludowego,
- intensywność zabudowy netto: min. 0,1 – max. 0,4,
- max. powierzchnia zabudowy – 45 %,
- min. powierzchnia działki biologicznie czynna – 50 %.

8.6. Obszary rolniczo-osadnicze – tereny zabudowy zagrodowej z usługami.

Obszary rolniczo – osadnicze zdefiniowane jako tereny zabudowy zagrodowej (mieszkania wraz z zapleczem obiektów związanych z produkcją rolną) z możliwością budownictwa: mieszkaniowego – jednorodzinnego, letniskowego, agroturystyki i usług nieuciążliwych – handel, zakłady rzemieślnicze itp.

Realizacja budownictwa zagrodowego wg następujących zasad:

- maksymalna ilość kondygnacji 2,5,
- zakaz stosowania dachów płaskich,
- nowe inwestycje w strefie ochrony konserwatorskiej należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- wykorzystanie pod lokalizację nowych obiektów istniejących plomb budownictwa zagrodowego oraz maksymalne koncentrowanie zabudowy,
- lokalizacja nowych obiektów (ferm, agroturystyki) na terenach produkcji rolnej tylko w ekonomicznie uzasadnionych przypadkach przy respektowaniu zasad ochrony środowiska,
- intensywność zabudowy netto: min. 0,1 – max. 0,3,
- max. powierzchnia zabudowy działki – 30 %,
- minimalna powierzchnia działki czynna biologicznie – 60 %.

9. Kierunki i zasady ochrony dóbr kultury – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

9.1. Ogólne wytyczne do ochrony wartości kulturowych gminy.

Działalność zachowawcza winna dążyć do utrwalenia istniejących wartości przez ich zabezpieczenie w dwóch aspektach:

- w skali urbanistycznej jako całości i integralnej części krajobrazu,
- w skali poszczególnych obiektów, w ramach istniejących zespołów.

9.2. Ochrona wartości w skali urbanistycznej.

Ochroną wartości w skali urbanistycznej należy objąć:

- zespół kościelny w Trzebeszowie Drugim
- założenie dworsko – ogrodowe w miejscowości Popławy Rogale,

Ochrona tych wartości powinna polegać na:

- dalszym utrzymaniu zwartości zespołu przez zatrzymanie procesów rozprzestrzeniania się zabudowy rozproszonej,
- zachowanie regionalnego charakteru budownictwa poprzez objęcie ochroną konserwatorską zwartych grup zabudowy historycznej, utrzymanie charakteru nowo wznoszonych obiektów w kontynuacji miejscowej tradycji,
- zachowanie skali zespołu zarówno w stosunku do otaczającego go krajobrazu jak i we wnętrzu układu.

9.3. Ochrona wartości w skali poszczególnych wsi i obiektów:

Zachowanie i utrzymanie charakteru całej substancji zabytkowej budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego w procesie przekształcania wsi polskiej, związanego ze zmianą jej podstawowych funkcji, jest trudna do wykonania.

Stąd konieczność:

- wyboru obiektów o najwyższych wartościach zabytkowych, które powinny być oddane pod opiekę konserwatorską i pozostawione w stanie niezmienionym w miejscu powstania lub przeniesiona do skansenów,
- ścisłego przestrzegania rygorów dotyczących skali i charakteru nowo wznoszonych obiektów.

Dążąc do utrzymania tradycyjnej zwartości tkanki budowlanej wsi i przeciwstawiając tendencjom powstania budownictwa bezstylowego należy:

- w pierwszej kolejności wprowadzić zabudowę w rezerwy terenowe już istniejących zespołów jako uzupełnienie i wymianę substancji budowlanej, dopiero w następnej fazie wykorzystywać obszary wolne, przeznaczone na rozwój wsi,
- wstrzymać narastające lawinowo rozprzestrzenianie się budownictwa rozproszonego,
- przy zagospodarowywaniu terenów wolnych przyjąć taką kolejność tworzenia nowych zespołów, aby utrzymać zwartość przestrzenną z zabudową istniejącą, by nie powstawały oderwane grupy czy jednostki osadnicze.

10. Strefy ochrony konserwatorskiej.

10.1. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej.

Strefa ta obejmuje najwartościowsze obiekty zabytkowe gminy, wyróżniające się stanem zachowania – obejmuje tereny w Zespole Kościoła Parafialnego P.W. Dziesięciu Tysięcy Rycerzy Męczenników w Trzebieszowie Drugim, założenie dworsko- parkowe w Rogalach, oraz teren wokół wiatraka w Jakuszach.

W strefie tej postulatory konserwatorskie mają pierwszeństwo nad innymi.

Na obszarze strefy i w odniesieniu do obiektów indywidualnie wpisanych do rejestru wszelka działalność inwestycyjna i budowlana obejmująca m. in. prace remontowe, modernizacyjne, budowę nowych obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej oraz prace porządkowe, wtórne podziały terenu, wycinkę drzew – wymaga pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Szczegółowe wytyczne konserwatorskie dla działań inwestycyjnych określone są przez WKZ na etapie ustalania warunków realizacji inwestycji.

W strefie tej ochrona obiektów zabytkowych polega na:

- restauracji i modernizacji technicznej obiektów zabytkowych oraz obiektów o wartości kulturowej,
- usunięciu lub odpowiedniej przebudowie obiektów dysharmonizujących przestrzennie i architektonicznie,
- kształtowanie nowych elementów układu przestrzennego z uwzględnieniem jego historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie sytuacji, skali, bryły i detalu.

Na wszelkie prace przy obiekcie zabytkowym położonym w tej strefie oraz działalność inwestycyjną na jego terenie powinno być uzyskane pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

10.2. Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej.

Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej obejmuje zespół kościelny w Zembrach, kaplicę cmentarną wraz z najbliższym otoczeniem w Trzebieszowie Drugim, szkołę w Szaniawach Matysach, kaplicę w Nurzynie oraz młyn motorowy w Zaolszynie. W strefie tej obowiązują mniejsze rygory, niż w strefie bezpośredniej ochrony, wymagane są jednak pozwolenia konserwatorskie w przypadku realizacji nowych obiektów na terenie strefy.

- W związku z tym zabrania się wznoszenia w ich sąsiedztwie obiektów estetycznych ,
- Wykluczeniu musi podlegać budownictwo wielokubaturowe,
- Wykluczeniu inwestycji związanych z budową wysokich masztów,
- W strefie tej projektowanie powinno być zgodne z wytycznymi konserwatorskimi, a projekty powinny być zatwierdzone przez władze konserwatorskie.

10.3. Strefa ochrony widokowej.

Proponuje się wyznaczenie tej strefy wokół terenu kościoła parafialnego w Trzebieszowie Drugim, założenia dworsko- parkowego w Rogalach, oraz wokół terenu wiatraka w Jakuszach.

W strefie tej podlegają ochronie place, przebieg i parametry dróg, obiekty o dużych wartościach architektoniczno – przestrzennych. W zakresie architektury i budownictwa nie wymaga się naśladownictwa architektury zabytkowej. Zabudowa w tej strefie ma jednak ogromny wpływ na podtrzymanie lub też osłabienie cech urbanistyczno – architektonicznych regionu. Wykluczeniu musi podlegać budownictwo wielokubaturowe.

Strefą tą należy objąć widoki na obiekty wpisane do rejestru zabytków gminy Trzebieszów. Inwestycje kubaturowe prowadzone w obrębie strefy wymagają opinii WKZ.

W strefie tej ochrona obiektów zabytkowych polega na:

- utrzymaniu otwartego charakteru tych terenów,
- konserwacji krajobrazu naturalnego – ukształtowania terenu, zieleni, a szczególnie starodrzewu,
- wprowadzeniu nowych elementów krajobrazowych, podnoszących wartość estetyczną terenu i podkreślających związek przestrzenny z założeniem urbanistycznym,
- zakazie lokalizowania na terenie założenia i w jego otoczeniu inwestycji o charakterze uciążliwym – mogących przyczynić się do zniszczenia zabytku, a także obiektów zasłaniających widok na zabytek, czy też dysharmonizujących z jego elementami,

- wykluczeniu inwestycji związanych z budową wysokich masztów.

Na wszelkie prace przy obiekcie zabytkowym położonym w tej strefie oraz działalność inwestycyjną na jego terenie powinno być uzyskane pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

11. Ochrona krajobrazu kulturowego.

11.1. Typologia krajobrazu.

Krajobraz kulturowy rozumiany jako wynik celowej działalności człowieka w środowisku przyrodniczym i przestrzennym powinien podlegać konserwacji, jako dobro wspólne stanowiące część cywilizacji, pamięci, wspólnej historii do przekazania przyszłym pokoleniom.

Konserwacja krajobrazu kulturowego dotyczy wartości przyrodniczych, regionalnych, ochrony wartości materialnych (obiekty, dzieła, twory), i niematerialnych (nazwy miejscowości, miejsca związane z tradycją), oraz dotyczy również zapewnienia udziału ludności miejscowej zamieszkującej dane obszary w podejmowanych przedsięwzięciach.

Wg. UNESCO przyjmuje się trzy kategorie konserwacji krajobrazu jako:

1. Ochrona krajobrazu kulturowego celowo stworzonego i zaprojektowanego przez człowieka. Do tej kategorii należą krajobrazy parkowe i ogrodowe założone w celach estetycznych, oraz związane z zespołem zabudowy o charakterze mieszkalnym lub religijnym lub o znaczeniu historycznym. Do tego typu można zaliczyć: Trzebieszów, Rogale i Janusze.

Ochrona krajobrazu kulturowego obejmują zespoły dworsko-parkowe: zespół dworsko-krajobrazowy w Rogalach. Wymieniony zespół parkowy jest wpisany do rejestru zabytków i podlega szczególnej ochronie prawnej. Zakres ochrony obejmuje – granice, budowle, rozplanowanie wewnętrzne, zieleni, mała architektura, tereny dawnych sadów, warzywników, bramy, zabudowa folwarczna i gospodarcza, osie widokowe i najbliższe otoczenie.

Na obszarach tych każda działalność powinna być prowadzona za pisemną zgodą WKZ, i powinna zmierzać do scalania przestrzennego i funkcjonalnego, zachowania zespołu i jego strukturalnych elementów.

Do kategorii 1 krajobrazu kulturowego można zaliczyć również miasta – tu zaliczamy założenie urbanistyczne Trzebieszowa, gdzie związane są one z budynkami i zespołami budowli o charakterze religijnym lub o znaczeniu historycznym. Trzebieszów i jego otoczenie stanowi element zagospodarowania przestrzennego Gminy o zachowanych tradycjach regionalnych, które powinny być chronione w skali urbanistycznej jako całości integralnej części krajobrazu, jak i w skali poszczególnych obiektów, w ramach istniejących zespołów.

Ochrona tych wartości powinna polegać na :

- Dalszym utrzymaniu zwartości zespołu przez zatrzymanie procesów rozprzestrzeniania się zabudowy rozproszonej

2. Ochrona krajobrazu rozwiniętego organicznie, jako wynik dawnych pierwotnych obowiązków społecznych, gospodarczych, administracyjnych i religijnych. Zawdzięcza on swoją formę asocjacji i oddziaływaniu ze środowiskiem naturalnym. Tego rodzaju krajobrazy odzwierciedlają procesy ewolucyjne co do formy i charakterystyki tych procesów. Środkowa część gminy Trzebieszów, tj. dolina rzeki Krzyny Północnej jest przykładem tego rodzaju krajobrazu.

Krajobraz zaliczany do tej kategorii ochrony konserwatorskiej można podzielić na dwie grupy:

- Krajobraz prastary (skamieniały, kopalny, zabytkowy, reliktowy), w którym proces ewolucji zatrzymał się w pewnym momencie w przeszłości, co mogło nastąpić w bardzo krótkim okresie czasu. Jego cechy charakterystyczne widoczne są jednak ciągle w materialnej postaci.
- Krajobraz dalej istniejący, który zachował pewną aktywną rolę we współczesnym społeczeństwie a która jest ściśle związana z tradycyjnym stylem życia i trwającym procesem ewolucji.

3. Ochrona krajobrazu zabytkowego asocjatywnego, w którym występują silne asocjacje typu religijnego, artystycznego lub kulturowego z elementem przyrodniczym, przy czym nie mają tu znaczenia dowody o krajobrazie zabytkowym.

Będą to krajobrazy miejskie i krajobrazy przemysłowe.

11.2. Cele ochrony krajobrazu.

Ochrona krajobrazu kulturowego ma za zadanie:

- zintegrowanie z rozwojem regionów i miejscowości z działaniami ekologicznymi oraz z konserwacją środowiska naturalnego.
- Zachowanie w krajobrazie kulturowym wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz różnorodności treści historycznych, materialnych i duchownych dla: przekazu rodzimych, regionalnych i narodowych tradycji; ochrony przedmiotu badań naukowych w dziedzinie nauk przyrodniczych, geograficznych, historycznych, filozoficznych i estetycznych; edukacji społecznej.
- Konserwacji krajobrazu jako dobra wspólnego stanowiącego część cywilizacji, pamięci, wspólnej historii do przekazania przyszłym pokoleniom.

11.3. Zasady konserwacji krajobrazu kulturowego.

- Konserwacja powinna stanowić integralną część ogólnej polityki rozwoju gospodarczego, kulturalnego i społecznego. Powinna być jasno określona na wszystkich szczeblach planowania regionalnego, urbanistycznego, architektonicznego i w dziedzinie ochrony środowiska.
- Krajobraz ma charakter interdyscyplinarny i wymaga uczestnictwa wielu różnych specjalizacji w celu jego rozpoznania, określenia jego zasobów i metod jego ochrony.
- Krajobraz jest niepodzielny i powinno się wypracować właściwe prawa jego ochrony dla uniknięcia nakładania się kompetencji różnych służb nadzorujących zarządzanie krajobrazem.
- Przedmiotem ochrony jest zarówno sam krajobraz, jak i ludzie, którzy go zamieszkują a także ich potrzeby życiowe. Ochrona krajobrazu powinna łączyć się z jednocześnie utworzonym statusem społeczno-ekonomicznym dla danego regionu (co przejawia się w ulgach podatkowych prywatnych i przedsiębiorstw lub w dotacjach rządowych lub samorządowych).

11.4. Kierunki ochrony kulturowo-krajobrazowej.

Strefa ochrony kulturowo-krajobrazowej obejmuje większość istniejących na terenie gminy układów wsi o wyraźnie zarysowanej tożsamości kulturowej, harmonijnie wpisanej w naturalny krajobraz. W celu zachowania i podkreślenia tożsamości kulturowej tejsze strefy, jak i ochrony krajobrazu należy:

- a) Zachować istniejące obszary zabudowy wsi
- b) Zachować istniejącą wartościową zabudowę wraz z jej otoczeniem (układ działek, sposób ich zagospodarowania, istniejącą zielenią).
- c) Zachować istniejącą małą architekturę – kapliczek, krzyży i świątków przydrożnych.
- d) Ustanowić lokalne (gminne) wytyczne dotyczące form architektonicznych nowej zabudowy.
- e) Nowa zabudowa powinna być kształtowana w harmonii z tradycyjnym krajobrazem kulturowym gminy.
- f) Należy zachować relikty zabudowy drewnianej (historycznej). Na rozległych obszarach gminy poza wyznaczonymi strefami ochronnymi zasady kształtowania zabudowy mogą być mniej rygorystyczne.
- g) Istotne jest uwzględnienie zasady harmonijnego kształtowania krajobrazu kulturowego. Ewentualne nowe inwestycje mogące zakłócić harmonię, muszą być lokalizowane w miejscach nie eksponowanych, a w ich zagospodarowaniu należy uwzględnić sposób wpisania w otaczający pejzaż (np. obsadzenie komponowaną zielenią).

Szczególną niematerialną wartością kulturową, która powinna być uwzględniana w działaniu planistycznym jest historyczny trakt komunikacyjny. Przebiega on przez obszar gminy w kierunku wschód-zachód przez Dębowicę, Kolonię Karwów, Trzebieszów, Leszczankę. Trakt ten skupia wzdłuż siebie wartości kulturowe kwalifikujące się do objęcia strefą ochrony planistycznej (usytuowane wzdłuż traktu zespoły dworskie, obiekty ludowe itp.). Do wartości kulturowych (nasyconie drewnianym budownictwem, krzyże, kapliczki) dołącza się tu również wpisanie w mało przekształcony krajobraz równiny. Strefa planistycznej ochrony konserwatorskiej łączy się tu z ochroną krajobrazu naturalnego.

12. Stanowiska archeologiczne.

Zachowały się stanowiska archeologiczne wyszczególnione w „Uwarunkowaniach” (pkt 7.3.) Konieczne jest kontynuowanie badań w ramach AZP oraz uzupełnienie ewidencji o stanowiska odkrywane przypadkowo (głównie w trakcie prowadzenia inwestycji budowlanych). Ewentualne znaleziska należy zgłaszać do służb konserwatorskich.

12.1. Strefa ochrony stanowisk archeologicznych.

Ochronie podlegają stanowiska archeologiczne wyszczególnione w rozdziale 7.3 „Uwarunkowań” niniejszego „Studium ...”.

Stanowiska zgrupowane w tych strefach posiadają duże walory poznawcze.

W obrębie tej strefy obowiązują zapisy:

- wszelkie zamierzenia dotyczące zagospodarowania związanego z pracami ziemnymi tych stref należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na etapie koncepcji,
- wszelkie konieczne prace ziemne na tym obszarze wymagają zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
- wszelkie konieczne prace ziemne prowadzone w obrębie stanowiska wymagają przeprowadzenia przedinwestycyjnych badań archeologicznych lub nadzoru archeologicznego w zależności od wytycznych konserwatorskich.

12.2. Strefa obserwacji archeologicznej.

Strefą tą objęto tereny o dużym skupisku istniejących stanowisk archeologicznych, jak również tereny domniemanych stanowisk archeologicznych wzdłuż dolin cieków wodnych wraz z ich stokami.

Konieczne jest kontynuowanie badań w ramach AZP oraz uzupełnienie ewidencji o stanowiska odkrywane przypadkowo (głównie w trakcie prowadzenia inwestycji budowlanych).

Ewentualne znaleziska należy zgłaszać do służb konserwatorskich.

W obrębie tej strefy obowiązują zapisy:

- Ochronie konserwatorskiej podlegają obszary o dużym nasyceniu znaleziskami archeologicznymi i stanowiska archeologiczne na obszarze gminy, oznaczone na rysunku planu.
- W przypadku natrafienia podczas prac ziemnych na ślady archeologiczne należy powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i umożliwić podjęcie badań archeologicznych, przed przystąpieniem do dalszych prac inwestycyjnych.
- Wszelkie zamierzenia inwestycyjne na tych obszarach m.in. związane z budową nowych budynków i inwestycji liniowych (dróg, sieci, melioracji, infrastruktury technicznej), którym towarzyszą prace ziemne i przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu – muszą być zgłaszane do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w celu uzyskania warunków i wytycznych konserwatorskich.

13. Ocena i waloryzacja poszczególnych stref obserwacji archeologicznej.

Stanowisko AZP 62-80

Zachodnia część obszaru położona jest w granicach gminy Łuków, pozostała część znajduje się na terenie gminy Trzebieszów. Obszar ten charakteryzuje się słabo zróżnicowaną rzeźbą terenu. Głównym ciekim obszaru jest rzeka Krzna Północna.

Znaczna wilgotność podłoża glebowego umożliwiła dobrą obserwację powierzchniową terenu. Większość zabytków została znaleziona na terenie pól ornych. Mniej zabytków zostało znalezionych na terenie ogródków przydziałkowych oraz w obrębie lasów. Rozpatrując powierzchnię stanowisk należy stwierdzić, że ogromna większość z nich to stanowiska bardzo małe i małe, które stanowią 80,8% całości. Stanowisk bardzo małych (o powierzchni 1 ara) jest 64,1%, zaś małych (o powierzchni do 0,1 ha) – 16,7%. Stanowiska o średniej powierzchni (do 0,5 ha) jest 11,5%, natomiast stanowisk do 1 ha – 1,3%. Niewiele jest stanowisk o powierzchni dużej i bardzo dużej do 5 ha – 3,8%, do 15 ha – 2,6%. Na obszarze AZP 62-80 nie ma stanowisk, których powierzchnia przekroczyła 15 ha. Duże i bardzo duże stanowiska są to obszary występowania materiałów zabytkowych na terenie zabudowy wsi historycznych. Stanowiska mniejsze, położone są peryferyjnie w stosunku do centrów historycznych.

Na obszarze AZP 62-80 stanowiska mają rozproszony i śladowy charakter. Osadnictwo koncentruje się na ostrowiach międzyrzecznych. Prawidłowość ta odnosi się do okresu pradziejowego jak i średniowiecznego. W przypadku średniowiecza obserwujemy powstanie lokalnych centrów osadniczych, które przekształciły się we wsi o metryce historycznej np. Celin, Nurzyny, Rola, Suleje oraz Świerszcz.

Zdecydowana większość ze zlokalizowanych stanowisk nie jest zniszczona ani bezpośrednio zagrożona, dlatego też nie wymagają one interwencji konserwatorskiej.

Na obszarze tym rozproszone jest osadnictwo od środkowego neolitu do końca epoki brązu. Od VIII w. obserwujemy systematyczny przyrost st. archeologicznych XI-XII wyraźną intensyfikację zagospodarowania całego obszaru.

Stanowisko AZP 62-81

Większość tego obszaru znajduje się w powiecie łukowskim a jego pld. – wsch. partia należy do powiatu bialsko-podlaskiego. Tereny wchodzące w skład powiatu łukowskiego znajdują się w obrębie gminy Trzebieszów zaś część bialsko-podlaska w obrębie gminy Kąkolewnica Wschodnia. Omawiany obszar należy do mezoregionu geograficznego Równina Łukowska. Charakteryzuje się mało zróżnicowaną rzeźbą terenu. Większą część powierzchni mezoregionu tworzą piaski glaciofluwalne oraz w niewielkim stopniu wydmy.

Dogodnej obserwacji terenu sprzyja dobra wilgotność gleby. Większość zabytków została odkryta na powierzchni pól ornych.

Większość stanowisk to stanowiska bardzo małe i małe, które stanowią 70,1% całości. Stanowisk bardzo małych (o powierzchni 1 ara) jest 58,2%, zaś małych (o powierzchni do 0,1 ha) – 11,1%. Stanowiska o średniej powierzchni (do 0,5 ha) jest 22,3%, natomiast stanowisk do 1 ha – 3,0%. Niewiele jest stanowisk o powierzchni dużej i bardzo dużej do 5 ha – 1,5%, do 15 ha – 1,5%, powyżej 15 ha – 1,5%. Stanowiska duże i bardzo duże to obszary związane z zabudową wsi historycznych. Na obszarze tym można zauważyć dysproporcję w rozmieszczeniu punktów osadniczych. Ponad 80% nowoodkrytych stanowisk skoncentrowanych jest w pln. części obszaru i jest to związane z przebiegiem doliny Krzny Północnej. W części pld. są dwa słabo rysujące się skupiska związane z wsiami o metryce średniowiecznej - Szaniawy-Poniaty i Brzozowica Duża. Obszar w części centralnej to pas pozbawiony stanowisk archeologicznych i zdominowany przez podmokłe łąki i lasy. Większość stanowisk nie jest niszczone ani bezpośrednio zagrożone i nie wymaga interwencji konserwatorskiej.

Stanowisko AZP 62-82

Obszar ten znajduje się w obrębie gminy Międzyrzec Podlaski. Pln. – zach. narożnik tego obszaru znajduje się w gminie Trzebieszów. Obszar ten zalicza się do mezoregionu Równiny Łukowskiej (wg J. Kondrackiego „Geografia fizyczna Polski”, W-wa 1978, s. 323). Przez obszar ten przepływa Krzna Północna, tworząc dolinę szerokości ok. 1 m i różnicy poziomów do ok. 8 m. Dno doliny zbudowane z utworów rzecznych pokrywają podmokłe łąki. Pln. – wsch. część obszaru stanowiąca wysoczyznę przy dolinie Krzny to morena czołowa zbudowana z piasków i żwirów pokryta w

znacznej części lasem. Płd. i płd. – zach. część obszaru od doliny Krzny stanowi piaszczysta równina, częściowo zalesiona, której niższe partie są podmokłe, z rowami melioracyjnymi i zajęte przez łąki.

Stanowiska archeologiczne rozlokowane są na krawędzi doliny Krzny, nad ciekami – rowami melioracyjnymi. Większość stanowisk to stanowiska późnośredniowieczne lub nowożytnie. Żadne z nich nie przedstawia większej wartości badawczej i nie kwalifikuje się do aktualnych działań konserwatorskich.

Stanowisko AZP 63-80

Obszar ten znajduje się w płn. – zach. części województwa lubelskiego: gminy Łuków oraz Trzebieszów (Dębowica, Szaniawy-Poniaty i Szaniawy-Matysy). Teren jest sfałdowany i poprzecinany dolinkami rzeki Krzny Południowej. Obszar jest w większości użytkowany rolniczo.

Nie prowadzono na tym terenie działalności archeologicznej. Prowadzono badania powierzchniowe.

Na kilkunastu stanowiskach wystąpiła znaczna ilość materiału zabytkowego (krzemienno i fragmentów potłuczonych naczyń glinianych), pochodzących z najstarszych pradziejów i wczesnego średniowiecza. Znaczna część stanowisk wykazuje śladowy charakter, bądź zajmuje powierzchnię nie przekraczającą 1ara. Najciekawsze stanowiska tego obszaru znajdują się poza terenem gminy Trzebieszów.

Na terenie obszaru AZP 63-80 znajduje się 6 wsi o metryce historycznej, w tym Szaniawy-Matysy (pierwsza informacja pojawiła się w 1512 r.) znajdujące się w gminie Trzebieszów.

Stanowisko AZP 63-81

Obszar ten znajduje się w płn.- zach. części woj. lubelskiego na pograniczu powiatów radzyńskiego oraz łukowskiego powstałych z rozpadu województw: białkopodlaskiego i siedleckiego. Jego zachodnią część należąca do powiatu łukowskiego reprezentowanego przez gminy Trzebieszów i Łuków tworzą miejscowości Strzyżew, Szaniawy, Kownatki, Zarzec Łukowski. Geograficznie teren ten w całości jest częścią mezoregionu Równiny Łukowskiej (wg. J. Kondrackiego „Geografia Fizyczna Polski” 1988, s. 323). Obszar ten jest w większości użytkowany rolniczo. Na badanym terenie znajduje się 8 zwartych wsi o metryce historycznej, w tym Szaniawy-Matysy (pierwsza informacja pojawiła się w 1512 r.) znajdujące się w gminie Trzebieszów.

14. Kierunki działań w zakresie dóbr kultury.

- konieczność zachowania zasobów kulturowych objętych ochroną prawną (ustanowione strefy ochrony konserwatorskiej), przy jednoczesnym zagrożeniu wynikającym z:
 - zachodzących przekształceń struktury funkcjonalno – przestrzennej obszarów wiejskich,
 - niekorzystnych tendencje w przekształcaniu zabudowy wsi,
 - obecnie małej wartości użytkowej i technicznej wielu cennych obiektów zabytkowych powodujące przekształcenie tych obiektów bez zachowania wymogów wynikających z ich ochrony;
- podnoszenie atrakcyjności przestrzeni publicznej, która stanowiłaby podstawy dla kształtowania wizerunku poszczególnych wsi,
- opracowanie „Studium wartości kulturowych gminy Trzebieszów”.

15. Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury społecznej i obszarów dla tych potrzeb

15.1. Tendencje demograficzne

Wariantowe prognozy demograficzne gminy Trzebieszów

Analiza dotychczasowych zjawisk demograficznych oraz zakładane perspektywy rozwojowe gminy dają podstawę do następującej hipotezy wzrostu ludności gminy:

Wariant I – umiarkowany (średni przyrost ludności 5 osób rocznie, zahamowanie ujemnego salda przyrostu naturalnego i migracji).

Lata	2003	2010	2020	2030
Ludność	7912	7962	8012	8062

Wariant II – dynamiczny (średni przyrost ludności 10 osób rocznie)

Lata	2003	2010	2020	2030
Ludność	7912	8012	8112	8212

15.2. Kierunki przekształceń i rozwoju układu osadniczego

Charakterystyczną cechą terenów wiejskich gminy Trzebieszów jest występująca prawie we wszystkich wsiach zabudowa mieszkaniowa wraz z budynkami rolniczymi. Domy jednorodzinne bez

zagród, mają układ rozproszony i występują sporadycznie, towarzyszą im niewielkie działki, na których są usytuowane niewielkie budynki gospodarcze, ogródki warzywne i kwiatowe.

W zakresie osadnictwa, jako wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy ustala się:

- dla terenów położonych w granicach zabudowy wsi oraz istniejących terenów zainwestowanych położonych poza granicami:
 - adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej i mieszkaniowej z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy,
 - rozwój mieszkalnictwa, usług i przemysłu na terenach wskazanych do zainwestowania,
 - formę obiektów zgodną z kanonami architektury regionalnej,
 - nie rozpraszanie zabudowy poza tereny jednostek osadniczych,
 - utrzymanie „ażurowości” zabudowy w obrębie jednostek osadniczych zwłaszcza w dolinach rzecznych (pozostawienie wolnych nie wygrodzonych przestrzeni pomiędzy zabudową),
 - wyposażenie terenów w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej w tym szczególnie porządkowanie gospodarki ściekowej,
 - dostosowanie do celów agroturystyki,
- dla obszarów rolniczo – rekreacyjnych:
 - rozwój zabudowy mieszkaniowej i usług nastawionych na obsługę rolniczej i turystyczno-wypoczynkowej funkcji,
 - porządkowanie, wymianę i przekształcenie istniejącej zabudowy siedliskowej dla stworzenia bazy wypoczynku agroturystycznego,
 - wyposażenie w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej w tym szczególnie gospodarki ściekowej.
- w stosunku do istniejącej zabudowy kolonijnej:
 - adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej i mieszkalnictwa z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy,
 - lokalizowanie nowych siedlisk tylko w przypadkach ekonomicznie uzasadnionych (z wyłączeniem terenów specjalnych - chronionych),
 - dopuszcza się możliwość realizacji wielkotowarowych ferm hodowlanych ze względu na ich znaczną uciążliwość i trudności w zachowaniu wymaganych odległości od obiektów chronionych m. in. terenów zabudowy zagrodowej,

- przekształcenie i przebudowa istniejącej zabudowy siedliskowej celem dostosowania do agroturystyki.

15.3. Kierunki przekształceń i rozwoju usług – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W stosunku do terenów **usług oświaty, kultury, usług zdrowia, usług sportu, usług handlu, rzemiosła usługowego, terenów administracji, usług turystyki, gastronomii oraz urządzeń usługowych rolnictwa** zakłada się:

- adaptację istniejącej zabudowy z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy wraz z możliwością zmiany sposobu użytkowania,
- tereny położone w obrębie stref konserwatorskich podlegają rygorom wynikającym z ustawy o ochronie dóbr kultury, tj. wszelkie działania należy uzgodnić z WKZ
 - dotyczy to również zmiany sposobu użytkowania,
- wysokość obiektów usługowych winna być dostosowana do otaczającej zabudowy.

W południowej części gminy Trzebieszów wyznaczono strefę zrównoważonego rozwoju turystyki obejmującą obszary chronionego krajobrazu istniejące i projektowane.

W stosunku do strefy zrównoważonego rozwoju turystyki zakłada się :

- zwiększenie ilości obiektów turystycznych głównie w oparciu o prywatne kwatery agroturystyczne, pensjonaty , campingi, pola namiotowe i biwakowe
- rozwój agroturystyki głównie przy wykorzystaniu istniejących zabudowań oraz dzięki możliwości pojedynczych gospodarstw oferujących zakwaterowanie, wyżywienie i organizację wolnego czasu
- rozwój indywidualnej zabudowy letniskowej i rekreacyjnej głównie w obrębie istniejącej zabudowy bądź poprzez harmonijne wpisanie w lokalny krajobraz
- rozwój turystyki pieszej i rowerowej wykorzystującej walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe tej części gminy przy jednoczesnym wytyczeniu szlaków pieszych i rowerowych oraz zorganizowaniu miejsc wypoczynku, punktów widokowych
- stworzenie możliwości uprawiania sportów oraz innych form czynnego spędzania czasu dzięki wzbogacaniu obszarów w urządzenia sportowo-rekreacyjne.
- rozwój zaplecza handlowego i gastronomicznego obsługującego turystykę oraz infrastruktury technicznej (oczyszczalnie ścieków, sieć kanalizacyjna i gazyfikacja)
- poprawę stanu dróg i zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszarów

- podniesienie estetyki poprzez modernizację istniejących obiektów turystycznych, staranne zagospodarowanie ich otoczenia oraz poprzez rewaloryzację obiektów i zespołów zabytkowych.

15.4. Kierunki i zadania rozwoju ekonomicznego

Kierunki rozwoju przemysłu, rzemiosła produkcyjnego, składowania, budownictwa i transportu.

Adaptuje się istniejące zakłady przemysłowo-składowe z możliwością:

- rozbudowy, przebudowy i wymiany,
- zmiany funkcji użytkowania.

Zaleca się szczególnie:

- prowadzenie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej w aspekcie ochrony środowiska,
- racjonalne wykorzystanie terenu pod produkcję i składy,
- prowadzenie właściwej gospodarki odpadami,
- ustalenie stref uciążliwości poszczególnych zakładów produkcyjnych.

16. Kierunki i zadania rozwoju komunikacji – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

16.1. Układ drogowy

– funkcjonuje w oparciu o następujące kategorie dróg:

- **droga wojewódzka Nr 806 klasy G** – zapewniająca połączenie w obszarze rejonu, województwa oraz między powiatami,
- **drogi powiatowe** – zapewniające połączenie między powiatami i gminami oraz wewnątrz gminy,
- **drogi gminne** – zapewniające powiązania lokalne wewnątrz gminy.

Uzupełnieniem dróg gminnych będą istniejące drogi wiejskie – drogi wewnętrzne zapewniające dojazd do pól, które w „Studium” nie są wykazane.

W ramach przewidzianego ruchu turystycznego w „Studium” wydzielono trasy: rowerowe, pieszej, jazdy konnej i kajakowej.

Na drogach gminnych i wewnętrznych zakłada się, że będzie odbywał się ruch rowerowy i pieszy, łącznie z ruchem kołowym.

Dla poszczególnych kategorii dróg należy zabezpieczyć parametry techniczne i szerokości pasów drogowych określonych w warunkach technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Dla obszaru gminy komunikacją zbiorową będzie sieć linii autobusowych oraz minibusów. Zapleczem motoryzacji jest sieć stacji paliw i warsztatów naprawczych jak również zakłada się ich dalszą budowę w miarę wystąpienia potrzeb.

16.2. Droga wojewódzka

Szerokości rezerwowanych pasów drogowych (w liniach rozgraniczających – regulacyjnych) umożliwiać powinny budowę (modernizację) w/w dróg w pełnych parametrach technicznych wymaganych dla odpowiedniej klasy wraz z budową węzłów, skrzyżowań i przejazdów drogowych, realizację dróg zbiorczych (towarzyszących) przy drogach o ograniczonej dostępności (drogi klasy GP i S), budowę ciągów ruchu pieszego poza koroną drogi w terenach zabudowy oraz wykonanie optymalnego systemu odwodnienia dróg obejmującego także urządzenia służące odprowadzeniu wód z pasa drogowego.

Minimalna szerokość drogi klasy G w liniach rozgraniczających wynosi: 25 m, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43 z dnia 14 maja 1999r. poz. 430).

Dla tej kategorii dróg należy zabezpieczyć parametry techniczne i szerokości pasów drogowych określonych w warunkach technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

16.3. Drogi powiatowe

Klasy „Z” o szerokości w liniach rozgraniczających 20 m.

Minimalna odległość obiektów budowlanych od zewnętrznej krawędzi jezdni wynosi:

- w terenie zabudowanym – 8 m,
- poza terenem zabudowy – 20 m,

Klasy „L” o szerokości w liniach rozgraniczających w terenie zabudowanym 12 m, poza terenem zabudowy 15 m.

Minimalna odległość obiektów budowlanych od zewnętrznej krawędzi jezdni wynosi:

- w terenie zabudowanym – 6 m,
- poza terenem zabudowy – 15 m.

Dla tej kategorii dróg należy zabezpieczyć parametry techniczne i szerokości pasów drogowych określonych w warunkach technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

16.4. Drogi gminne

Klasy „L” o szerokości w liniach rozgraniczających w terenie zabudowanym 12 m, poza terenem zabudowy 15 m,

- przednia linia zabudowy na terenie zabudowy min. 6 m od zewnętrznej krawędzi jezdni,
- poza terenem zabudowanym 15 m od zewnętrznej krawędzi jezdni.

Dla tej kategorii dróg należy zabezpieczyć parametry techniczne i szerokości pasów drogowych określonych w warunkach technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

16.5. Drogi dojazdowe.

W rysunku „Studium ...” nie pokazano dróg dojazdowych ale zakłada się możliwość ich realizacji w ekonomicznie i organizacyjnie uzasadnionych przypadkach. Ich szerokość w liniach rozgraniczających ustala się na 3 – 6 m.

16.6. Szlaki rowerowe, piesze i kajakowe

W „Studium ...” zaproponowano układ głównych szlaków rowerowych, pieszych i kajakowych o funkcji rekreacyjnej, prowadzących głównie do terenów o funkcjach rekreacyjnych i ciekawych przyrodniczo.

Realizacja tych ciągów może być prowadzona sukcesywnie, adekwatnie do występujących potrzeb.

16.7. Kierunki działania

- modernizacja, przebudowa i budowa dróg celem osiągnięcia ich parametrów do zakładanych kategorii dróg,
- realizacja układu komunikacyjnego przy respektowaniu zasad ochrony środowiska (pasy ochronne zieleni niskiej i wysokiej, miejsca parkingowe).

17. Kierunki działania w dziedzinie gospodarki odpadami

17.1. Działania zapobiegania powstawaniu odpadów i minimalizacji ilości odpadów

Zadaniem priorytetowym w gospodarce odpadami jest podjęcie działań zmierzających do ograniczenia ilości powstających odpadów. Jest to obowiązek zarówno producentów, jak i konsumentów. Także władze lokalne są odpowiedzialne za zapobieganie i minimalizację ilości odpadów na danym terenie. Ważne staje się więc rozważne i planowe kształtowanie polityki

proekologicznej w tym kierunku. Aby można było skutecznie przeciwdziałać coraz większej ilości produkowanych odpadów należy przede wszystkim zadbać o odpowiedni poziom świadomości ekologicznej mieszkańców. Konieczna jest więc akcja informacyjno – edukacyjna. Ma ona zachęcić do:

- kupowania produktów:
 - w minimalnej ilości opakowań,
 - w opakowaniach wielokrotnego użytku,
 - w opakowaniach łatwo poddawanych recyklingowi np. szklanych butelkach,
 - lepszej jakości, trwalszych, o dłuższym czasie przydatności użytkowej (produkty takie kupowane są rzadziej, dzięki czemu powstaje mniej odpadów),
- promowania sieci informatycznych oraz zachęć do oszczędnego gospodarowania materiałami w miejscach pracy np. maksymalne wykorzystanie papieru w biurach i urzędach,
- korzystania z nowości technologicznych przez mieszkańców gminy np. zakładania przydomowych kompostowni

Należy także podjąć działania organizacyjne, które stworzą pewien system gospodarowania odpadami. U jego podstaw leży wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów.

17.2. Działania w zakresie zbierania i transportu poszczególnych rodzajów odpadów

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (Dz.U. Nr 132, poz. 622 z późniejszymi zmianami) gminy są zobowiązane do organizowania selektywnej zbiórki odpadów, segregacji oraz magazynowania odpadów komunalnych przydatnych do odzysku oraz do zapewnienia systemu zorganizowanego gromadzenia i wywozu tychże odpadów.

W nawiązaniu do tych wymogów w gminie Trzebieszów funkcjonuje zorganizowany system zbiórki odpadów komunalnych. Jednocześnie projektowana jest selektywna zbiórka odpadów. Może ona być realizowana poprzez wybór jednego z poniższych sposobów gromadzenia odpadów.

- Selektywna zbiórka „**u źródła**” – jest to najbardziej efektywny sposób zbierania odpadów. Jednocześnie jest to najtrudniejsza forma selektywnej zbiórki, która obejmuje indywidualne selektywne gromadzenie odpadów na każdej posesji. Trudności tego typu gromadzenia odpadów wiążą się z:
 - zaopatrzeniem każdego gospodarstwa domowego w zestaw pojemników, bądź worków foliowych do gromadzenia poszczególnych rodzajów odpadów (makulatury, szkła, plastiku, pozostałych odpadów),

- z koniecznością rozbudowy systemu odbioru i transportu odpadów oraz dostarczania ich do odpowiednich miejsc odzysku lub unieszkodliwiania, które często znajdują się w znacznej odległości od miejsc objętych zbiórką,
- z małej świadomości ekologicznej mieszkańców (taki sposób segregacji wymaga dużej dyscypliny społecznej).
- Kontenery ustawiane w sąsiedztwie („centra zbiórki”) – jest to najprostszy system polegający na ustawieniu w ogólnodostępnych miejscach oznakowanych pojemników, najczęściej o dużej pojemności. Przyjmuje się, że każdy punkt tego systemu powinien obsługiwać 500 – 1000 mieszkańców, ale jego zasięg nie powinien przekraczać 200 m. Za regularne opróżnianie pojemników odpowiedzialna jest jednostka, która zajmuje się jednocześnie zbytem odpadów.
- Zbiornicze punkty selektywnego gromadzenia („centra recyklingu”) – są to strzeżone ogrodzone miejsca, z wieloma kontenerami i pojemnikami, które przeznaczone są do obsługi znacznego terenu (10 – 25 tys. gospodarstw). Do takich punktów mieszkańcy sami przywożą odpady różnego rodzaju.
- Zakłady segregacji, które zajmują się wydzieleniem z suchej masy odpadów (tzn. pozbawionych u źródła substancji organicznych) tych materiałów, które mogą być bądź to ponownie wykorzystane (butelki szklane), bądź odzyskiwane (papier, stłuczka szklana), bądź też przekształcone w inny produkt w procesach kompostowania, fermentacji beztlenowej, spalania.

Spośród wymienionych sposobów zbierania na terenie gminy Trzebieszów funkcjonuje zbiórka „w sąsiedztwie”. Na terenie miejscowości gminnej ustawionych jest 7 zestawów kontenerów do gromadzenia szkła, plastiku i pozostałych odpadów. Ponadto w takie zestawy mają być zaopatrzone pozostałe miejscowości. W przypadku makulatury nie planuje się organizowania oddzielnej zbiórki, gdyż ze względu na małą ilość odpadów z papieru lub tektury, dostarczanych dotąd na wysypisko zbiórka taka byłaby nieuzasadniona organizacyjnie i ekonomicznie. Inne grupy odpadów, dla których wskazane jest selektywne gromadzenie to:

- odpady niebezpieczne: baterie i akumulatory, zużyte źródła światła zawierające rtęć (głównie świetlówki), przetworzone oleje, opakowania po środkach ochrony roślin i odpady agrochemikaliów, odpady medyczne i weterynaryjne
- odpady uciążliwe, inne niż niebezpieczne: odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych, odpady wielkogabarytowe, złom metalowy

W zakresie odbioru odpadów komunalnych od mieszkańców i transportu na składowisko gmina będzie obsługiwana przez Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Komunalnik” Sp. z o.o. Z uwagi na utrudnienia selektywnego gromadzenia szkła i plastiku na terenach wiejskich związane z odległością do

punktu zbiórki tj. ustawionych kontenerów, zorganizowana będzie okresowa zbiórka tych odpadów bezpośrednio od mieszkańców.

Źródłem finansowania Planu gospodarki odpadami obok budżetu gminy będą środki pozyskane z funduszy krajowych oraz z funduszy strukturalnych. Dotyczy to zwłaszcza dużych i kosztownych inwestycji jak zamknięcie i rekultywacja istniejącego składowiska odpadów komunalnych.

Największą instytucją w Polsce zajmującą się współfinansowaniem inwestycji służących ochronie środowiska jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dotacje udzielane są m.in. na: przedsięwzięcia związane z wdrażaniem nowych technologii o dużym stopniu ryzyka lub o eksperymentalnym charakterze, zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom, prace projektowe i studialne i wiele innych dziedzin. Uwzględniana jest skala i wielkość planowanych działań, stąd ograniczony dostęp samorządów gminnych do tego źródła finansowania.

Najczęstszym źródłem finansowania są dotacje i pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

17.3. Monitoring wdrażania planu i przewidywane działania aktualizacyjne

W celu zapewnienia właściwej realizacji zadań zawartych w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami należy systematycznie kontrolować zakres podejmowanych działań. Dzięki temu można będzie określić ich skuteczność w osiąganiu założonych celów. Monitoring wdrażania planu umożliwi jego ewentualną aktualizację w przypadku, gdy podejmowane działania nie przyniosą spodziewanych efektów lub możliwość realizacji zadań będzie w jakimś stopniu ograniczona.

Monitoringiem należy objąć:

- skuteczność prowadzonych działań zmierzających do ograniczenia ilości odpadów produkowanych oraz ich odzysku i unieszkodliwiania,
- skuteczność egzekwowania prawa lokalnego dotyczącego gospodarki odpadami,
- zgodność działań z harmonogramem,
- nakłady na realizację kolejnych zadań,
- osiągnięte efekty ekonomiczne i ekologiczne.

Ponadto kontroli powinny podlegać wszystkie instalacje związane z gospodarowaniem odpadami oraz jednostki działające w dziedzinie zbierania, transportu i unieszkodliwiania odpadów.

Zgodnie z wymogami ustawy o odpadach (art. 14 ust. 13) organ wykonawczy ma obowiązek przedstawić radzie gminy sprawozdanie z realizacji Gminnego planu gospodarki odpadami nie rzadziej, niż co dwa lata. Postuluje się jednak, aby takie sprawozdanie sporządzać każdego roku.

Monitoring wdrażania planu umożliwi aktualizację planu w terminie ustawowym, tj. co 4 lata, bądź też częściej, w razie zaistniałej potrzeby, dzięki czemu przyczyni się do polepszenia warunków gospodarowania odpadami.

18. Kierunki rozwoju elektroenergetyki – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Aktualnie przy niewielkich zabiegach remontowych istniejących urządzeń elektroenergetycznych, istnieje możliwość pełnego zaspokojenia potrzeb na energię elektryczną, w związku z tym zaleca się:

- stosowanie, w przypadku konieczności prowadzenia linii napowietrznej WN w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowo – usługowej, rozwiązań technicznych i normatywnych stref ochronnych, zmniejszających do minimum wpływ ww. linii na ludzi i środowisko,
- stosowanie do przesyłu energii elektrycznej w zakresie SN 15 kV linii kablowych na terenach intensywnie zabudowanych objętych ochroną konserwatorską i ekologiczną,
- stosowanie układów dwutorowych linii SN na terenach intensywnego zainwestowania,
- wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań technicznych w budowie linii napowietrznych (np. linie SN, NN i telekomunikacyjna na wspólnych słupach),
- utrzymanie rezerw terenów pod urządzenia elektroenergetyczne w opracowaniach planistycznych.

19. Zaopatrzenie w wodę – kierunki rozwoju – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

- zagospodarowanie stref ochronnych wokół ujęć wody,
- monitoring funkcjonowania sieci wodociagowych gminy (analiza jakości wody, techniczna bieżąca konserwacja wodociągów i urządzeń technicznych).

20. Odprowadzenie ścieków – kierunki – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

- budowa ekologicznych oczyszczalni ścieków dla zabudowy osadniczej, dla której budowa systemu ściekowego byłaby ekonomicznie nieopłacalna,
- monitoring systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- monitoring istniejących i projektowanych zbiorników na ścieki (szamb).

21. Kierunki rozwoju ciepłownictwa – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki rozwoju ciepłownictwa w gminie to:

- sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energetycznych, dla zmniejszenia zanieczyszczeń środowiska,
- likwidacja niskosprawnych kotłowni węglowych,
- modernizacja istniejących kotłowni, wymagających poprawy sprawności, zmniejszania emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego,
- zagospodarowanie nadwyżek mocy cieplnej poprzez podłączenie odbiorców zasilanych z niskosprawnych indywidualnych kotłowni węglowych,
- zabezpieczenie potrzeb budownictwa jednorodzinnego poprzez indywidualne kotłownie przystosowane do pracy na paliwach ekologicznych, a w szczególności gazu ziemnego,
- zmniejszanie strat ciepłych w konstrukcjach nowych budynków i poprzez modernizację starych o złych warunkach termoizolacyjnych,
- wprowadzenie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych w urządzeniach ciepłowniczych, zwiększających efektywność ich wykorzystania i ułatwiających obsługę oraz zmniejszających w efekcie koszty eksploatacji,
- propagowanie proekologicznych rozwiązań ciepłowniczych niekonwencjonalnych (baterie słoneczne, elektrownie wiatrowe),
- kontrola i restrykcje w stosunku emiterów największych ponadnormatywnych zanieczyszczeń energetycznych.

22. Kierunki rozwoju gazownictwa – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Planuje się zgazyfikowanie gminy gazem ziemnym, którego źródłem będzie magistrala gazowa wysokiego ciśnienia O 700 Puławy – Podlasie przebiegająca w odległości około 1 km od wschodniej granicy gminy.

Za celową uznaje się gazyfikację gminy i wykorzystanie gazu jako ekologicznego źródła energii. Gazyfikacja jest możliwa, o ile zawarte będzie porozumienie pomiędzy dostawcą gazu i odbiorcą, po spełnieniu kryteriów ekonomicznej opłacalności dostaw gazu dla Przedsiębiorstwa Gazowniczego.

Celowe jest opracowanie programu gazyfikacji gminy – określenie przebiegu sieci rozdzielczej oraz lokalizacji stacji redukcyjnej.

Warunki techniczne jakim powinny odpowiadać sieci gazowe określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dn. 30. 07. 2001 r. (Dz. U. Nr 97 z 2001 r.).

Dla nowo projektowanych gazociągów rozdzielczej sieci gazowej należy uwzględnić strefę kontrolowaną o szer. 1 m w obszarze wyznaczonym po obu stronach osi gazociągu.

23. Kierunki rozwoju telekomunikacji – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki rozwoju telekomunikacji to:

- dostosowanie systemu do potrzeb wynikających z rozwoju zagospodarowania przestrzennego miasta przy zachowaniu odpowiedniego standardu pod względem jakości i ilości świadczonych usług. Wymagać to będzie:
 - utrzymania w należytej sprawności technicznej istniejących urządzeń telekomunikacyjnych,
 - pełnego wykorzystania możliwości istniejących urządzeń telekomunikacyjnych,
 - rozbudowy wg potrzeb sieci rozdzielczych, w szczególności na nowych terenach rozwojowych,
 - rozbudowy adekwatnej do możliwości linii rozdzielczych – linii abonenckich.
 - tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju systemu telekomunikacyjnego w mieście poprzez rezerwę terenu w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych obszarów miasta;
 - zmniejszenia uciążliwości urządzeń systemu dla otoczenia poprzez budowę ich w sposób niekolizyjny z rozwojem osadnictwa (np. wykorzystania ist. linii elektroenergetycznych WN i SN do podwieszania przewodów telekomunikacyjnych;
 - utrzymania w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego pasów radiokomunikacji i teletransmisji – wolnych od zabudowy mogącej kolidować z funkcjonowaniem urządzeń radiokomunikacji i teletransmisji.

24. Obrona cywilna i przeciwpożarowa

Proponuje się lokalizację terenów specjalnych związanych z obroną cywilną przy drodze wojewódzkiej 806 na pograniczu sołectw: Dębowica i Karwów. Wprowadza się możliwość zmiany funkcji podstawowej tego terenu na funkcję usługowo – produkcyjną.

24.1. Obrona cywilna – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

- a) w budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej, mieszkalno – usługowych i mieszkalnych – należy na etapie sporządzania planów realizacyjnych przewidzieć schrony i ukrycia w uzgodnieniu z Wydziałem ZKOLiSO,

- b) w rejonach budownictwa jednorodzinnego należy przewidywać ukrycia typu II wykonane przez mieszkańców we własnym zakresie w okresie podwyższonej gotowości obronnej Państwa,
- c) bez względu na typ zabudowy zarezerwować należy tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na osobę/dobę). Odległość studni od budynków mieszkalnych lub zgrupowań ludności powinna wynosić najwyżej 800 m,
- d) istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych,
- e) oświetlenie zewnętrzne (ulice, zakłady pracy) należy przystosować do zaciemniania i wygaszania,
- f) należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadkach zagrożeń poprzez syreny alarmowe przyjmując promień słyszalności syreny do 300 m,
- g) układ projektowanych i modernizowanych dróg i ulic powinien spełniać następujące warunki:
 - szerokość ulicy powinna uniemożliwić ewentualne zagruzowanie,
 - powinny być połączenia z traktami przelotowymi – zapewniające sprawną ewakuację ludności w okresie zagrożenia,
 - należy wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z toksycznymi środkami przemysłowymi,
- h) przy opracowaniu miejscowych planów osiedli w skali 1:1000 należy na przedsięwzięcia obrony cywilnej wykonać aneks do planu,
- i) należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej nie dopuszczając do ich likwidacji,
- j) wszelkie plany zagospodarowania przestrzennego należy przed ich uchwaleniem przez Radę Gminy uzgadniać w Wydziale Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obrony Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego.

24.2. Ochrona przeciwpożarowa

- a) należy zachować istniejące w gminie obiekty straży pożarnej,
- b) przy realizacji sieci wodociągowej należy przewidywać na terenach zabudowanych odpowiednią ilość hydrantów dla celów przeciwpożarowych w odległości około 100 m od siebie,
- c) przy projektowaniu i modernizacji obiektów przemysłowych i usługowych należy przewidywać drogi pożarowe – dostępne do obiektów,
- d) dla nowoprojektowanych i modernizowanych budynków mieszkalnych i innych należy przewidywać niepalne pokrycia dachów,
- e) należy dążyć do eliminacji łatwopalnych pokryć dachów na istniejących budynkach,
- f) budynki mieszkalne i niemieszkalne powinny posiadać instalacje odgromowe.

Przedsięwzięcia wymienione pod literami a, b, c, d powinny być uzgadniane w Powiatową Komendą Straży Pożarnej.

25. Kierunki działań i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki

Rozwój lokalny powinien być rozumiany jako kompleks pozytywnych przeobrażeń jakościowych dotyczących obszaru gminy w zakresie ludności zamieszkałej.

Szeroko pojęty rozwój gminy jest procesem złożonym, ukierunkowanym na wykorzystanie zasobów ludzkich, potencjału produkcyjnego i usługowego oraz struktur instytucjonalnych.

W celu realizacji założonej polityki przestrzennej gminy władze samorządowe powinny:

- a) być rzeczywistym gospodarzem obszaru gminy i zajmować się wszystkimi jej składnikami, niezależnie od charakteru własności i rozwiązań instytucjonalnych,
- b) odpowiadać za rozwój gminy, nie ograniczając się jedynie do działań doraźnych, lecz zajmować się również tworzeniem i realizacją strategii rozwoju,
- c) realizować zadania, do których jest powołana (zaspokojenie potrzeb wspólnoty gminnej) nie tylko swoimi bezpośrednimi przedsięwzięciami, lecz także za pośrednictwem działań podmiotów innych, w więc ogółu podmiotów gospodarujących na terenie gminy. Władza gminna ma za zadanie kształtować zachowania podmiotów gospodarczych pod kątem osiągania założonych celów strategii rozwoju gminy.

Zadaniem gminy służącym osiągnięciu celu jest przede wszystkim ożywienie (poprawa) gospodarki i tworzenie klimatu do lokalizacji i dobrego funkcjonowania podmiotów gospodarczych w gminie.

Realizacja zadań władz lokalnych może odbywać się poprzez:

- działania własne zmierzające do lokalizacji przedsięwzięć inwestycyjnych kapitału zewnętrznego na terenie gminy (w tych działaniach niezbędny jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, by móc oferować tereny lub obiekty pod zainwestowanie),
- stwarzanie ułatwień dla istniejących i nowo powstających firm – zwłaszcza w początkowym okresie działania podmiotów gospodarczych.

Narzędziami w realizacji polityki przestrzennej gminy są:

- polityka finansowa realizowana w budżecie miasta (świadome stwarzanie ulg w podatkach, zróżnicowanie opłaty za korzystanie ze środowiska),
- współpraca z władzami regionalnymi,
- skuteczne funkcjonowanie instytucji wspierających biznes,

- programy rozwoju, w tym miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, kontrakt zawarty między gminą a organami Państwa (może być zawarta umowa między gminą a Wojewodą z udziałem podmiotów gospodarczych w sprawie pomocy gminie w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, budowie urządzeń kulturalnych, budowie sieci transportowych itp.).